

P aukenslag!

Blad van de Vakgroep
neerlandistiek,
Universiteit Belgrado
List Grupe za
nederlandistiku,
Univerzitet u
Beogradu

Interviews Intervjui

*Z.E. Koenraad
Adam*

*Z.E. Henk
van den Dool*

*Borislav
Čičovački*

*Guido
Snel*

Thema van het nummer:

Tema broja:

Identitet

Identiteit

2018/2019

PAUKENSLAG!

Inhoud

Sadržaj

I POSTMODERNE IDENTITEIT / POSTMODERNI IDENTITET

Algemene definitie van identiteit / Opšta definicija identiteta

05 Identiteit / Identitet

Persoonlijke identiteit / Lični identitet

08 Ratelband

10 Ik ben mezelf in een ander / Pronalazim sebe u drugome

Persoonlijke identiteit op internet / Lični identitet na internetu

11 Informatie over jou op het internet / Vaše informacije na internetu

Groepsidentiteit / Grupni identitet

Jongerenidentiteit / Identitet mladih

13 Identiteit in een diverse wereld / Identitet u svetu različitosti

14 Jongeren nemen op internet vaak andere identiteit aan / Mladi često preuzimaju drugi identitet na internetu

15 Kako su društveni mediji promenili način na koji roditelji podižu decu? / Hoe hebben de sociale media de manier veranderd waarop ouders hun kinderen opvoeden?

17 Da li su društvene mreže smrtonosne ili ne? / Zijn sociale netwerken dodelijk of niet?

Nationale identiteit / Nacionalni identitet

18 Dé Nederlander bestaat niet meer, of toch wel? / Pravi Holanđanin više ne postoji... Ili ipak postoji?

20 Over het misverstand dat de Nederlanders geen eigen identiteit hebben / O zabludi da Holanđani nemaju sopstveni identitet

22 De invloed van de extremen van het internet op onze identiteit / Uticaj ekstrema sa interneta na naš identitet

26 Enquête onder studenten van buitenlandse komaf die aan de KU Leuven-campus Antwerpen studeren / Anketa među stranim studentima sa Katoličkog univerziteta Luven – kampus Antwerpen

32 Interview met de nieuwe Belgische ambassadeur, Z.E. Koenraad Adam / Intervju s novim ambasadorom Kraljevine Belgije, N.J.E. Kunradom Adamom

34 Interview met de vertrekkende Nederlandse ambassadeur, Z.E. Henk van den Dool / Intervju s odlazećim ambasadorom Kraljevine Holandije, N.J. E. Henkom van den Dolom

Nationale identiteit en taal / Nacionalni identitet i jezik

37 Vergeten koninkrijk - Tommy Wieringa / Zaboravljeno kraljevstvo - Tomi Virinha

39 Stop met dat ge-calimero, Nederlands is geen kleine taal / Dosta kalimerovskog kukanja, nizozemski nije mali jezik

Nationale identiteit en literatuur / Nacionalni identitet i književnost

41 Herkenning en ontdekking / Prepoznavanje i otkrivanje

Religieuze identiteit / Verski identitet

46 Meervoudige religieuze identiteit, of: kunnen we in veelvoud geloven? / Višestruki verski identitet – ili možemo li verovati u mnoštvo?

47 Meervoudige religieuze identiteit / Višestruki verski identitet

II KUNST EN CULTUUR / UMETNOST I KULTURA

48 Drie decennia Belgradose Neerlandistiek. Cultuurcontacten tussen Zuidoost-Europa en de Lage Landen / Tri decenije beogradske nederlandistike. Kulturne veze između prostora Jugoistočne Evrope i nizozemlja

54 John Moonen – Srebrenica, een dag in het leven (recensie) / Džon Monen – Srebrenica, jedan dan u životu (recenzija)

56 'Oorlogszuster' heeft in Leens haar eigen tentoonstelling / „Ratna sestra“ dobila je izložbu u svom rodnom mestu

57 Charlotte van den Broeck: Nachtroer / Šarlota van den Bruk: Lutanje noću

60 Interview: Borislav Čičovački / Intervju: Borislav Čičovački

III EVENEMENTEN / DOGAĐANJA

62 Een Nederlands gastgezin op bezoek / Poseta au-pair porodice iz Holandije

63 Presentatie van het jaarboek Erazmo / Promocija godišnjaka Erazmo

64 Samenkomst met studenten pedagogie uit Rotterdam / Druženje sa studentima pedagogije iz Roterdama

64 Arius van Tienhoven en de Nederlandse medische missie / Arijus van Tinhoven i holandska medicinska misija

66 Presentatie van de Servische vertaling van "Het Kafana-tribunaal" / Promocija srpskog prevoda knjige „Kafanski tribunal“

69 Opening van de tentoonstelling Nederlandse grafiek in het Nationaal museum / Otvaranje izložbe nizozemske grafike u Narodnom muzeju

70 Koningsdag 2019 in Belgrado / Proslava Kraljevog dana u Beogradu 2019. godine

IV GASTDOCENTEN / GOSTUJUĆI PREDAVAČI

71 Interview: Guido Snel / Intervju: Hido Snel

73 Gastcolleges van drs. Jean Frins / Gostujuća predavanja Žan Frinsa

74 Gastcolleges prof. Wannie Carstens / Gostujuća predavanja prof. Vanija Karstensa

74 Gastcollege van Sven Peeters / Gostujuće predavanje Svena Petersa

Woord vooraf

Uvodna reč

Beste lezer,

Wat u vóór u ziet liggen is het nieuwe nummer van ons studententijdschrift *Paukenslag!*. In dit nummer kunt u alle informatie vinden over wat de Vakgroep Neerlandistiek in het afgelopen jaar heeft georganiseerd en meegemaakt waardoor de banden tussen Servië en de Lage Landen steeds sterker worden.

De inhoud van *Paukenslag!* heeft als doel alle liefhebbers van de Nederlandse en Servische taal, literatuur en cultuur te informeren over de belangrijkste activiteiten, actualiteiten en gebeurtenissen uit de beide taalgebieden. Door te kiezen voor het zeer brede en altijd actuele begrip 'identiteit' en artikelen daarover in Nederlandse en Vlaamse media, maar ook door de antwoorden van onze geïnterviewden over dit onderwerp, zijn we veel te weten gekomen over een thema dat tegenstrijdige reacties oproept.

Tegenwoordig is er sprake van meerdere identiteiten binnen één persoon en we willen weten hoe die identiteiten in de hedendaagse pluriforme samenleving worden ervaren. Over identiteit zullen we meer horen van onder andere Z.E. Koenraad Adam, ambassadeur van het Koninkrijk België en Z.E. Henk van den Dool, ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden. Waar ligt de grens tussen taal en identiteit? Kan één persoon meerdere identiteiten bezitten? Op welke manier en door welke invloeden wordt onze identiteit veranderd? Hoe creëren we onze virtuele identiteit? Wat betekent tegenwoordig het begrip *religieuze identiteit*? Hier kunt u onder andere antwoorden op deze vragen vinden. Dit jaar hadden we de mogelijkheid om veel verschillende gastcolleges bij te wonen. De informatie over die gastcolleges vindt u terug als u verder doorbladert. Deze evenementen zorgen ook voor het creëren van nieuwe banden tussen de Servische en Nederlandse cultuur.

Onze dank gaat uit naar onze mentoren voor hun professionele begeleiding, met name naar prof. dr. Jelica Novaković-Lopušina en drs. Bojana Budimir. Wij danken van harte ook alle auteurs en geïnterviewden.

Wij wensen u veel leesplezier toe! Tot volgend jaar!

*Namens de redactie,
Marijana Ristić*

Dragi čitaoci,

Pred vama je novi broj našeg studentskog časopisa *Paukenslag!*. U ovom broju možete pronaći sve informacije o događajima koje je protekle godine organizovala i podržala Grupa za nederlandistiku, zahvaljujući čemu veze između Srbije i Nizozemlja postaju sve čvršće.

Sadržaj časopisa *Paukenslag!* ima za cilj da informiše sve ljubitelje nizozemskog i srpskog jezika, književnosti i kulture o važnim aktivnostima, aktuelnostima i događajima sa oba jezička područja. Odabirom veoma širokog i uvek aktuelnog pojma identiteta i članaka o tome u holandskim i flamanskim medijima, ali i odgovorima naših ispitanika, saznali smo nešto više o temi koja izaziva suprotstavljene reakcije.

U današnje vreme se govori o tome da svi mi imamo više identiteta i ovom prilikom želimo da saznamo kako se ovi identiteti doživljavaju u današnjem pluriformnom društvu. O identitetu ćemo čuti nešto više od Nj.E. Adama Kunrada, ambasadora Kraljevine Belgije i Nj.E. Henka van den Dola, ambasadora Kraljevine Holandije. Gde leži granica između jezika i identiteta? Može li jedna osoba posedovati više identiteta? Na koji način i zahvaljujući kojim uticajima se naš identitet menja? Kako stvaramo sopstveni virtuelni identitet? Šta predstavlja pojam religioznog identiteta u današnje vreme? Na narednim stranicama našeg časopisa možete naći, između ostalog, odgovore na ova pitanja.

Ove godine smo imali mogućnost da prisustvujemo mnogim gostujućim predavanjima, a informacije o njima možete naći ako nastavite da listate časopis. Ovi događaji su se pobrinuli za stvaranje novih veza između srpske i nizozemske kulture.

Ovom prilikom se zahvaljujemo našim mentorima na njihovom profesionalnom predvođenju, posebno prof. dr. Jelici Novaković-Lopušini i asistentkinji Bojani Budimir. Od srca se zahvaljujemo i svim autorima i sagovornicima.

Želimo vam prijatno čitanje! Do sledeće godine!

*U ime redakcije,
Marijana Ristić*

I Postmoderne identiteit

Postmoderni identitet

Algemene definitie van identiteit

Opšta definicija identiteta

Bron/Izvor: [https://nl.wikipedia.org/wiki/Identiteit_\(eigenheid\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Identiteit_(eigenheid))

Identiteit (eigenheid)

Identiteit is de eenheid van wezen, volkomen overeenstemming en gelijkheid.

Persoonlijke identiteit

Het beeld dat iemand van zichzelf heeft wordt zelfbeeld of zelfconcept genoemd.

Er zijn verschillende soorten van het begrip identiteit te onderscheiden, zoals persoonlijke, genetische, sociale, culturele en nationale identiteit.

Filosofie

De vraag naar de persoonsidentiteit van iemand is een centrale vraag in de filosofie van de geest. Filosofisch verstaat men onder persoonsidentiteit de unieke numerieke identiteit van een persoon door de tijd heen. Men vraagt hier dus naar wat een persoon op twee tijdstippen tot dezelfde persoon maakt. Klassieke oplossingen bestaat eruit te wijzen naar het lichaam enerzijds en anderzijds naar een bepaalde continuïteit van de geest, zoals een continuïteit van herinneringen of bewustzijn. Klassieke filosofen die zich hiermee hebben beziggehouden, zijn John Locke en David Hume. Er is geen uitsluitend antwoord op deze vraag gevonden. De filosofie slaagt er met andere woorden niet in uit te leggen hoe het nu komt dat een persoon inderdaad op twee verschillende tijdstippen nog dezelfde persoon is. Sommige filosofen hebben dan ook geconcludeerd dat dit een onoplosbaar probleem is. (Anderen, zoals Derek Parfit, betogen dan weer dat zoiets als persoonsidentiteit niet belangrijk is.)

Psychologie

Ook in de psychologie houdt men zich met dit gegeven bezig. Men stelt over het algemeen dat de persoonlijke identiteit bestaat uit drie elkaar beïnvloedende componenten, de cognitieve component waarmee zelfwaarneming kan worden toegepast, de affectieve component waarmee wordt waargenomen en gevoeld en zelfevaluatie mogelijk wordt en de conatieve component waarmee het handelen tot stand komt. Samen met de

sociale identiteit moet deze het 'zelf' vormen.

Erik Erikson onderscheidt in zijn model van identiteitsontwikkeling acht fasen:

1. babytijd (0-1 jaar): ontwikkeling van vertrouwen of wantrouwen;
2. peutertijd (2-3 jaar): ontwikkeling van autonomie of schaamte;
3. kleutertijd (4-6 jaar): ontwikkeling van initiatief of schuld;
4. kindertijd (7-13 jaar): ontwikkeling van vlijt of minderwaardigheid;
5. adolescentie (14 jaar tot midden twintig): ontwikkeling van identiteit of rolverwarring;
6. vroege volwassenheid (midden twintig tot begin veertig): ontwikkeling van intimiteit of isolatie;
7. middenvolwassenheid (begin veertig tot midden zestig): ontwikkeling van zorg voor komende generaties of stagnatie;
8. late volwassenheid (vanaf midden zestig): ontwikkeling van integriteit of wanhoop.

Sociale identiteit

Sociale identiteit is het bewustzijn van een persoon tot een bepaalde groep te behoren en door anderen als zodanig behandeld te worden. Die groep heeft een (gewenst) zelfbeeld en wordt door anderen als uniek onderscheiden. Het zelfbeeld hoeft niet overeen te komen met het beeld dat buitenstaanders van een groep hebben, dat vaak gekenmerkt wordt door stereotypes. Als zodanig wordt het begrip pas vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw gebruikt.

De sociale identiteit is opgebouwd uit de identiteit van groepen waartoe iemand kan behoren, zoals de nationale, culturele, geslachts-, politieke of stedelijke identiteit. Dit geheel heeft invloed op het handelen van een persoon, maar daarbij speelt ook de persoonlijke identiteit een rol. Door dit laatste kan men zich onderscheiden binnen een

I Postmoderne identiteit

Postmodern identiteit

groep. Bij een negatieve beeldvorming in de buitenwereld wordt de persoonlijke identiteit vaak nauw verbonden met de collectieve identiteit, zowel binnen de groep als daarbuiten.

Culturele identiteit

In het primordialisme zegt men wel dat culturele identiteit gemaakt is door de mensen vroeger. Het heeft een kwaliteit die we willen doorgeven, die we willen uitbouwen en waarvan we niet willen dat het ondermijnd wordt. Een culturele identiteit - zoveel hebben de studies van onder meer Hobsbawm, Anderson en Gellner ondertussen duidelijk gemaakt - is een 'verbeelde gemeenschap', het resultaat van een toeschrijvingsproces. Een culturele identiteit ontstaat als een samenleving kiest voor een groepsverbondenheid die ze zelf definieert op grond van gemeenschappelijke waarden en normen (zie ook: Amitai Etzioni) en op grond van een gemeenschappelijk verleden. Culturele identiteit is een toeschrijvingsproces dat wortelt in een historisch continuïteitsbesef. Het is dan ook niet verwonderlijk dat jonge naties zich beijveren om zichzelf een groots verleden toe te schrijven.

Nationale identiteit

Nationale identiteit is de collectieve identificatie met de natiestaat. De nationale identiteit is onderdeel van de sociale identiteit. Benedict Anderson spreekt over naties als verbeelde gemeenschappen omdat men elkaar nooit allemaal persoonlijk kan kennen, maar er onderling wel een binding gevoeld wordt. Stuart Hall stelt dan ook dat de nationale identiteit niet aangeboren is, maar dat er sprake

is van culturele representatie. Daartoe worden verhalen gebruikt waarmee men zich kan identificeren, wat tot uiting komt in nationale geschiedenissen, literatuur, onderwijs en de media, maar ook in wat Eric Hobsbawm en Terence Ranger uitgevonden tradities noemen. Het proces werd versterkt door de culturele homogenisering die plaatsvond door de verspreiding van een standaardtaal, een standaardtijd en omgangsvormen en levensstijlen die nog wel variëren met de sociale rol, maar niet meer streekgebonden zijn.

Pan-Europese identiteit

Pan-Europese identiteit verwijst naar zowel de betekenis van persoonlijke identificatie met Europa als naar de identiteit van 'Europa' als een geheel.

Online identiteit

'Online identiteit' is de identiteit die gebruikers van een sociaal netwerk definieert in online gemeenschappen. Hoewel sommige mensen het gebruik van hun eigen naam online prefereren, identificeren de meeste internetgebruikers zich liever met een pseudoniem, die een variabele hoeveelheid identiteitsinformatie kan onthullen. (Op sommige internetforums, MUD's, instant messaging, en MMOG's kunnen gebruikers zich visueel identificeren door een avatar te kiezen, een grafisch beeld ter grootte van een pictogram, ook wel 'icon' genaamd. Wanneer gebruikers op elkaar reageren met een gevestigde online identiteit, verwerft die een zekere reputatie, die hen in staat stelt te beslissen of deze identiteit te vertrouwen is.)

René Magritte, La Décalcomanie, 1966 © Adagp, Paris 2016 © Photothèque R. Magritte / Banque d'Images, Adagp, Paris, 2016

Identitet

Identitet predstavlja jedinstvo bića, potpunu podudaranost i jednakost.

Lični identitet

'Auto-imidž' je slika koju neko ima o sebi. Pojam identiteta se može podeliti na sledeće podkategorije: lični, genetski, socijalni, kulturni i nacionalni identitet.

Filozofija

Pitanje ličnog identiteta je centralno pitanje filozofije uma. U domenu filozofije, pod ličnim identitetom se podrazumeva jedinstven numerički identitet jedne osobe tokom vremena. Postavlja se dakle pitanje, šta jednu osobu u toku dva momenta u vremenu čini istom osobom. Uobičajena rešenja podrazumevaju s jedne strane ukazivanje na telo (te osobe) i s druge strane, ukazivanje na određeni kontinuitet duha, kao što je kontinuitet sećanja ili svesti. Klasični filozofi koji su se ovim bavili su Džon Lok i Dejvid Hjum. Definitivan odgovor na ovo pitanje nije pronađen. Drugim rečima, filozofija ne uspeva da pojasni kako je neka osoba u dva različita trenutka još uvek ista osoba. Stoga je zaključak nekih filozofa da je ovo nerešiv problem.

Psihologija

Ovim pitanjem se takođe bavi i psihologija. Generalno se polazi od stanovišta da se lični identitet sastoji od tri komponente koje su međusobno povezane. Kognitivna komponenta u koju možemo ubrojati i introspekciju, afektivna komponenta pomoću koje percipiramo i osećamo i koja omogućava samoevaluaciju i kognitivna komponenta koja utiče na naše postupke. Zajedno sa društvenim identitetom, lični identitet formira sopstvo.

Erik Erikson izdvaja osam faza u svom modelu razvoja identiteta:

1. Odojčad (0-1 godine): razvoj poverenja ili nepoverenja
2. Malo dete (2-3 godine): razvoj autonomnosti ili stida
3. Predškolski uzrast (4-6 godine): razvoj inicijative ili krivice
4. Školski uzrast (7-13 godine): razvoj marljivosti ili osećanja manje vrednosti
5. Adolescencija (14 do sredine dvadesetih): razvoj identiteta ili dezorijentisanost oko mogućih uloga
6. Rana zrelost (sredina dvadesetih do ranih četrdesetih): razvoj intimnosti ili povlačenje u sebe
7. Srednje doba (od četrdesetih do sredine šezdeset pete): razvoj brige za dolazeće generacije ili stagnacija
8. Pozno doba (od sredine šezdeset i pete): razvoj integriteta ili beznađe

Društveni identitet

Društveni identitet predstavlja svest osobe da pripada određenoj grupi i da je drugi tretiraju kao takvu. Ta grupa poseduje željeni 'auto-imidž' tj. željenu predstavu o sebi i

drugi je prepoznaju kao jedinstvenu. Ta predstava o sebi ne mora da se podudara sa slikom koju oni izvan grupe imaju o njoj, koju često karakterišu stereotipi. Kao takav, ovaj pojam se koristi tek od šezdesetih godina dvadesetog veka. Društveni identitet se sastoji od identiteta grupa kojima neko može pripadati, kao što su nacionalni, kulturni, rodni, politički ili urbani identitet. Ova celina ima uticaj na postupke neke osobe, ali i lični identitet u tome igra ulogu. Zahvaljujući ličnom identitetu osoba se može razlikovati od ostatka grupe. U slučaju negativne percepcije, često se lični identitet usko povezuje s kolektivnim identitetom, kako unutar grupe tako i izvan nje.

Kulturni identitet

Prema primordijalizmu su ljudi kulturni identitet oformili još ranije. On poseduje kvalitete koje želimo da prosleđujemo, koje želimo da razvijemo i koje ne želimo da umanjimo. Kulturni identitet je, kako su objasnili Hobsbom¹, Anderson i Gelner, jedna „zamišljena zajednica“, rezultat procesa pripisivanja. Kulturni identitet nastaje kada društvo izabere da bude deo grupe koja se formira na osnovu zajedničkih vrednosti i normi ili zajedničke prošlosti. Kulturni identitet je proces pripisivanja vrednosti koji je ukorenjen u poimanju istorijskog kontinuiteta. Zato i ne čudi što se mlade nacije trude da sebi pripišu veličanstvenu prošlost.

Nacionalni identitet

Nacionalni identitet je kolektivna identifikacija s državom jedne nacije. Nacionalni identitet je deo društvenog identiteta. Benedikt Anderson govori o nacijama kao o imaginarnim zajednicama, jer se ljudi nikada ne mogu lično upoznati, ali postoji osećaj povezanosti. Stjuart Hol takođe tvrdi da nacionalni identitet nije urođen, međutim da se tu radi o kulturnim reprezentacijama. U tu svrhu koriste se priče s kojima se možemo poistovetiti, što dolazi do izražaja u nacionalnoj istoriji, književnosti, obrazovanju i medijima ili u onome što Erik Hobsbom i Terens Rendžer nazivaju izmišljenim tradicijama. Proces je potkrepljen kulturnom homogenizacijom koja se odvijala širenjem standardnog jezika, standardnog vremena i društvenog, moralnog kodeksa, i širenjem životnog stila koji varira od uloge u društvu, ali oni više nisu vezani za neko usko područje.

Panevropski identitet

Panevropski identitet predstavlja značenje lične identifikacije s Evropom kao i identitet „Evrope“ kao celine.

Onlajn identitet

„Onlajn identitet“ je identitet koji korisnici društvenih mreža koriste u virtuelnim zajednicama. Iako pojedinci pretežno koriste svoje vlastito ime na internetu, većina se predstavlja putem pseudonima koji otkrivaju varijabilnu količinu ličnih informacija.

¹ U Srbiji poznatiji kao Erik Džon Ernest Hobsbaum (*Eric John Ernest Hobsbawm*).

Aan het thema van persoonlijke identiteit, met name genderidentiteit hebben we het vorige nummer van *Paukenslag!* gewijd (zie: <http://www.ariusbeograd.com/broj18/>). In dit nummer zullen er nog enkele andere aspecten van persoonlijke identiteit aan bod komen.

Prethodni broj našeg časopisa *Paukenslag!* bio je posvećen temi ličnog identiteta, tačnije polnog i rodnog identiteta (vidi: <http://www.ariusbeograd.com/broj18/>). U ovom broju ćemo pomenuti još nekoliko drugih aspekata ličnog identiteta.

©ANP

Bron/izvor: <https://www.hln.be/nieuws/buitenland/ratelband-69-wil-officieel-20-jaar-jonger-worden-je-kan-je-naam-laten-veranderen-zelfs-je-geslacht-waarom-dan-niet-je-leeftijd~a8119a44/>

Ratelband (69) wil officieel 20 jaar jonger worden:

“Je kan je naam laten veranderen. Zelfs je geslacht. Waarom dan niet je leeftijd?”

Emile Ratelband lijdt naar eigen zeggen onder zijn officiële leeftijd. Daarom vroeg de Nederlandse positiviteitsgoeroe vandaag officieel aan de rechter om hem twintig jaar jonger te verklaren en zijn geboortedatum aan te passen.

Zijn redenering: als je van naam en geslacht kan veranderen, waarom geldt dan niet hetzelfde voor je leeftijd? Weer 49 jaar zijn, zou volgens hem een groot verschil maken. “Als ik 69 ben, word ik gewezen op mijn beperkingen. Ben ik 49, dan koop ik een nieuw huis en rijd ik met een andere auto. Als ik op Tinder zet dat ik 69 ben, dan krijg ik geen respons. Ben ik 49, met die kop van mij, dan zit ik in een gunstige positie.”

“Het is echt een kwestie van vrije wil”, betoogde Ratelband tijdens de zitting die zo’n drie kwartier duurde. “Nu word ik gediscrimineerd en daar voel ik me niet goed bij.”

[...]

Bron/izvor: <https://www.hln.be/bizar/ratelband-vangt-bot-bij-rechtbank-hij-is-en-blijft-69-en-niet-49~a44e705c/>

Rechtbank wijst leeftijdsverlaging af:

Emile Ratelband blijft officieel 69 jaar

De rechtbank wees het verzoek tot leeftijdsverlaging van Ratelband af omdat de wet en de jurisprudentie hier volgens haar geen ruimte voor geven.

De rechtbank ziet in de argumenten van Ratelband ook geen aanleiding om nieuwe jurisprudentie te maken en hiervoor aansluiting te zoeken bij de wettelijke regelingen voor naams- en geslachtswijziging. „Vooral omdat aan leeftijd allerlei rechten en plichten, zoals stemrecht en leerplicht, zijn verbonden terwijl dat bij naam- en geslachtswijziging niet zo is. Die leeftijdsgrenzen zouden bij toewijzing van Ratelbands verzoek hun betekenis verliezen”, luidt het in een toelichting bij de uitspraak.

Reactie van Ratelband was: “Dan gaan we in hoger beroep. En desnoods helemaal door naar het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Je kunt je naam veranderen, je geslacht, je leeftijd is het laatste taboe. Wij liften gewoon mee met transgenders.”

Ratelband (69) želi da zvanično postane 20 godina mlađi:

„Moguće je promeniti ime, čak i pol. Pa zašto onda nije moguće promeniti godište?“

Emil Ratelband, kako sam kaže, pati zbog svog zvaničnog godišta. Iz tog razloga je 'guru pozitivnosti' zatražio od suda da ga proglašava dvadeset godina mlađim i da tome prilagodi njegov datum rođenja.

Njegovi argumenti polaze od toga da ako je moguće da promenimo svoje ime i pol, zašto ne bismo mogli da promenimo i godište? Kada bi ponovo imao 49 godina to bi za njega predstavljalo veliku razliku. „Sa 69 godina, ističu se moja ograničenja. A da mi je 49, kupio bih novu kuću i vozio drugi auto. Kada na Tinderu prijavim da imam 69 godina onda nema odaziva. Ako sa ovom facom još i prijavim 49 godina, onda sam u zavidnoj poziciji.“

„To je zaista pitanje slobodne volje“, argumentovao je Ratelband tokom ročišta koje je trajalo sat vremena. „Sad sam diskriminisan i to mi teško pada.“

„O kome su se brinuli Vaši roditelji?“

Sudija je skeptično odreo na njegov nesvakidašnji zahtev. Na kraju krajeva, za tako nešto ni ne postoji pravna osnova. A šta je činiti onda sa onih dvadeset godina tokom kojih je Ratelband zaista postojao ali ne i prema njegovom ličnom osećaju? „O kome su se brinuli Vaši roditelji?“ „Ko je tada bio taj mali dečak?“

Ratelband je naglasio da njegovi roditelji više nisu živi i da im iz tog razloga ni na koji način ne može naneti bol. Pored toga, njegov adokat i on istakli su činjenicu da takva promena neće imati negativnih aspekata: samim tim Ratelband više neće morati da prima penziju, jer on to ni ne želi. „To mi daje osećaj da sam otpisan.“ Tek za nekih dvadesetak godina bi stekao ponovo pravo na penziju.

Predvodnik

Ratelband sebe takođe vidi kao predvodnika „hiljada ljudi koji su pružili podršku putem društvenih medija“. „Ukoliko moj zahtev bude usvojen, mnogi bi sledili moj primer.“

Prisutni službenici iz Arnema bili su zapanjeni: nikada ranije se nije dogodilo da stanovnik podnese u opštini zahtev za promenu ličnog datuma rođenja.

U neku ruku je sud Ratelbandu dao za pravo jer je ranije bilo nezamislivo da se pol jednog holandana može izmeniti u pasošu.

Nakon četiri nedelje usledila je pisana odluka suda.

Sud odbija Ratelbandov zahtev, on ostaje šezdesetdevetogodišnjak

Sud je odbio Ratelbandov zahtev za smanjenje starosti. Shodno njihovom mišljenju, holandski zakon i zakonodavstvo ne pružaju takvu mogućnost.

Sud takođe ne vidi razlog u argumentima Ratelbanda da poradi na novom zakonu i da pokuša da ga uskladi sa zakonskim propisom promene imena i pola. Sud ističe: „Godine najpre povlače sa sobom određena prava i obaveze, poput glasačkog prava i obaveznog obrazovanja, što nije slučaj s promenom imena i pola. Odobravanjem Ratelbandovog zahteva, starosne granice bi izgubile svoj značaj.“

Ratelbandov odgovor je glasio: „Onda idemo na višu instancu. Ako bude potrebno sve do Evropskog suda za ljudska prava. Moguće je promeniti ime, pol, dok su godine poslednji tabu. Tako jašemo na istom talasu sa transrodnim osobama.“

Bron/izvor: <https://www.deburen.eu/magazine/2403/ik-ben-mezelf-in-een-ander>

‘Ik ben mezelf in een ander’

Vier avonden lang bogen we ons in de reeks Identiteiten over het identiteitsvraagstuk. Of liefde niet de oplossing zou kunnen zijn, werd er enkele keren voorzichtig geopperd. Het liet hoogleraar cultuurfilosofie Marc Van den Bossche niet los. De vraag werd een antwoord.

‘Voor het eerst in mijn leven heb ik het gevoel in een relatie echt mezelf te kunnen zijn.’ Dat zei ik eens tegen de vrouw met wie ik kort voordien getrouwd was. Achteraf gezien had ik op een vanuit filosofisch perspectief bekeken veel minder problematische wijze mijn grote liefde voor haar kunnen uitdrukken. Wat zou dat immers kunnen betekenen, ‘mezelf zijn’, laat staan dat ‘echt’ te zijn? Identitair essentialisme heet dat vermoedelijk.

En toch: ik meende dat. Ik had het gevoel dan echt mezelf te zijn. Tegelijkertijd: niet eerder voelde ik mezelf zo ‘verloren’ in een ander. Is dat niet een heerlijke paradox? Bestaat mijn gevoel van identiteit erin mezelf te verliezen in een ander en dat meteen ook als voorwaarde te zien om mezelf te kunnen vinden? Ik ben mezelf in een ander. Door haar ben ik een ander geworden. Met name ben ik mezelf geworden.

Merkwaardig. Wie of wat was dan mijn zelf voor ik het vond in dit verlies in een ander? Had ik mij dan nooit eerder verloren in een ander? Had ik dan mezelf voordien nooit gevonden? Had ik dan niet eerder mezelf kunnen zijn? Wie zou ik dan wel geweest zijn?

Filosofisch gezien is dit best prikkelend. En zo wars van een hoofdtendens in ons denken: het waanidee zekerheid en identiteit in zichzelf te kunnen vinden. Mijn zelf kan echter nooit in mezelf zitten. Ik vind mezelf buiten mezelf. Ik vind het in een tussen. Het tussen van mijn relatie met anderen. Dat tussen dat nooit identiek kan zijn en toch mijn identiteit vormt. Mijn zelf is altijd anders in de ander die mij mezelf doet zien. Mijn blik is niet de mijne. Mezelf zien is mezelf zien in een voortdurende dialoog met wie betekenisvol is voor mij. Die ander die mij betekenis geeft, die ander in wie ik betekenis vind en die mij om betekenis vraagt. We spelen een dialogisch spel, een spel van vraag en antwoord. Elk antwoord wordt opnieuw vraag. Antwoord. Vraag. Antwoord.

Wie ben ik? Ik ben jou. Ik ben ons. Ik ben mezelf en niet mezelf. Ik word nooit mezelf. Altijd word ik mezelf. Ik hoop mezelf nooit te vinden. Ik hoop mezelf altijd te vinden. Altijd opnieuw. Altijd anders.

De ander is de spiegel waarin ik mezelf mag blijven zoeken. En verliezen en vinden. Telkens opnieuw ben ik anders mezelf, ben ik zelf anders. Ben ik mezelf. Identiteit: een nooit eindigend spel.

Pronalazim sebe u drugome

Četiri večeri smo se udublivali u pitanje identiteta u sklopu serije Identiteti. Već je nekoliko puta s oprezom sugerisano da bi ljubav mogla da bude rešenje. To profesora kulturne filozofije Marka van den Bosea nije ostavljalo na miru. Iz pitanja je proizišao odgovor.

Po prvi put u životu osećam da u vezi mogu da budem ono što zaista jesam. Ovo sam rekao ženi sa kojom sam do nedavno bio u braku. Naknadno gledano, iz filozofske perspektive, mogao sam da izrazim svoju veliku ljubav prema njoj na mnogo manje problematičan način. Na kraju krajeva, šta bi moglo da znači to, „biti ono što jesam“, a kamoli „biti zaista to“. Verovatno se to naziva identitetskim esencijalizmom.

Pa ipak, ja sam stvarno tako mislio. Imao sam osećaj da sam ono što zaista jesam. U isti mah, nikada ranije se nisam osećao tako „izgubljeno“ u nekom drugom. Nije li to divan paradoks?

Sastoji li se moj osećaj identiteta od gubljenja u drugom (čoveku) i da li to istovremeno predstavlja preduslov da pronađem sebe. Pronalazim sebe u drugome. Zbog te osobe sam postao neko drugi. Drugim rečima postao sam ono što jesam.

Čudnovato, šta li je bilo to moje sopstvo pre nego što sam ga pronašao izgubivši se u drugom? Filozofski gledano, ovo je izuzetno intrigantno i takođe u suprotnosti sa našim ustaljenim načinom razmišljanja - zabludi da možemo pronaći sigurnost i identitet u nama samima. Međutim, moje sopstvo ne može nikad biti u meni samom. Pronalazim se negde izvan svog bića. Nalazim se u međuprostoru. U interakciji sa drugima. Ta interakcija koja nikad nije identična, a ipak oblikuje moj identitet. Moje ‘ja’ je uvek drugačije u drugom, koji predstavlja ogledalo u kojem se ogledam. Moj pogled ne pripada meni. Vidim sebe tako što se ogledam u trajnom dijalogu sa nekim meni bitnim. Taj drugi meni daje značenje, u tom drugom pronalazim značenje, on je neko ko od mene zahteva značenje. Igramo igru dijaloga, igru pitanja i odgovora. Svaki odgovor ponovo postaje pitanje. Odgovor. Pitanje. Odgovor.

Ko sam ja? Ja sam ti. Ja sam mi. Ja jesam i nisam svoj. Nikada neću postati svoj. Uvek ću biti svoj. Nadam se da sebe nikada neću pronaći. Nadam se da ću se uvek pronaći. Svaki put iznova. I uvek drugačije.

Drugi predstavlja ogledalo u kojem nije dopušteno da tražim sebe. I da se gubim i da se pronalazim. Svaki put iznova sam ja drukčiji ja, drugačiji sam. Ja sam ono što jesam. Identitet je (u stvari) jedna beskrajna igra.

Persoonlijke identiteit op internet

Lični identitet na internetu

In de hedendaagse samenleving bestaat er een sterke tendens om een aparte online identiteit te creëren. Als gevolg daarvan groeien er inmiddels generaties op voor wie deze online identiteit steeds belangrijker lijkt te zijn.

U savremenom društvu postoji izrazita tendencija stvaranja novog, odvojenog identiteta na internetu. Posledica toga su nove generacije kojima taj identitet postaje sve bitniji.

Bron/Izvor: https://www.mijnonlineidentiteit.nl/informatie-over-jou-op-het-internet/?fbclid=IwAR1K0mDCXZq7VhqtMPVEMD0hWPqmYsgT0iTIImKy93MbEGCeQK0_zsudBkl0

Informatie over jou op het internet

Tegenwoordig is er een veelvoud aan persoonlijke informatie beschikbaar op het internet over personen. Een groot gedeelte van de informatie wordt door jouzelf gepubliceerd. Maar ook anderen mensen publiceren steeds vaker informatie over jou op het internet.

Ook blijkt uit Amerikaans onderzoek (1) dat 62% van de mensen aangeeft dat de meeste informatie die ze op de eerste internetpagina van de zoekresultaten vinden NIET over zichzelf gaat, maar over mensen met een soortgelijke naam.

[...]

Informatie over jou op het internet

Het internet wordt dagelijks door mensen gebruikt om informatie op te zoeken over producten of bedrijven. Even kijken hoe het restaurantje om de hoek wordt beoordeeld of gewoon een adres van een winkel opzoeken.

Tegenwoordig worden persoonsnamen steeds vaker op het internet opgezocht. 66% van de mensen geeft aan informatie over andere mensen op te zoeken en 57% van de internet gebruikers heeft zichzelf wel eens via een zoekmachine opgezocht.

Een groot gedeelte van de online informatie over jou publiceert je zelf via sociale media sites, blogs, reissites, fotosites etc. Online beschikbare informatie zijn bijvoorbeeld geplaatste berichten, foto's, video's, contactgegevens, je CV, waar je werkt of welke studie je volgt. Een deel van de informatie over jou wordt ook door anderen wereldkundig gemaakt zoals foto's en berichten van vrienden, wedstrijd uitslagen van jouw (sport)vereniging of de deelnemerslijst van de beurs of reünie die je hebt bezocht.

Zoekmachines zoals Google en Bing, Sociale Media sites en personenzoekmachines zoals wieowie.nl, pipl.nl of wiezoekje.nl worden gebruikt voor het vinden van informatie over personen.

Met de gevonden informatie over jou op basis van jouw naam wordt een beeld over jou gevormd. Echter uit Amerikaans onderzoek blijkt dat 62% van de mensen aangeeft dat de meeste informatie die ze op de eerste pagina van de zoekresultaten vinden NIET over zichzelf gaat, maar over mensen met een soortgelijke naam.

In hoeverre de gevonden informatie bijdraagt aan jouw (online) identiteit is een interessante vraag.

Vaše informacije na internetu

U današnje vreme možemo pristupiti mnoštvu ličnih podataka o pojedincima na internetu. Veliki deo ovih informacija postavljamo sami. Međutim, i drugi ljudi sve češće postavljaju informacije o nama na internet.

Prema jednom američkom istraživanju, čak 62% ispitanika izjavilo je da većina podataka na koje su naišli na prvoj strani rezultata pretrage nije bila povezana sa njima, već sa ljudima koji imaju slična imena.

Porast raspoloživih informacija na internetu

U proteklih nekoliko godina je broj društvenih mreža zabeležio neverovatno porast. U ovom trenutku, većina ljudi ima naloga na više društvenih mreža, na kojima dele slike i događaje iz svakodnevnog života, kao i stvari vezane za posao. Širom sveta postoji više od 1,1 milijarde Fejsbuk korisnika, koji svaki dan lajkuju ili reaguju na 3,2 milijarde objava, a postavje 300 miliona slika. Ovi korisnici su se pobrinuli za to što danas onlajn postoji više od 219 milijardi slika. Gugl+ već ima preko 500 miliona članova. Na Tviteru svakodnevno 200 miliona aktivnih korisnika prosečno po minutu postavi 400 miliona tvitova, a 700 video snimaka.

LinkedIn broji 238 miliona korisnika. Dnevno se objavi 45 miliona fotografija/slika na Instagramu, a to je dovelo do toga da je od nastanka ove društvene mreže objavljeno više od 16 milijardi fotografija. Pinterest trenutno broji 70 miliona korisnika, a Foursquare 33. Tumblr broji 166 miliona blogova na kojima je objavljeno više od 73 milijarde poruka. Prema istraživanju Njukoma iz 2013. godine o broju društvenih mreža, skoro svaki osmi Holanđanin koristi jednu ili više društvenih mreža.

U Holandiji trenutno 8,4 miliona ljudi koristi Fejsbuk, 2,9 miliona Tviter, 2 miliona Gugl+ i 7,1 miliona Jutjub. Pored toga, 4 miliona Holanđana koristi LinkedIn kako bi se profilisali poslovno. Takođe, postoje i nove društvene mreže poput Instagrama sa 720 hiljada, Pinteresta sa 600 hiljada i Foursquare-a sa 24 hiljade korisnika. Sve ove internet stranice sadrže podatke o vama.

Vaši podaci na internetu

Ljudi svakodnevno pretražuju na internetu podatke o proizvodima i kompanijama. Obratite pažnju kako je ocenjen restoran iza ugla ili jednostavno pretražite adresu neke prodavnice.

Imena osoba se u današnje vreme sve češće pretražuju na internetu. 66% ljudi je izjavilo da pretražuju informacije o drugim osobama, a 57% internet korisnika je bar jednom koristio internet pretraživač u tu svrhu.

Veliki deo Vaših onlajn informacija sami objavite putem društvenih mreža, blogova, sajtova o putovanjima, fotografija itd. Informacije koje su dostupne onlajn su, na primer, objavljene poruke, fotografije, video snimci, kontakt podaci, CV, radno mesto ili školska ustanova. I druge osobe dele deo Vaših javnih informacija poput fotografija i objava prijatelja, rezultata utakmica Vašeg (sportskog) udruženja, liste korisnika stipendije ili proslava kojima ste prisustvovali.

Pretraživači kao što su Gugl, Bing, društvene mreže i specijalni pretraživači ličnih podataka kao *wieowie.nl*, *pipl.nl* ili *wiezoekje.nl* koriste se za pronalaženje informacija o ljudima. Pomoću informacija pronađenih na osnovu vašeg imena formira se slika o vama. Međutim, iz američkog istraživanja je proizašlo da 62% ispitanika tvrdi da veći deo informacija koje pronađu na prvoj stranici pretraženih rezultata nisu o njima samima već o ljudima koji imaju slično ime i prezime. Zanimljivo je pitanje u kojoj meri pronađene informacije mogu da doprinesu vašem (onlajn) identitetu.

Groepsidentiteit

De mens als sociaal wezen vormt zijn/haar identiteit ook in groepsverband. Deze groepen kunnen bestaan uit beoefenaars van dezelfde vak, leeftijdsgenoten, landgenoten, taalgenoten, liefhebbers van dezelfde sport enz.

Grupni identitet

Čovek je društveno biće pa svoj identitet formira i u okviru različitih grupa koju mogu činiti kolege po struci, vršnjaci, sunarodnici, govornici istog jezika, ljubitelji istog sporta.

Jongerenidentiteit

Bron/Izvor: <https://sociaal.net/achtergrond/identiteit-in-een-diverse-wereld/>

Identiteit in een diverse wereld

Identiteit en migratie

Welke invloeden hebben migratieprocessen op jongeren? Kunnen jongeren zich verbonden voelen met zowel hun Belgische identiteit als met de cultuur van oorsprong?

Migratie houdt sowieso een veranderingsproces in. Migratie is een verlieservaring die invloed heeft op vele terreinen van iemands identiteit. Er zijn bijvoorbeeld vaak veranderingen in sociale status of klasse.

Migratie zorgt ook voor een groter bewustzijn van de eigen identiteit. Je bevindt je in een 'andere' omgeving waardoor je automatisch geconfronteerd wordt met de verschillende aspecten van je identiteit. Migratie daagt je identiteit uit.

Integratiemogelijkheden in een maatschappij hangen af van verschillende factoren: persoonlijke aspecten zoals veerkracht maar ook de mogelijkheden die een maatschappij biedt om erin 'opgenomen' te worden. Het gevoel van 'er bij te horen' is dus een interactief proces tussen de persoon, context en maatschappij.

[...]

Etnische identiteitsontwikkeling

Zoals er verschillende fasen in de algemene identiteitsvorming worden beschreven, zijn er ook verschillende modellen die de etnische identiteit beschrijven. Maar ook hier is er geen universele manier waarop mensen dit proces doorlopen.

Het is geen lineair proces van punt a naar punt b. Ook etnische identiteiten zijn dynamisch. Het zijn, zoals ze het mooi in de literatuur benoemen, 'fluid identities'. Het zoekproces blijft aan de gang. Wat betekent dat mensen ook op volwassen leeftijd in een existentiële identiteitscrisis kunnen belanden.

Identitet mladih

Identitet u svetu različitosti

Identitet i migracija

Kakav uticaj imaju migracije na mlade? Mogu li mladi osećati pripadnost kako belgijskoj tako i svojoj matičnoj kulturi? Migracija svakako podrazumeva proces promene. To je proces otuđavanja koji ima uticaj na više polja nečijeg identiteta. Jako često su to na primer promene u društvenom statusu i sloju. Migracije uzrokuju takođe i veću svest o sopstvenom identitetu. Migranti se nalaze u drugom okruženju usled čega su automatski suočeni sa različitim aspektima svog identiteta.

Migracija predstavlja izazov za lični identitet.

Mogućnosti integracije u društvo zavise od različitih faktora: ličnih aspekata kao na primer sposobnosti prilagođavanja, ali takođe i od mogućnosti društva da primi druge u svoje redove. Stoga taj osećaj pripadnosti predstavlja interaktivni proces između pojedinca, konteksta i društva.

[...]

Nastanak etničkog identiteta

Kao što su ustanovljene različite faze pri nastanku opšteg identiteta, takođe postoje i različiti oblici etničkog identiteta. Međutim, ni u ovom slučaju ne postoji univerzalni način na koji ljudi prolaze kroz ovaj proces.

Taj proces se ne kreće pravolinijski od tačke A do tačke B. Etnički identiteti su takođe dinamični. Oni predstavljaju, kako je to lepo opisano u stručnoj literaturi, fluidne identitete. Proces pronalaženja je stalan. To znači da ljudi čak i u odraslom dobu mogu da zapadnu u egzistencijalnu krizu identiteta.

Bron/Izvor: https://www.nu.nl/internet/732177/jongeren-nemen-op-internet-vaak-andere-identiteit-aan.html?fbclid=IwAR2i25aDk4cXy8rpUd6vM_PfFsRG6OdIHl_Yqu_71C7cuNVkuPptl0-NQrs

Jongeren nemen op internet vaak andere identiteit aan

DEN HAAG - Ongeveer de helft van de jongeren doet zich op internet anders voor dan ze in het echt zijn. Ze maken anderen bijvoorbeeld wijs dat ze mooier of stoerder zijn. Een op de tien jongeren doet online wel eens of hij of zij van het andere geslacht is. Een op de twintig neemt wel eens de identiteit van iemand uit de naaste omgeving aan.

Dat blijkt uit het jaarboek ICT en Samenleving: De Digitale Generatie, dat maandag wordt gepubliceerd. Het Sociaal en Cultureel Planbureau, het Rathenau Instituut en de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek voerden het onderzoek samen uit.

Van kinderen in de leeftijd van 9 tot 12 jaar doet bijna driekwart zich wel eens anders voor dan ze werkelijk zijn. Onder de dertien- tot veertienjarigen is dat ruim de helft. Bij de vijftien- tot achttienjarigen geldt dat voor bijna 30 procent.

Zelfvertrouwen

Volgens de onderzoekers kan een digitale identiteits-

verandering positieve gevolgen voor de jongelui hebben. Ze kunnen er meer zelfvertrouwen door krijgen en er zo vriendschappen of zelfs verking aan overhouden. Maar het aannemen van een nieuw 'ik' kan ook averechts werken: een klein deel van de tieners wordt dan juist gepest.

Verslaafd

Uit het onderzoek blijkt verder dat een op de tien jongeren verslaafd is aan het internet. Dat betekent dat ze langer dan 16 uur per week online zijn en het gevoel hebben dat ze niet meer kunnen stoppen. De oplossing is simpel: zet de computer in het zicht van de ouders of plaats een wekker naast de computer

Charisse Kenion on Unsplash

Mladi često preuzimaju drugi identitet na internetu

DEN HAG - Skoro polovina mladih se lažno predstavlja na internetu. Tako recimo ubeđuju druge da su lepotice ili frajeri. Jedan od deset mladih se pretvara da pripada suprotnom polu, a svaki dvadeseti preuzima identitet nekoga iz neposrednog okruženja.

To se može videti u članku godišnjaka *ICT i Društvo* (ICT en Samenleving) „Digitalna generacija“ koji je objavljen u ponedjeljak. Biro za socijalno i kulturno planiranje, Institut Rathenau i Holandska organizacija za naučna istraživanja zajedno su sprovedli istraživanje.

Skoro tri četvrtine dece uzrasta od 9 do 12 godina predstavlja se drugačije na internetu nego što su u stvarnosti. To je otprilike polovina trinaestogodišnjaka i četrnaestogodišnjaka, dok je kod dece između 15 i 18 godina to skoro 30%.

Samopouzdanje

Prema istraživačima, promena digitalnog identiteta može

da ima pozitivne posledice na mlade. Oni mogu da steknu više samopouzdanja, a samim tim da započnu i nova prijateljstva ili čak ljubavne veze. Međutim, usvajanje novog „ja“ može takođe biti kontraproduktivno: manji deo tinejdžera tada doživljava maltretiranje.

Zavisnost

Istraživanje dalje pokazuje da je svaki deseti tinejdžer zavisnik od interneta. To znači da su oni više od 16 sati nedeljno online i da imaju osećaj da ne mogu da se zaustave. Rešenje je jednostavno: staviti računar u vidokrug roditelja ili postaviti sat pored računara.

Izvor/Bron: www.infocentarjug.rs/kako-su-drustveni-mediji-promenili-nacin-na-koji-roditelji-podizu-decu/

Kako su društveni mediji promenili način na koji roditelji podižu decu?

Roditelji sve češće stvaraju prve digitalne otiske svoje dece. Mnoga deca debituju na internetu preko ultrazvučnih slika objavljenih na Facebook-u, pre nego što su se čak i rodila.

Dakle korišćenje društvenih medija dramatično se povećalo, a deca često imaju digitalne otiske mnogo pre nego što urade svoj prvi korak. Stručni izvori pružaju smernice roditeljima da razumeju društvene medije, prate njihovu upotrebu i daju savete za njihovo korišćenje.

Hoe hebben de sociale media de manier veranderd waarop ouders hun kinderen opvoeden?

Ouders creëren steeds vaker de eerste digitale voetafdruk voor hun kinderen. Veel kinderen maken hun debuut op internet via echo-foto's op Facebook, nog voordat ze zelfs geboren zijn. Het gebruik van sociale media is drastisch toegenomen en kinderen hebben dus vaak al digitale voetafdrukken voordat ze hun eerste stapjes zetten.

Gekwalificeerde bronnen geven ouders instructies over het begrijpen van sociale media en over hoe ze het gebruik ervan kunnen volgen. Ze geven hun ook adviezen over het gebruik van sociale media.

Wanneer ouders online informatie delen over hun kinderen, doen ze dit zonder toestemming van hun kinderen. Het online delen van foto's van je kinderen kan een geweldige ervaring zijn, en een manier om in contact te komen met andere ouders. Je moet echter wel bereid zijn om verantwoordelijk te worden gehouden voor wat je publiceert. Kinderartsen moeten meer doen om ouders bewust te maken, zodat zij de digitale identiteit van hun kind kunnen beschermen. "We moeten twee keer nadenken voordat we op onze digitale apparaten op 'delen' klikken. We mogen ook nooit foto's van onze kinderen zonder kleding plaatsen. Verder is het niet raadzaam om de locatie van je kind te delen."

Telkens wanneer we 'sociale media en ouders' horen, denken we meteen aan ouders die foto's van hun kinderen delen - maar ook talloze informatie geven over wat hun kinderen elke dag tekenen, eten, dragen, zeggen, en doen. Kortom, ouders die hun kinderen de show laten stelen op sociale media. De kinderen zijn op hun beurt voor altijd gevangen in de digitale wereld.

"Ouderschap wordt langzaam een competitie en kinderen proberen de ambities van hun ouders na te streven", zeggen de analytici van het webmagazine Quartz. "Iedereen doet mee om te zien wie er meer likes kan binnenhalen."

"Ouderschap is een uitdagende taak. Dit is waarschijnlijk de reden waarom veel ouders sociale media volgen en zich bezighouden met dergelijk narcistisch en exhibitionistisch gedrag: we moeten iedereen laten zien dat we goede ouders zijn."

"Waarom zijn we zo afhankelijk van de meningen en likes van mensen online, terwijl wij onze kinderen opvoeden?", vragen de mensen op deze portal zich af.

Voordelen voor kinderen en adolescenten die sociale media gebruiken

Socialisatie en communicatie

Met sociale media kunnen tieners vele taken uitvoeren die voor hen belangrijk zijn buiten het internet:

- Ze zijn verbonden met familie en vrienden, ze maken vrienden, ze wissen foto's en ideeën uit.
- Ze kunnen via sociale media een betrokken lid van de samenleving worden door bijvoorbeeld geld in te zamelen voor liefdadigheidsinstellingen en vrijwilligerswerk te doen tijdens lokale evenementen.
- Ze kunnen hun individuele en collectieve creativiteit bevorderen/verbeteren door muzikale en artistieke inhoud te ontwikkelen en te delen.
- Er wordt een mogelijkheid geboden voor de groei van ideeën door het creëren van blogs, podcasts, video's, clips en spelletjes.
- Het digitale netwerk is een plek waar de identiteit en unieke sociale vaardigheden kunnen worden gecultiveerd.

Risico's waarmee de jeugd wordt geconfronteerd bij het gebruik van sociale media

De meeste volwassenen realiseren zich niet dat het gebruik van sociale media riskanter wordt voor adolescenten. Naast cyberpesten, zullen we ook nieuwere vormen van misbruik van sociale media vermelden.

Sexting kan worden gedefinieerd als het verzenden, ontvangen of doorsturen van seksueel expliciete berichten en/of foto's via een mobiele telefoon, computer of ander apparaat. Veel van die foto's worden vervolgens razendsnel verspreid. Dit fenomeen komt voor bij tieners. Een recent onderzoek toont aan dat 20% van de tieners minstens eenmaal naaktfoto's of -video's heeft verzonden of gepost.

Er wordt gesproken van een vorm van een emotionele stoornis als tieners te veel tijd op sociale media

doorbrengen. Recente onderzoeken hebben laten zien dat het vergelijken van jezelf met anderen de belangrijkste oorzaak voor depressie is. Of we onszelf nu vergelijken met mensen die inferieur zijn, of met mensen die beter zijn dan wij; de kansen op depressie zijn dezelfde.

Er zijn echter tegenstrijdige rapportages. Een andere studie toonde aan dat Facebook ons gelukkiger maakt en ons sociaal vertrouwen verbetert, evenals de betrokkenheid tussen de gebruikers. Dit laat zien dat de effecten van sociale media ons welzijn beïnvloeden, afhankelijk van hoe wij ze gebruiken - willen de gebruikers verbinding maken of zichzelf vergelijken?

Veel sociale media tonen steeds meer advertenties, zoals degene die door andere gebruikers zijn gemaakt. Deze advertenties zijn geselecteerd op basis van ons online gedrag of op basis van demografie: ze houden

rekening met de leeftijd, geslacht, opleiding, relatiestatus enz.

Ze beïnvloeden niet alleen de winkelvoorkeuren van adolescenten en jongere kinderen, maar ook hun ideeën over wat 'normaal' is, omdat ze dat steeds tegenkomen op de sociale media. Bovendien wordt informatie verzameld over een persoon als deze 'locatievoorzieningen' gebruikt. Vervolgens worden adverteerders naar het profiel van de persoon geleid, zodat eventuele winkelkeuzes beïnvloed kunnen worden.

Dergelijke grote invloeden worden van kracht op het moment dat kinderen online gaan en inhoud plaatsen. Het is belangrijk om ouders, kinderen en adolescenten te informeren over deze manier van adverteren, zodat kinderen zich kunnen ontwikkelen tot media-geletterde consumenten en zich realiseren hoe gemakkelijk ze kunnen worden gemanipuleerd door advertenties.

Op 6 april 2019 is in alle media een verontrustend bericht verschenen van de dood van een negentienjarig meisje in Niš. Ze zou van het dak gevallen zijn bij het maken van een selfie.

Zijn sociale netwerken dodelijk of niet?

Mensen voldoen tegenwoordig aan natuurlijke sociale behoeften door het gebruik van internet en sociale netwerken. Om deze tevredenheid op hetzelfde niveau te houden, beginnen we de controle over het gedrag te verliezen. Hoe ver we echter bereid zijn te gaan om zelfs maar een deel van die virtuele wereld te maken, getuigt van een recent ongelukkig geval.

Sociale netwerken zijn een integraal onderdeel geworden van het dagelijks leven, vooral van jongeren. Daarom is het geen wonder dat ze voor een foto of video ongewone en gevaarlijke plekken kiezen, meestal onbewust van risico's. Sommigen doen dat om populariteit te krijgen op het internet met een indrukwekkende foto of om zoveel mogelijk creativiteit te benadrukken. In ieder geval is hun doelgroep volgers op sociale netwerken en zoveel mogelijk weergaven. Tot zulke plaatsen behoren meestal bergtoppen, hoge gebouwen en meren. Frequente doodsoorzaken tijdens het maken van selfies zijn elektrische schok, brand, vuurwapens en aanvallen van dieren. De meest voorkomende in Servië zijn echter verdrinking, verkeersongevallen en vallen van de hoogte.

Een negentienjarig meisje I.M. is een van dergelijke slachtoffers, die tijdens een video-opname met haar vrienden van de top van een gebouw viel en overleed ter plekke. Het ongeluk heeft op 7 april 2019 in de stad Nis plaatsgevonden. Tijdens de opname op het dak van het gebouw liep ze achteruit om een breder kader te pakken. Aangezien het ongeluk 's avonds gebeurde, merkte ze niet toen ze de rand van het gebouw bereikte en viel van 15 meter hoogte. Volgens de verhalen van haar beste vrienden is ze altijd buitengewoon, bijzonder en vooral avant-garde geweest. Later is het gebleken dat ze al eerder foto's op gevaarlijke plaatsen heeft gemaakt, waarvan haar foto's op sociale netwerken getuigen.

Rekening houdend met deze situatie rijst de vraag of het een jeugdig gebrek aan angst is of een gebrek aan onderscheiding tussen realiteit en de fictieve wereld van de sociale media. In de wereld van de massamedia proberen de meeste mensen alles een beetje te veranderen of mooier te maken. Onbewust veranderen ze geleidelijk hun perceptie, levenswijs en hun gedrag ten opzichte van de omgeving. In het algemeen veranderen ze alles wat effect op het bewustzijn van persoonlijke identiteit heeft. Te beginnen met de zogenaamde selfie die wordt gekarakteriseerd als iets dat de werkelijkheid niet altijd getrouw weergeeft, maar een specifieke versie van de werkelijkheid van een individu een daarmee een aangepast beeld van haar echte of ideale identiteit.

Massamedia zijn altijd zowel resultaat als aanjager van uiteenlopende sociale dynamiek geweest. Ze zullen dat voortdurend blijven als 'ideologie' die zij uitdragen. Daarnaast vormen ze een belangrijk 'identificatiemiddel', aangezien mediacultuur voortdurend input geeft het de algemene en de individuele identiteit 'opnieuw' bepaalt. Daarom wordt vaak benadrukt dat sociale netwerken en selfies op zich niet schadelijk zijn. Het menselijke gedrag omtrent selfies kan echter tot groot gevaar leiden.

U svim medijima 6. aprila 2019. godine osvanula je uznemirujuća vest o smrti devetnaestogodišnjakinje iz Niša. Ona je navodno pala sa vrha zgrade prilikom pravljenja selfija.

Da li su društvene mreže smrtonosne ili ne?

Ljudi prirodne socijalne potrebe danas zadovoljavaju na veštački način, korišćenjem interneta i društvenih mreža. Kako bi se to zadovoljstvo zadržalo na istom nivou, vremenom gubimo kontrolu u ponašanju. Međutim, o tome koliko smo spremni daleko da odemo ne bismo li uopšte bili deo tog virtualnog sveta, svedoči nam nedavni nesrećni slučaj.

Društvene mreže postale su sastavni deo svakodnevnog života, posebno mladih ljudi. Nije ni čudo, stoga, da se za dobru fotografiju ili snimak odlučuju za nesvakidašnja i opasna mesta, najčešće nesvesni rizika. Neki to čine kako bi impresivnom fotografijom stekli popularnost na internetu ili kako bi naglasili svoju kreativnost što je više moguće. U svakom slučaju, njihova ciljna grupa jesu društvene mreže i što veći broj pregleda. Takva mesta obično uključuju planinske vrhove, visoke zgrade i jezera. Česti uzroci smrti pri pravljenju selfija su strujni udar, požar, vatreno oružje i napadi životinja. Međutim, u Srbiji su najčešći uzroci utapanje, saobraćajne nezgode i padovi sa visina.

Devetnaestogodišnjakinja I.M. jedna je od tih žrtava, koja je tokom snimanja video klipa sa svojim drugovima pala sa vrha zgrade i preminula na licu mesta. Nesreća se dogodila 7 aprila 2019. godine u Nišu. Tokom snimanja video klipa na krovu zgrade, devojka se kretala unazad kako bi uhvatila što veći kadar. S obzirom na to da se nesreća dogodila u večernjim satima, devojka nije primetila kada je došla do ivice zgrade i pala sa 15 metara visine. Prema rečima njenih najboljih drugova ona je oduvek bila drugacija, posebna a pre svega avangardna. Kasnije se ispostavilo da se i ranije fotografisala na opasnim mestima, o čemu svedoče njene fotografije na društvenim mrežama.

Uzimajući u obzir ovakvu situaciju, postavlja se pitanje da li je reč o mladalačkom nedostatku straha ili nedostatka razlikovanja realnosti od društvenih mreža. U svetu masovnih medija većina ljudi uvek pokušava da nešto promeni ili bar malo ulepša. Na taj način oni postepeno menjaju svoju percepciju, način života i svoje ponašanje u odnosu na okolinu. Odnosno, sve ono što ima uticaj na svest o ličnom identitetu. Počevši od takozvanog selfija koji ne prikazuje realnost uvek tako verno, već određenu verziju realnosti idividue, prikazujući uobličenu sliku o njenom stvarnom ili idealnom identitetu.

Masovni mediji su oduvek bili i biće istovremeno rezultat i pokretač šire društvene dinamike, zajedno sa „ideologijom“ koju proizvode. Pored toga oni predstavljaju značajan „identifikacijski potencijal“, budući da medijska kultura stalno i iznova nudi sadržaje po kojima se kolektivni i individualni identiteti (pre)oblikuju. Stoga se često ističe da društvene mreže i selfiji sami po sebi nisu štetni, ali ljudsko ponašanje koje prati selfije jeste u velikoj meri opasno.

Monika Musa

Nationale identiteit

Nacionalni identitet

In de hedendaagse samenleving worden we elke dag geconfronteerd met verschillende nationale en culturele identiteiten. Wordt de nationale identiteit steeds belangrijker in een geglobaliseerde wereld door het leren van nieuwe talen, migraties of lokale en globale politieke botsingen?

U savremenom društvu susrećemo se svakodnevno s različitim nacionalnim i kulturnim identitetima. Postaje li nacionalni identitet sve bitniji u globalizovanom svetu zbog učenja novih jezika, migracija ili lokalnih i globalnih političkih sukoba?

Bron/Izvor: https://www.trouw.nl/samenleving/de-nederlander-bestaat-niet-meer-of-toch-wel-~a10866c2/?fbclid=IwAR3faQbkQI5JOeRL45rLj9BZREbE2vsc7Yg1cnQD_tlu793SH1AWbhNHc4k

Dé Nederlander bestaat niet meer, of toch wel?

Wie zijn wij? De vraag duikt steeds weer op, van verkiezingsprogramma's tot talkshows: Nederlanders lijken onzeker geworden over wat hen bindt. Hoogleraar Hans Boutellier (63) over onze identiteitscrisis. Hoe komen we er vanaf?

Ja, Nederland zit in een echte identiteitscrisis, zegt hoogleraar Hans Boutellier. Hij leidt het Verwey-Jonker Instituut in Utrecht en is hoogleraar veiligheid en veerkracht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. De huidige onzekerheid over de Nederlandse identiteit is historisch verklaarbaar en komt voort uit de ontzuiling, vervolgt hij. Zo'n dertig, veertig jaar geleden was de samenleving ingericht via geloof of ideologie. Je was socialist, protestant, liberaal, rooms-katholiek of wat dan ook.

En juist die verdeeldheid bracht gemeenschappelijkheid. Nederland was een optelsom van verschillende gemeenschappen die zich op een redelijke manier tot elkaar verhielden. Boutellier: "Een Nederlander stelde

zichzelf de vraag: wat ben ik? Ben ik katholiek of humanist of liberaal. Achter die keuze stond een groot ideologisch verhaal."

Het is allemaal verleden tijd. Tegenwoordig, zegt de hoogleraar, is de vraag niet meer wát ben ik, maar wie ben ik? "Ieder mens sprokkelt zijn eigen identiteit bij elkaar. Waarbij sommige mensen blijven kiezen voor de grote verhalen waar ze in zaten, dat is niet helemaal weg. Maar het is wel heel drastisch veranderd. Ontzuiling en individualisme hebben geleid tot een verbrokkelde cultuur. Een cultuur waarin de mensen zelf hun identiteit vormen, zonder groot verhaal. We hebben ons ontwikkeld van een ideologische samenleving naar een identiteitscultuur."

[...]

Pravi Holandānin više ne postoji... ili ipak postoji?

Ko smo mi? Ovo pitanje se iznova javlja, kako u izbornim, tako i u kontakt emisijama: Holandāni kao da nisu sigurni šta im je zajedničko. Profesor Hans Butelije (Hans Boutellier) (63) govori o našoj krizi identiteta. Kako izaći iz nje?

Svakako da se Holandija nalazi u pravoj krizi identiteta, smatra profesor Hans Butelije. On rukovodi Verwey-Jonker institutom u Utrehtu i radi kao redovan profesor bezbednosti i otpornosti društva na Slobodnom Univerzitetu u Amsterdamu. On dodaje da je trenutna nesigurnost po pitanju holandskog identiteta istorijski objašnjiva i proizilazi iz depilarizacije¹. Pre oko 30-40 godina, društvo je bilo organizovano na osnovu religije ili ideologije. Holandāni su bili socijalisti, protestanti, liberali, rimokatolici, ili šta već.

I upravo je ta podela stvorila zajedništvo. Holandija je predstavljala skup različitih zajednica koje su bile u pristojnom suživotu. „Holandānin bi se zapitao: šta sam ja? Jesam li katolik, humanista ili liberal. Taj izbor se temeljio na velikoj ideološkoj priči“, rekao je Butelije.

Sve je to prošlost. Prema rečima profesora, danas je veće pitanje ko sam ja, a ne šta sam ja? „Svaki čovek prikuplja sopstveni identitet, pri čemu neki ljudi i dalje biraju velike priče iz kojih potiču. To nije u potpunosti iščezlo. Međutim, drastično se promenilo. Depilarizacija i individualizam doveli su do kulture koja se dezintegrisala. Kulture u kojoj ljudi formiraju svoj identitet, bez velike priče. Iz ideološkog društva smo evoluirali u kulturu identiteta.“

1 Razgrađivanje društvenih struktura tj. stubova (konfesionalni, socialistički, liberalni) koje je u Holandiji otpočelo sredinom 60-ih godina dvadesetog veka.

Hans Boutellier © RV

On smatra da to nije nužno negativno. „Sekularna situacija je dovela do toga da svako može da bira svog Boga ili da bude sam sebi Bog. To je poželjna situacija koja pruža ogromnu moralnu slobodu. Sad mogu da biraju svoj identitet.“ Butelije je pisao o tome u svojoj knjizi „Sekularni eksperiment: Kako je otpočeo naš suživot mimo Boga.“

Novonastala situacija takođe stvara probleme. Ne ume svako da se nosi sa tom slobodom. Onaj ko nije siguran u svoj identitet pridavaće odjednom veliki značaj pitanjima poput religije, etničke pripadnosti i nacionalnosti. Butelije je izjavio : „Tada se javlja nostalgija za ortodoksijom, što je u Holandiji veoma prisutno među ljudima islamske veroispovesti. Takođe, primećujemo koliko je etnička pripadnost dobila na značaju, to je stalna tema, iako bismo rado da prestanemo sa deljenjem ljudi prema poreklu. A pitanje nacionalnosti: šta tačno znači biti Holanđanin, posebno je istaknuto u javnim raspravama.“

Tragični političar

To je mač sa dve oštrice. „Odgovor na pitanje šta je identitet sve češće pronalazimo u pitanju: Šta to nisam? Traži se neprijatelj.“

Mnogi političari kubure sa ovim pitanjem, poverenje u njih polako opada. „To nazivam tragičnim političarem. Tragičnim zato što je nekada bio vođa neke šire priče. Prilikom novonastale situacije, mogao je da odreaguje na osnovu principa. Ali sada vidimo da političari sami iznalaze rešenje. Pred kamerama su ili drčni ili smotani, a onda građanin pomisli: ‘A šta mene briga za tvoje mišljenje?’ Od političara očekujemo autentičnost, a da pritom u njih ne gajimo poverenje.“

Evropa baš zbog ove krize identiteta gubi na poverenju. „Moglo bi se reći da Evropa nije dorasla svom zadatku: biti Evropljanin nije primamljivo. Ljudi se ne osećaju Evropljanima. Više se osećaju Holanđanima ili Britancima ili Nemcima. Taj izraz ‘biti Holanđanin’ im očigledno pruža veći osećaj ugodnosti i sigurnosti. To važi i za velike organizacije, preduzeća za izgradnju stambenih objekata, škole s velikim brojem učenika, velike kompanije. One su skroz na skroz profesionalizovane i birokratizovane, tako da ljudi imaju osećaj da više nisu sastavni deo tih organizacija. Osećaju da više nemaju potporu.“

Takođe i globalizacija, koju karakteriše priliv migranata i ideologija neoliberalnog svetskog tržišta, doprinosi rastućem osećaju nesigurnosti. „Ljudi imaju osećaj da su se našli u moru gde moraju da se bore da ostanu na površini, dok bi radije da se brčkaju u nekom bazenu. Gube kontrolu nad svojim okruženjem. Oni traže oslonac.“

I tako sada proživljavamo krizu identiteta. Političari se nose s pitanjem: šta je to što nas Holanđane još povezuje? „Ponekad pokušavaju da iskažu neku vrstu zajedničkog identiteta. To mi liči na Sizifov posao.“

„Forsiranje vrednosti“

Možda bi trebalo da se krećemo ka nekoj drugoj slici našeg sadašnjeg društva, smatra Butelije. Na onu u kojoj se radi o vrednostima i normama, a da ne moramo nužno doći do konsenzusa. „Mi konstantno ispitujemo jedni druge o normama i vrednostima: na Tviteru, u TV emisijama Jinek i Pau, na Fejsbuku itd.“

Ja sam tu pojavu nazvao forsiranje vrednosti. Mi ne živimo u nemoralu niti bilo šta slično tome. Naprotiv – mi konstantno pokušavamo da zajednički odredimo i pronađemo te vrednosti i norme. To se dešava upravo zbog tog insistiranja na vrednostima², tokom tih često napetih javnih rasprava.

Dok mnogi tvrde da ova rasprava podstiče upravo polarizaciju i suprotstavlja ljude, Butelije tu vidi trenutke zajedništva. „Oni zaista postoje i njih treba ceniti“. Ta veza se osetila kada su tela žrtvi avionske nesreće leta MH17 vraćena nazad, ili pak na koncertima i na nekim fudbalskim utakmicama.

U tome leže rešenja za krizu identiteta. „Treba podstaći ljude na razgovor o dobrim stranama demokratske pravne države i time im pokazati kako ta rasprava sama po sebi stvara osećaj zajedništva. Čak i ako se ne slažu svi međusobno. To se često događa i u našem zatvorenom krugu gde smo okruženi istomišljenicima. Ipak smatram da svakako postoje trenuci u kojima smo saglasni. Možemo po tom pitanju biti cinični, ali takođe možemo reći: pa, na taj način održavamo našu zajednicu.“

² Ustaljuje se engleski bojam *buzz* za tu vrstu društvene pažnje.

Bron/Izvor:

<https://deswaan.com/over-het-misverstand-dat-de-nederlanders-geen-eigen-identiteit-hebben/>

https://www.dbnl.org/tekst/_gid001200401_01/_gid001200401_01_0066.php

Abram de Swaan

Over het misverstand dat de Nederlanders geen eigen identiteit hebben

De laatste om iets aan te vragen over de Nederlandse identiteit zijn de Nederlanders. Zij maken zich kleiner dan ze zijn en dan ze zichzelf vinden. Geen ander volk zou zich aan zijn buurvolkere in Europa presenteren met een reeks van raillerende en bagatelliserende stukjes over eigen geschiedenis, samenleving en cultuur. Die zelfverlaging is een wijd verspreide trek in Nederland. Juist in gezelschap van buitenlanders hebben de Nederlanders de neiging om af te geven op hun land. Door zich wat kleiner voor te doen dan ze weten dat ze zijn, voorkomen ze dat een ander ze kleineert. Door afstand te nemen van hun landgenoten, proberen ze zichzelf te verheffen tot het hoge niveau waarop zij de buitenlanders plaatsen. Dat ken ik van geen ander westers volk. Collectieve zelfverheffing is in de rest van de wereld de meest voorkomende neiging, nationale zelfvernederings is een specifiek Nederlandse trek. En nu doe ik er ook al aan mee.

Genoeg. De Nederlanders hebben zich zelf niet zoveel te verwijten, niet meer dan andere naties zich zelf zouden moeten kwalijk nemen. Maar in dat zelfverwijt verraden de Nederlanders al een wezenstrek: ze hebben het over 'wij' en 'Nederland' als een samenhangende entiteit. Ze zijn dus al bezig zich met hun landgenoten te identificeren. Zo'n nationale vereenzelviging stuit de Nederlanders tegen de borst. We hebben het nationalisme afgezworen. We zijn grootgebracht met de gedachte dat het nationalisme de oorsprong is

van alle haat tussen de volkeren. Zelfs een klein beetje Nederlands wijgevoel is streng verboden. Wij zijn een volk dat in alle opzichten preuts is, behalve als het om seksualiteit gaat. Daarbij past dus ook strikte onthouding van alle nationale emotie. Dat heeft ook iets te maken met de geschiedenis. Nederland heeft sinds meer dan drie eeuwen al zijn oorlogen verloren. Dat steekt toch een beetje. Nederland bezat een wereldrijk en verloor het in de kortste keren. Wij preutse Nederlanders mogen daar niet om treuren. Wij moeten ons daarin antikoloniaal verheugen. Nu wij niet meer naar hartelust onder verre, vreemde en minder bewapende volkeren mogen huishouden zijn we verstandig, vredelievend en een beetje oorlogsvreemd geworden.

Ook dat is een vorm van preutsheid: strikte geweldsonthouding. Op militaire missie in den vreemde weten de Nederlanders dan ook niet goed wat ze moeten beginnen. Dus ging het verschrikkelijk mis met het Nederlandse optreden in Srebrenica. De toedracht is omstreden, maar één ding staat vast: er was toen en daar niet één Nederlander op wie wij achteraf trots kunnen zijn. De schaamte die dat oproept is ook een nationaal gevoel, een wijgevoel.

Wij Nederlanders kijken naar de wereld als in een doorkijkspiegel, (de metafoer is van Johan Goudsblom): wij zien de buitenwereld wel, de buitenwereld ziet ons niet. Wij zijn een middelkleine, middelgrote natie. Met ruim twintig miljoen sprekers is het Nederlands zo

ongeveer de vijfendertigste taal op de wereldranglijst, het bruto product dat de sprekers van het Nederlands gezamenlijk voortbrengen staat twaalfde op de wereldranglijst (heeft Jean Laponce ooit uitgerekend). Zo onbeduidend is dat nu ook weer niet.

De Nederlanders durven zich niet te beroemen op de prestaties van hun landgenoten en wanneer een buitenlander hun verworvenheden in kunst, cultuur en wetenschap, in bestuur, handel en nijverheid opsomt, dan horen zij daarin vooral een toon van meewarigheid ('Jullie hebben toch Rembrandt, Van Gogh, Hugo de Groot, Philips en hoe heet-ie ook alweer...').

Als een baron von Münchhausen heeft Nederland zich met zijn eigen pompen uit de zee gezogen. Ik ben daar trots op, al heb ik zelf enkel aan het strand met een kinderschepje wat dijkjes in het zand opgeworpen tegen de vloed. Nederland heeft het voordeel van zijn ligging aan de Noordzee, in de grote driehoek tussen Engeland, Frankrijk en Duitsland, met achter de oceaan Amerika. Het heeft dat voordeel uitgebuit, maar het is tussen die grote mogendheden toch maar een braaf en nijver, middelmatig land.

Nederland is een democratie en een rechtsstaat en de mensen leven er vreedzaam, humaan en sikkeneurig. Bij al mijn eigenaardigheden ben ik ook nog Nederlander. Ik ben daar heel content mee.

Abram de Svan

O zabludi da Holanđani nemaju sopstveni identitet

Poslednji koji treba da se zapitaju o holandskom identitetu su sami Holanđani. Oni sebi lažno umanjuju značaj. Ni jedan drugi narod se ne bi predstavljao svojim susedima u Evropi s nizom šaljivih i omalovažavajućih članaka o svojoj istoriji, društvu i kulturi. Ovo samoomalovažavanje je rasprostranjeno osobina u Holandiji. Posebno u društvu stranaca, Holanđani imaju sklonost ka tome da potcenjuju svoju zemlju. Praveći se nešto manjima nego što znaju da jesu, oni sprečavaju druge da ih ponižavaju. Distancirajući se od svojih sunarodnika, oni pokušavaju da uzdignu sebe do visokog nivoa na koji postavljaju strance. To nisam primetio ni kod jednog drugog zapadnjačkog naroda. Kolektivno samoljublje je najučestalija tendencija u ostatku sveta, ali osećaj nacionalnog samounižavanja je specifična crta Holanđana. A sada sam im se i sam pridružio.

Dosta je bilo. Holanđani ne treba sebi toliko da prebacuju koliko bi druge nacije trebalo sebi da zamere. Međutim, u tom samoprekoru, Holanđani ispoljavaju određenu karakteristiku, govore o 'sebi' i 'Holandiji' kao koherentnom entitetu. Oni su već na putu ka identifikaciji sa svojim sunarodnicima. Ovakvo nacionalno poistovećenje je mrsko Holanđanima. Odrekli smo se nacionalizma. Odrasli smo uz ideju da je nacionalizam izvor mržnje između nacija. Čak je i trunčica

holandskog osećanja zajedništva strogo zabranjena. Mi smo narod koji je u svakom pogledu pod stegom, osim kada je u pitanju seksualnost. To uključuje, dakle, strogu uzdržanost od svih nacionalnih osećanja.

To, takođe, ima veze sa istorijom. Holandija već više od tri veka gubi sve svoje ratove. To ostavlja svoj trag. Holandija je vladala svetskom imperijom, a zatim ju je za kratko vreme izgubila. Mi uzdržani Holanđani zbog toga ne smemo da žalimo, već se strogo antikolonijalistički moramo radovati tom gubitku. Sada kada nam više nije dozvoljeno da vršljamo do mile volje po mestima gde žive daleki, strani i manje naoružani narodi, postali smo razumni, miroljubivi i ratovanje nam je strano.

Strogo uzdržavanje od nasilja, i to je neka vrsta moralne stege. Na vojnoj misiji u inostranstvu, Holanđani ne znaju kako da reaguju, pa je i holandski nastup u Srebrenici tako bio potpuni fijasko. Okolnosti su diskutabilne, ali jedna stvar je sigurna, tamo i u to vreme nije bilo ni jednog Holanđanina kojim se naknadno možemo ponositi. Sramota koju to izaziva je takođe nacionalni osećaj, holandski osećaj zajedništva.

Mi Holanđani posmatramo svet kroz dvosmerno ogledalo (metafora Johana Haudsbloma), mi vidimo spoljni svet, ali on ne vidi nas. Mi smo nacija srednje veličine. S više od 20 miliona govornika, holandski

je otprilike 35-i jezik na svetskoj rang listi. Bruto produkt koji govornici nizozemskog zajednički stvaraju je 12 na svetskoj rang listi (Žan Lapons je to čak izračunao), što svakako nije beznačajno.

Holanđani se ne usuđuju da se pohvale dostignućima svojih sunarodnika, i kada stranac pobroji sva njihova dostignuća u oblasti umetnosti, kulture, nauke, trgovine i industrije, tada to njima uglavnom ima prizvuk snishodljivosti (Vi ipak imate Rembranta, Van Goga, Huga Grocija, Filipa kako-god-se-on-zvaše...)

Holanđani ispredaju priče o tome kako su sami stvorili svoju zemlju izbacujući vodu pumpama. Ja se lično ponosim time, iako sam lično, isključivo na plaži, uz pomoć jedne lopatice, podigao nekoliko peščanih nasipa protiv plime. Holandija ima veliku prednost zbog svog položaja na Severnom moru, okružena je Engleskom, Francuskom i Nemačkom, a Amerika je s druge strane okeana. Iskoristila je tu prednost, ali je i između tih velikih sila, ostala samo vredna, poslušna i osrednja zemlja. Holandija je jedna demokratska, pravna država u kojoj ljudi žive mirno, humano i skućeno. I pored svih svojih osobenosti, ja sam još i Holanđanin. I veoma sam zadovoljan time...

De invloed van de extremen van het internet op onze identiteit

Dit is waarom de meeste media de emancipatie tegenwerken.

TLDR: Ik roep niet op tot ontslag van columnisten of journalisten (zoals sommige columnisten beweren). Ik heb an sich ook niets tegen 'wit', 'oud' of 'man' zijn. Ik probeer te onderbouwen waarom (volgens mij) 'progressieve' media een kritische blik op hun eigen vooroordelen zouden moeten werpen; waar die vooroordelen volgens mij vandaan komen; wat daar de gevolgen van zijn. Tevens probeer ik te duiden hoe het nieuwe rechts (alt-right) te werk gaat.

[...]

Onze behoefte aan een sociale identiteit

De Tweede Wereldoorlogvrijwilliger aan het front, Poolse Jood, holocaustoverlever en sociaalpsycholoog Henri Tajfel pioneerde op het gebied van vooroordelen en coïncideerde de term 'sociale identiteit': de vermeende identiteit die je verkrijgt door bij een grotere groep te horen of je daarbij aan te sluiten. Je kunt de grootste 'loser' zijn op deze planeet, maar als PSV-fan hoor je toch even bij de paar honderd duizend 'winnaars' nadat PSV wint. Door jezelf aan te sluiten bij de ene groep — een vlag, een Gaastra-jas of een vermeende 'joods-christelijke' traditie is al snel genoeg — en neer te kijken op de andere wordt een *sociale identiteit* gevormd. Het geeft een gevoel van ergens thuishoren.

De theorie van Tajfel veronderstelt dus dat er immer een 'wij' en een 'zij' in het spel is, wanneer mensen een identiteit sociaal willen bevestigen. Daarvoor moeten we categoriseren (wat maakt 'wij'?) en vergelijken ('wat maakt 'wij' beter dan 'zij'?'). Dat is dan ook precies wat er bij 4Chan/Alt-right plaats vindt: het gaat om het classificeren van de acceptabele identiteit (wit, man, gevoelloos, superieur) en het uitsluiten van het onacceptabele (gekleurd, gelovig, gevoelig, zwak, vrouw).

Tumblr/Alt-left werkt anders. Want bij de Alt-left gaat het bovenal over het doorbreken van al te makkelijke categorisaties (wit versus zwart) en hoe die sociaal bevestigd worden (homo als scheldwoord, de zeldzame krachtige vrouwenrol in films). Er wordt niet vergeleken met het doel neer te kijken op de ander, maar bovenal om inzicht te verkrijgen in de systemische en onbewuste vooroordelen naar de ander en het onbewuste privilege van de zelf (lees 'Hallo Witte Mensen' van Anousha Nzume).

De bewustwording en de backlash

Maar wat gebeurt er als 'de ander' een gelijkwaardige positie opeist? Wat gebeurt er als de alt-left zich uitspreekt? Wat gebeurt er als zwarte mensen, moslims en vrouwen de 'joods-christelijke' witte redelijke midden mannen bekritisieren? Nou, we zien het om ons heen. We zien het bij de Zwarte Piet discussie, we zien het bij de bekritisering van #MeToo in columns. Gedwongen worden iets van je comfort of status op te geven is bedreigend en leidt tot weerstand.

Steeds vaker zien we die weerstand terug in de media. Zelfs 'progressieve' media zoals de Volkskrant, Parool of Trouw bieden steeds meer ruimte aan conservatief-

sociale geluiden: de Martin Sommers, Max Pams, Syvain Ephimencos, Wierd Duks en Theodor Holmans. Hun columns zijn vrijwel zonder uitzondering een 'backlash' van in dit geval veelal oude witte mannen op elke 'zij' — moslims, vrouwen, feministen, antiracisten, klimaatactivisten — die hun verworvenheden en gangbaarheden bekritisieren.

Volgens Nagle moeten we de alt-right in eerste instantie zien als een nihilistisch en ironisch antwoord op de volgens-sommigen-overdreven politieke correctheid en het volgens-sommigen-doorgesloten feminisme en multiculturalisme. Als een parodie, zoals we dat in Nederland bijvoorbeeld kennen van GeenStijl. Waar het traditionele rechts (en bovengenoemde columnisten) de acties van feministen en antiracisten bovenal bestempeld als 'gezeik' of hypocriet, trok alt-right het zwaard der ironie.

Ironie is strategisch. Het laat toe dat mensen extreem rechtse ideeën verspreiden zonder zich eraan te committeren. Want is het een grap of gemeend? Het laat toe dat mensen taboes doorbreken maar er afstand van te nemen als er kritiek volgt. Ironie is een wapen om (cultureel) racisme, vrouwenhaat en witte superioriteit te verspreiden. Een goed voorbeeld is hét gekoesterde symbool van de alt-right: Pepe. De kikker die als meme beroemd werd omdat het 't idee van 'lekker taboeloos jezelf zijn' visualiseerde. Inmiddels heeft de kikker Trump, Baudet, een nazi en een bewapende Klu Klux Klan man gesymboliseerd. En altijd is het de vraag: is het een grap, of is het fascisme? En telkens gaat de kikker een stap verder.

Deze waas van ironie geeft ruimte voor het daadwerkelijk sinistere (vrouwenhaat, witte superioriteit). Je ziet zo iets in Nederland bijvoorbeeld bij een columnist als Arthur van Amerongen (Volkskrant, HpdeTijd) die zijn podia veilig stelt door zijn racistische drek te verhullen in een ironische klaagzang op politieke correctheid. Annabel Nanninga maakte als columnist voor GeenStijl en TPO haar naam met harde 'ironische' columns waar ze bijvoorbeeld sprak over 'dobbernegers' als het ging om bootvluchtelingen. Afgelopen zaterdag stond ze nog beschreven in de Volkskrant als zijnde 'grappig en intelligent.' Maar is ze nog ironisch nu ze als lijsttrekker voor FVD in Amsterdam een politieke strijd voert; is haar mening nog 'grappig' of bloedserieus?

[...]

De media hebben oogkleppen op

Het succes van de nieuwe rechtse geluiden is niet te verklaren zonder aandacht voor de welwillende rol van bagatelliserende en begripvolle spreekbuis die veel media en andere machtige instituten spelen. Deze week nog stelde de politie-vakbond vraagtekens bij het recht om te demonstreren vanwege het 'prijskaartje' dat gepaard ging bij de demonstratie van anti-racisten in Dokkum. Een vraagteken bij het beschermen van grondwettelijke vrijheden, net op het moment dat het antiracisten betreft. In veel columns begrip voor zij die de snelweg blokkeerden (en de vrijheid van meningsuiting beperkten) maar de antiracisten ontvingen hoon. De Volkskrant kopte 'Dokkum blijft 'ZeurPieten-vrij.' (correctie: hier schreef de ombudsman al over, [nuance](#))

Rechts heeft de wind mee. Waarom? Omdat het 't 'wij' (wit, man, welgesteld, Nederlands, 'joods-christelijk', tradities en gewoontes) bekrachtigt en beschermt, waar links 't 'wij' bekritiseert. En het is diezelfde 'wij' die de macht in de media hebben op dit moment. De meeste media lijden aan oude witte welgestelde mannen bias.

Ik was onlangs op een feest van een van de grootste kranten van Nederland waar de hoofdredacteur de vrouwelijke collegae dronken 'schatje' noemde en een van de chefs vrolijk over 'negers' sprak en na een opmerking mijnerzijds volgde met "maar we zijn toch onder elkaar?!" Een ander voorbeeld, ook een hoofdredacteur van een grote krant: nadat ik een van zijn columnisten op twitter had ontleed als cultuurracist, koos hij er niet voor hem eens goed te ondervragen naar zijn methoden, maar dronk een fles wijn met deze oude vriend leeg.

Het is bijzonder jammer dat deze (oude witte welgestelde mannen) bazen de bias zelf niet door willen hebben maar liever tegengestelde geluiden bagatelliseren. De weerstand wint het van het begrip. Het versterken van 't 'wij' wint het van het deconstrueren ervan. Zij zijn die 'wij' en van een diversificatie van de redacties van grote kranten is nog altijd nauwelijks sprake: zo komt 'zij' ook niet intern aan het woord en wordt begrip niet al op de redactie gekweekt.

Het is hoog tijd dat deze redacties eens goed kijken naar de eigen bias. En het is de hoogste tijd dat ze zich bewust worden van de cultuurracistische meningen zoals die van Baudet en Wilders, hoe sites zoals DeDagelijkseStandaard, TPO en GeenStijl ze verspreiden en welke bijdrage hun 'verfrissende' excuus-rechtse columnisten leveren aan de verdachtmakingen van nieuw links en het ophemelen van het nieuwe rechts.

Menig redactie van media ziet zichzelf als het redelijke midden, maar is het allang niet meer. Dat is, naar mijn idee, het grootste euvel van ons huidige discours.

Een identiteit is uniek. Daar begint begrip.

De evolutie heeft ons geleerd dat de kans op overleven toeneemt als je bij een stam hoort. We zijn kuddedieren, wat te zien is aan zoiets als veranderende modes (dit jaar gaten in de broek / wij dragen dit jaar een dunne das). Het is te zien aan de waarde die we hechten aan een groepsidentiteit, zoals een vlag of een voetbalclub. Het is te zien aan de waarde die we hechten aan niet onderzochte normen zoals 'zwarte piet is goed:' zo doen 'wij' het en dus is het goed. Het warme nest van groepsnormen kan leiden tot blinde bias (en lelijke kleren).

Die blinde bias is niet alleen weggelegd door de groep die de macht houdt. Ook op sommige geluiden uit de alt-left is kritiek te uiten: in de eis van een waardige en begripvolle behandeling van 'de ander' gaat soms het respect en de waardige behandeling van zij die ze bekritisieren verloren. Systemen van ongelijkheid (zoals de macht van de man in de samenleving, zoiets dat #MeToo mogelijk maakt) maken nog niet dat elk geprivilegeerd individu in eenzelfde mate actief en bewust die systemen overeind houdt of de privilege misbruikt.

We hebben als samenleving al vele emancipatoire bewegingen gekend; gelukkig maar. Elke emancipatiestrijd ging gepaard met het bekritisieren van de dominante norm waarmee een onderdrukking van een minder machtige groep werd goedgepraat. Elke emancipatiestrijd kende protesten, vurige woorden en extremen aan de verdedigende en aanvallende kant.

De emancipatiestrijd van onze tijd kenmerkt zich doordat de progressieve partners — ik heb het over jullie, media — van vroeger nu zelf tot de machtige groep behoren. Zolang zij niet kritisch in de spiegel kijken en de eigen vermeende onschuld — 'het redelijke midden' — bevragen, is de winst aan rechts; de winst die Nagle zo goed beschrijft in haar boek (*from 4Chan [...] to Trump*). De hoop is te vinden bij de vermeend 'activistische' (het is tegenwoordig, voor mij onbekende redenen, een scheldwoord) alt-links die de spiegel afdwingt bij de journaille: de systemische en onbewuste vooroordelen naar 'zij' en het onbewuste privilege van de 'wij' openbaren.

Iedereen is een individu. Maar sommige groepen kennen systemische voordelen (zij met macht) of nadelen (zij met minder macht). Sommige groepen zijn kritiek gewend (zij met minder macht) en sommige niet (zij met macht). Waar sta jij en welke risico's of verantwoordelijkheden geeft dat? Zo is er niets mis met oud zijn, én wit, én een man. Maar het vraagt wel om een spiegel voor je privilege.

[...]

Utica j ekstrema sa interneta na naš identitet

Ovo je razlog zbog kog većina medija otežava proces emancipacije

Ukratko: Ne pozivam na smenu kolumnista ili novinara (kao što pojedini kolumnisti tvrde). U principu, nemam ništa ni protiv toga ako je neko „belac“, „starac“ ili „muškarac“. Ja pokušavam da utvrdim zašto bi (po mom ličnom mišljenju) 'progresivni' mediji morali kritički da sagledaju sopstvene predrasude; odakle, po mom mišljenju, sve te predrasude potiču i šta su posledice istih. Takođe, pokušavam da objasnim kako funkcioniše nova desnica tj. *alt-right*.

[...]

Naša potreba za društvenim identitetom

Dobrovoljac koji je ratovao na frontu u Drugom svetskom ratu, poljski Jevrejin, čovek koji je preživeo Holokaust, socijalni psiholog Henri Tajfel prvi se bavio predrasudama i skovao termin „društveni identitet“: identitet koji navodno dobijamo ako smo pripadnici neke veće grupe ili se njoj pridružimo. Možeš da budeš najveći luzer na ovoj planeti, ali kao fan fudbalskog kluba pripadaš grupi od desetine hiljada „pobednika“ kada vaš klub pobedi. Društveni identitet se formira pridruživanjem jednoj grupi (dovoljno je prihvatiti zastavu, način odevanja i navodno judeohrišćansku tradiciju) i potcenjivanjem drugih. Tako nastaje osećaj pripadnosti.

Tajfelova teorija polazi dakle od toga da smo u igri samo „mi“ i „oni“ kada želimo da potvrdimo svoj identitet u društvu. Zbog toga se mora utvrditi (ko smo „mi“?) i uporediti („šta „nas“ čini bojima od „njih“?“). To je upravo ono što se može pronaći na forumu alternativne desnice o političkoj nejednakosti (4Chan/Alt-right): tu se govori o klasifikaciji prihvatljivog identiteta (beo, muškarac, bezosećajan, nadmoćan) i o isključivanju neprihvatljivog (u to spadaju: melezi, vernici, osećajni, slabi i žene).

Alternativna levica (Alt-left) ima drugačiji pristup. Alternativnoj levici je pre svega bitno prevazilaženje prostih kategorizacija (crni spram belih) i način na koji se one prihvataju u društvu (gej kao psotka, malobrojni snažni ženski likovi). Forum ne želi da potcenjuje druge, već naprotiv, želi da stekne uvid u sistematske i nesvesne predrasude o drugima kao i u nesvesno povlađivanje sebi (pročitajte knjigu „Zdravo belci“ autorke Anousha Nzume¹)

Osvešćenje i reakcija

Međutim, šta će se desiti ako onaj drugi zahteva jednakost? Šta se dešava kada alternativna levica iznese svoj stav? Šta se dešava kada crnci, muslimani i žene počnu da kritikuju judeohrišćanske, bele, razumne i prosečne muškarce? Suočavamo se s tim svakodnevno. To vidimo i kod diskusije o Crnom Pitu, kod kritikovanja heštega #MeToo u kolumnama. Ljudi se osećaju ugroženo i pružaju otpor kada su prinuđeni da se odreknu svog komfora ili statusa.

Sve češće vidimo taj otpor u medijima. Čak i „progresivni“ mediji kao što su *Volkskrant*, *Parool* ili *Trouw* daju sve više prostora konzervativno-društvenim prizvucima, koji potiču od ljudi kao što su Martin Somer, Maks Pam, Siven Efimenko, Vird Duk i Teodor Holmans. Njihove kolumne predstavljaju reakciju, u ovom slučaju, uglavnom starijih belaca na dostignuća i vrednosti, „onih“ - muslimana,

¹ Holandska glumica i autorka, poreklom iz Rusije.

žena, feminista, ekoloških aktivista.

Prema mišljenju Nejglove alternativnu desnicu prvo treba sagledati kao nihilistički i ironični odgovor na ono što mi smatramo političkom nekorektnošću ili što drugi smatraju feminizmom i multikulturalizmom koji su se oteli kontroli. To je u Holandiji blog BezStila (*GeenStijl*). Dok su tradicionalni desničari (i gorepomenuti kolumnisti) označavali feminističke i antirastičke akcije kao drobljenje i licemerje, alternativna desnica je isukala mač ironije.

Ironija predstavlja strateški potez. Ona ljudima dopušta da šire ideje alternativne desnice, i neobavezno šire svoje ideje. Pitanje je da li je to šala ili stvarno tako misle? Ona omogućava ljudima da razbijaju tabue, a da se distanciraju od kritike koja možda usledi. Ironija je oružje kojim se šire (kulturni) rasizam, mizoginija i verovanje u superiornost bele rase. Dobar primer je omiljeni simbol alternativne desnice: Pepe. Žabac koji je postao popularan kao internet mim zato što je vizuelni prikaz ideje života gde možeš da budeš svoj bez ograničenja. U međuvremenu je personalizovao simbol za Trampa, Bodea, nacistu i naoružanog člana Kju-kluks-klana. Pitanje uvek ostaje: da li je to šala ili fašizam? A žabac svaki put ide sve dalje.

Ova fasada ironije daje prostor pravom zlu poput mizoginije i verovanja u superiornost bele rase. U Holandiji tako nešto možete naći kod kolumniste *Volkskrant*-a i *De Tijd*-a, Artura van Amerohena, koji se štiti time što svoje rasističke baljezgarije predstavlja kao ironično jadikovanje o političkoj konkretnosti. Anabel Naninga se kao kolumnistkinja na portalima *BezStila* i TPO proslavila svojim grubim „ironičnim“ kolumnama u kojima je za izbeglice, koje su pokušale da pobegnu brodovima (od kojih su se mnoge i udavile) koristila termin „potonule crnje“. Prošle subote je u novinama *Volkskrant* i dalje bila opisivana kao „zabavna“ i „inteligentna“. Međutim, da li je i dalje ironična sada kada kao glavni kandidat za nacionalno-konzervativnu partiju FvD u Amsterdamu vodi političku bitku; da li je njeno mišljenje i dalje „zabavno“ ili smrtno ozbiljno?

[...]

Mediji žmure

Poruka nove desnice se ne može objasniti bez obraćanja pažnje na popustljivu ulogu koju mnogi mediji i druge ustanove igraju svojim razumevanjem i umanjivanjem problema.

Još tokom ove nedelje policijski sindikat preispitao je pravo protesta zbog „cene“ koja je propratila protest antirasista u Dokumu. Pitanje o zaštiti ustavne slobode, baš kad su u

pitanju antirasisti. Mnoge kolumne pokazuju razumevanje za one koje su blokirali autoput (a time ograničili slobodu izražavanja) ali su izvrgli antifašiste ruglu. Novine Volkskrant objavile su naslov „Dokum ostaje pošteđen Zeur Pita²“ (ispravka: o ovome je već pisao ombudsman, detaljno). Sada je povoljan trenutak za desnicu. Zašto? Zato što ona podržava i štiti grupni identitet (belci, muškarci, dobrostojeći, Holandani, judeohrišćani, tradicije i običaji) dok levica taj isti grupni identitet kritikuje. Većina medija pati od tog zastarelog načina razmišljanja tipičnog za bogate belce. Nedavno sam bio na proslavi jedne od najvećih novinarskih redakcija u Holandiji gde je glavni urednik svoje koleginice pijan nazvao „lutkicama“, a jedan od šefova je veselo pričao o crnjama. Posle jedne moje primedbe usledilo je: „Naši smo, zar ne?“. Još jedan primer, takođe glavni urednik velike novinarske redakcije: nakon što sam jednog od njegovih kolumnista na tvideru raskrinkao kao kulturnog rasistu, umesto da preispita njegove metode, on je s njim popio flašu vina kao sa svojim starim prijateljem.

Posebno je žalosno to što ti (stariji, bogati, beli muškarci) šefovi ne žele da budu pristrasni, već preferiraju da obezvrede suprotstavljene glasove. Otpor odnosi pobeđu nad razumevanjem. Jačanje pojma grupnog identiteta odnosi pobeđu nad dekonstrukcijom. Oni predstavljaju taj grupni identitet i o diverzifikaciji redakcija velikih medijskih kuća nema govora: na taj način onaj drugi identitet ne dolazi do reči, a tu se ni razumevanje ne gaji.

Krajnje je vreme da ove redakcije dobro razmotre sopstvenu pristrasnost. I krajnje je vreme da postanu svesni kulturno-rasističkih stavova, poput stavova Bodea i Vildersa, kao i načina na koji su ih sajtovi kao što su *Dnevni standard*, *TPO* i *BezStila* širili, i koji doprinos su pružili njihovi „osvežavajući“ desničarski kolumnisti u opanjkavanju nove levice i uzdizanju nove desnice u nebesa.

Mnogi urednici medija vide sebe kao racionalni politički centar, ali to odavno nije tako. To je, po mom mišljenju, najveća boljka našeg sadašnjeg diskursa.

Identitet je jedinstven. Tu počinje razumevanje.

Evolucija nas je naučila da se šanse za opstanak povećavaju ako pripadate plemenu. Mi imamo mentalitet krda životinja, što se može videti u promeni mode (ove godine nosimo pocepane pantalone/ove godine nosimo tanku kravatu). To pokazuje vrednost koju pridajemo grupnom idenitetu, kao što je zastava ili fudbalski klub.

² U pitanju je igra reči, umesto *Zwarte Piet* (*zwart*=crn), upotrebljen je oblik glagola *zeuren* (kenjkati, zanovetati).

To se vidi iz vrednosti koju pridodajemo nerazjašnjenim normama kao što je „Crni Petar je dobar“: „Mi“ to tako radimo, dakle, to mora da je dobro. Toplo gnezdo grupnih standarda može dovesti do slepe pristrasnosti (i ružne odeće).

Slepa pristrasnost nije rezervisana samo za grupu koja drži moć. Neke kritike se mogu uputiti na račun stavova alternativne levice: dok oni zahtevaju dostojanstvenost i tretman s više razumevanja „drugog“, oni gube poštovanje i dostojan tretman prema onima koji ih najviše kritikuju. To što postoje sistemi nejednakosti (kao što je snaga čoveka u društvu, nešto što čini *#MeToo*³ mogućim) ne znači da svaki povlašćeni pojedinac aktivno i svesno podržava te sisteme ili zloupotrebljava privilegiju u istoj meri.

Kao društvo, srećom, već znamo za mnoge emancipacione pokrete. Svaka borba za emancipaciju išla je ruku u ruku s kritikom dominantne norme kojom je opravdavala tlačenje manje moćne grupe. Svaka borba za emancipaciju imala je proteste, praćene vatrenim rečima i ekstreme kako na defanzivnoj tako i na ofanzivnoj strani.

Emancipacijsku borbu našeg vremena karakteriše činjenica da nekadašnji progresivni partneri – vama se obraćam, mediji – sada i sami pripadaju moćnoj grupi. Dokle god se oni ne sagledavaju kritično u ogledalu i ne dovode u pitanje sopstvenu nevinost - „razumnu sredinu“ – pobeđu odnosi desnica, dobit koju Nejl tako dobro opisuje u svojoj knjizi. („od 4Chan-a [...] do Trampa“)

Nade se polažu u alternativnu levicu (što se danas iz meni nepoznatih razloga, smatra uvredom) koja upire prstom u kvazi novinarstvo razotkrivajući sistematske i nesvesne predrasude o drugima i privilegovanje sopstvenog identiteta.

Svako od nas je individua, ali neke grupe imaju sistemske povlastice (one koje su na vlasti/koje imaju moć) a neke ih nemaju (one sa manje uticaja). Neke grupe trpe kritiku (one slabije) a neke ne (one koje su moćnije). Gde je tu vaše mesto kao pojedinca i koje rizike ili odgovornosti ono nosi sa sobom? Nema ničeg lošeg u tome ako je neko starac, i belac, i muškarac. Međutim, to zahteva da u ogledalu sagledate svoje privilegije.

[...]

³ *#MeToo* je internacionalni pokret koji se bori protiv seksualnog uznemiravanja i zlostavljanja

Enquête onder studenten van buitenlandse komaf die aan de KU Leuven-Campus Antwerpen studeren

Om te bepalen hoe de herkomst van invloed kan zijn op de culturele en nationale identiteit, is een onderzoek uitgevoerd waarbij negen studenten met een achtergrond uit Marokko, Nederland, België, Ecuador, Rusland, Tsjetsjenië, Bosnië en Oekraïne, die in Antwerpen studeren, hebben deelgenomen. Ik dank prof. Jelica Novaković-Lopušina voor haar bemiddeling en in het bijzonder dank ik professoren Hilde van Belle en Olga Novitskaja evenals onze collega's-studenten voor hun inspanning en tijd.

De respondenten kregen vijf vragen en de meerderheid wilde anoniem blijven. Hieronder zullen we de resultaten van ons onderzoek evalueren.

I Hoe beschrijf je je culturele identiteit? Wat betekent ze voor jou? Kan je als individu meer culturele identiteiten hebben?

De eerste en belangrijkste vraag van het onderzoek is precies hoe een individu uitlegt wat culturele identiteit voor hem is en hoe hij haar definieert. De antwoorden op deze vraag waren gevarieerd, maar wat relevant is voor respondenten en belangrijk voor het definiëren van een culturele identiteit en wat kan worden vastgesteld naar aanleiding van de antwoorden, zijn de omgeving, de mensen en de plaats waar ze zijn opgegroeid en het grootste deel van hun tijd hebben doorgebracht. De heersende mening van de respondenten in het Midden-Oosten is dat ongeacht de afkomst en verblijfplaats, de mens zelf verantwoordelijk is voor de manier en ervaring waarmee hij zijn culturele waarden en identiteit ontwikkelt. Studenten uit Europa benadrukken flexibiliteit. Een studente uit België gelooft dat culturele identiteit niet gerelateerd is aan de geboorteplaats, maar een familie is voor haar combinatie van mensen en de plaats waar ze zich bevindt. Aan de andere kant hebben we een studente, Echeverria Bastidas Melani, wier afkomst Russisch en Ecuadoriaans is, en voor haar is de identiteit "de identiteiten van mijn ouders met wie ik opgegroeid ben. En de taal die ik met hun spreek". Een student uit Rusland gaf een antwoord waarin hij stelt dat het vandaag moeilijk is om zichzelf te vergelijken met slechts één cultuur, maar dat hij geen probleem heeft andere culturen te accepteren en ervan te genieten. Yuliya vertelt dat ze zich deel voelt van Rusland, Oekraïne en België, en haar culturele identiteit wordt vergeleken met de taal die ze gebruikt in communicatie, zeggend "Mijn persoonlijkheid hangt een beetje af van welke taal ik aan het spreken ben op dat moment".

Of ze het nu definiëren op basis van de taal die ze gebruiken, de plaats waar ze wonen of de mensen om hen heen, elke persoon heeft een ander begrip van de definitie van deze term. Dat is de reden waarom de volgende vraag in de enquête betrekking heeft op wat deze term voor die persoon vertegenwoordigt en of ze meerdere culturele identiteiten kunnen hebben of dat het er maar één is die deze persoon ontwikkelt.

Een studente die oorspronkelijk uit Bosnië komt: "Ik denk dat je als individu zeker meer culturele identiteiten kan

hebben, maar ze bestaan niet naast elkaar, maar eerder als een mix waarbij ze elkaar aanvullen in verschillende situaties. Het betekent dat ik in verschillende sociale situaties en vriendengroepen in meerdere mate één van de twee culturele identiteiten hanteer, maar ook wel altijd met de andere in de achtergrond". Voor studenten uit Marokko, die in België wonen en studeren, betekent identiteit veel, de oorsprong van de twee landen speelt een grote rol, maar ze zijn ook van mening dat de taal een grote invloed heeft op de identiteit en dat het een integraal onderdeel is van het hele pakket: "Als ik geen Arabisch kon zouden vele zaken van Marokko heel vreemd zijn aangezien ik daar niet ben opgegroeid". De studente die half Belgisch en half Nederlands is, past zich in haar identiteit aan de situatie. Ze zegt "Thuis spreek ik mijn eigen dialect, ben ik losser en voel ik me meer op mijn gemak. Thuis voel ik me meer een 'halve Belg-halve Nederlander', terwijl ik me bij de familie van mijn vriend meer een wereldburger voel omdat ik de mogelijkheid heb om te zien en horen over verschillende culturen, talen, eten, gewoonten". Hieruit kunnen we concluderen dat respondenten in het leven meerdere keren verschillende culturen en nationaliteiten hebben ontmoet, zowel in de buitenwereld als binnen de familiekring. Dit levert hen een eenvoudiger aanpassing aan de wereld op, verbinding met andere mensen, wat nieuwe kennis en een dieper inzicht in de situatie.

II Hoe en in welke mate beïnvloedt de taal jouw identiteit? In welke taal droom je/in welke taal ben je het meest intiem/in welke taal kan je je gevoelens beter uitdrukken?

Alle respondenten kennen veel verschillende talen. Studente Melani heeft een gezinssituatie waarbij haar moeder en vader uit Ecuador komen en haar stiefvader uit Rusland. Ze zegt "Ik zelf ben in Ecuador geboren en zowel mijn moeder als mijn 'echte' vader zijn beide Ecuadorianen. Toch heb ik een 'Russisch' gevoel in mij, doordat ik meer en beter Russisch spreek dan mijn eigen moedertaal". De respondent uit Rusland heeft geen probleem meer talen te gebruiken en is van mening dat dit de communicatie vergemakkelijkt. Hij maakt gebruik van een combinatie van verschillende talen om zich uit te drukken en afhankelijk van de onderwerpen en de taal

die voor hem makkelijker is om uit te leggen, gebruikt hij die taal. Studente Yulia zegt dat haar "persoonlijkheid een beetje afhangt van welke taal ik aan het spreken ben op dat moment. Als ik Oekraïens praat, dan ben ik meer familiair (misschien is het omdat ik Oekraïens enkel met mijn familie praat en anderen die de taal spreken kom ik niet vaak tegen in België). Als ik Russisch praat, ben ik grappiger (omdat de meeste van mijn goeie vrienden Russisch praten) en als ik Nederlands praat, ben ik meer afstandelijk, dan stel ik mij minder open". Hieruit kunnen we de conclusie trekken dat de taal die studenten gebruiken afhankelijk is van de omgeving en mensen met wie ze hun tijd doorbrengen. Alle ondervraagde studenten waren in een positie om verschillende talen te gebruiken als een vorm van communicatie met mensen over de hele wereld, en daarom vertegenwoordigen deze talen een deel van hun culturele identiteit, of ze nu uit België, Rusland of uit Ecuador komen.

Meer talen kennen helpt ook om gevoelens en meningen gemakkelijker uit te drukken. Studente Yulia droomt bijvoorbeeld in het Nederlands, soms in het Russisch en zelden in het Engels. Voor intimiteit verklaart ze dat ze "in alle talen intiem kan zijn, het hangt ervan af met wie ik ben en welke taal die persoon spreekt. Hetzelfde geldt voor het uitdrukken van gevoelens, al zou ik het zeker niet vaak doen". De Belgische studente die haar gevoelens uitdrukt, maakt gebruik van het Nederlands, maar het is gemakkelijker voor haar om Engels te gebruiken als ze praat over een aantal gevoelige kwesties. Ze zegt "Puur naar de taal gekeken heb ik het niet moeilijker met Engels, al is het niet mijn moedertaal. Spaans kan ik begrijpen, maar zelf spreken lukt me niet". De Russische student gebruikt alleen Nederlands en Russisch in zijn communicatie bij het uiten van zijn gevoelens, van wat hij droomt en wanneer hij contact heeft met zijn vrienden. Hieruit kunnen we concluderen dat individuen verschillende talen gebruiken voor verschillende situaties in hun leven, of het nu een moedertaal is of een combinatie met een andere vreemde taal.

III Bestaan er vooroordelen ten opzichte van bepaalde culturen? Heb je daar ervaring mee gehad?

Tijdens het leven maakt elke persoon formeel of informeel deel uit van verschillende groepen, en ze zijn gevormd rond een aantal gemeenschappelijke kenmerken of een gemeenschappelijk doel. Maar wat gebeurt als er negatieve attitudes prevaleren over anderen alleen op basis van hun deelneming aan een andere groep? Juist vanwege een dergelijke situatie ontvingen studenten een vraag over vooroordelen. In dit geval krijgen we in principe gelijke antwoorden van alle respondenten. Ze zijn unaniem als het gaat om het bestaan van vooroordelen en ze moesten er allemaal op een moment mee omgaan. De Belgische studente zegt: "Negatieve vooroordelen hoor ik helaas nog vaak genoeg. Mensen met een donkere huid, andere nationaliteit of andere geloofsovertuiging worden vaker verdacht van misdaden, terwijl ik in mijn ervaring op straat tot nu toe enkel lastiggevallen werd door witte mannen". Echter voor studente Yuliya bestaat er geen

onbekend vooroordeel over een bepaalde cultuur, maar dat betekent niet dat vooroordelen gerechtvaardigd zijn en ze zegt: "En wanneer ik merk dat mensen vooroordelen hebben over mij omdat ik van een bepaalde cultuur kom, probeer ik het zo snel mogelijk te weerleggen en desnoods uit te leggen dat het fout is en dat men geen vooroordelen moet hebben". De student uit Rusland is van mening dat "enkel de Afrikaanse culturen, de Aziatische en de Zuid-Amerikaanse culturen de meeste nadelen ondervinden door vooroordelen ten opzichte van de Russische en de westerse culturen. Dat komt volgens mij door de eeuwenoude macht van het Westen en de blanken".

IV Noem drie positieve eigenschappen van je eigen culturele identiteit.

Wanneer negatieve vooroordelen worden overwonnen, kan men praten over de positieve aspecten van de cultuur van een bepaalde natie en de talloze deugden van zowel de mensen die tot deze cultuur behoren als voor het land zelf tellen. Voor de Belgische studente is het onderscheidende kenmerk van de Belgische cultuur in de eerste plaats het behoud en respect van culturele identiteit en respect voor de natuur, dat er integraal deel van uitmaakt. De studenten uit het Midden-Oosten geloven dat de Arabieren heel gastvrij, spontaan en klaar zijn om zich aan te passen. De studente uit Tsjetsjenië is van mening dat de Tsjetsjeense cultuur haar een beter inzicht geeft in niet-Europese culturen en een grotere volwassenheid in vergelijking met leeftijdsgenoten uit West-Europa. Voor Yulia zijn belangrijke kenmerken van haar cultuur vrijgevigheid en empathie.

V Ben je van mening dat de nationale identiteit vandaag even belangrijk is als het ooit was? Hoe zie jij het verschil tussen culturele en nationale identiteit?

Ondanks de hedendaagse tendensen van globalisering en universalisering staan hedendaagse samenlevingen dagelijks voor uitdagingen om hun specifieke kenmerken en erfgoed te behouden. De tendensen naar het egoïsme van nationale en culturele identiteiten worden in toenemende mate intensief. De nationale identiteit stelt ons in staat om onszelf te ervaren, ongeacht de obstakels en uitdagingen die een natie kenmerkt. Het is interessant hoe mensen zich aanpassen aan nieuwe omgevingen waarnaar ze vertrekken vanuit hun eigen wil of wanneer ze zijn verdreven. Sommige mensen identificeren zich met de natie die ze omringt, accepteren ongebreidelde gebruiken, de stijl van het leven, het soort voedsel, de taal in die mate dat ze bijna hun eigen taal vergeten. Anderen geven hun tradities, gewoonten en taal niet op. Beiden zijn tot op zekere hoogte aangepast, omdat ze niet in staat zijn om meerdere identiteiten te verzoenen. Deze vraag is net aan de studenten gesteld, vinden ze dat de identiteit net zo belangrijk is als vroeger? Melani zegt "Ik zou culturele identiteit beschouwen als 'de omgeving/plaats/land waar je opgegroeid bent' en nationale identiteit bij 'de identiteit van je ouders'" en de studente uit Bosnië, is van mening dat de nationale identiteit en de betekenis

I Postmoderne identiteit

Postmodern identiteit

ervan afhankelijk zijn van het betreffende land, en dat je vóór een echte nationalist op de Balkan terecht komt. De studente uit België denkt dat “nationale identiteit vandaag de dag minder belangrijk is. We zijn tenslotte allemaal wereldburgers. Natuurlijk is dat enkel hoe ik het ervaar; ik kan niet spreken voor anderen”. De Marokkaanse student meent dat men tegenwoordig meer belang hecht aan nationale identiteit omdat multiculturalisme als een verzwakking van de eigen identiteit wordt ervaren.

De laatste vraag van dit onderzoek heeft betrekking op hoe respondenten de nationale en culturele identiteit zien. Voor sommigen is “culturele identiteit een veel breder concept en kan niet worden gelinkt aan de nationale grenzen”, terwijl anderen denken dat “nationale identiteit veel sterker is wanneer landsgrenzen samenvallen met taalgrenzen, en dus ook met één bepaalde cultuur”. Mareta, studente uit Tsjetsjenië, denkt dat de nationale identiteit iets officieels is, representeert de plek waar je woont, terwijl culturele identiteit beweegt met gevoelens, normen en waar je in gelooft. Ze zegt dat “door de nationale identiteit met de culturele te vermengen, en

denken dat dit één en hetzelfde is, dingen ontstaan als discriminatie van allochtonen”. De studente uit Marokko deelt dezelfde mening als Mareta, nationale identiteit is gerelateerd aan het land en het land staat op de eerste plaats, terwijl culturele identiteit gerelateerd is aan de gebruiken en normen die verband houden met een bepaalde groep mensen. Melani voegt toe: “Wat mij betreft zijn mijn nationale en culturele identiteiten, de ‘thuisomgeving’ waar ik opgegroeid ben en de taal die ik daarbinnen spreek”.

Gezien bovenstaande antwoorden kan geconcludeerd worden dat alle basisvormen van bestaan en manifestatie van de menselijke cultuur - taal, mythe, religie, kunst niet noodzakelijkerwijs aan één natie gebonden hoeven te zijn, dus de begrippen van culturele en nationale identiteit zijn geen volledige synoniemen. En dat de culturele identiteit heerst, wordt bevestigd door de antwoorden van de respondenten.

Bojana Stefanović

© Jules Grandgagnage

Anketa među stranim studentima sa

Katoličkog univerziteta Leuven – Kampus Antwerpen

Radi utvrđivanja koliko poreklo može imati uticaja na kulturni i nacionalni identitet, sprovedena je anketa u kojoj je učestvovalo devet studenata po nacionalnosti iz Maroka, Holandije, Belgije, Ekvadora, Rusije, Čečenije, Bosne i Ukrajine, a koji trenutno studiraju u Antverpenu. Zahvaljujem se prof. Jelici Novaković-Lopušina na posredovanju, a profesorkama Hilde van Bele i Olga Novickaja kao i našim kolegama-studentima na njihovom trudu i vremenu.

Ispitanici su dobili pet pitanja i većina je želela da ostane anonimna. U nastavku ćemo govoriti o rezultatima našeg istraživanja.

I Kako bi opisao/opisala svoj identitet? Šta on znači za tebe? Može li pojedinac imati više kulturnih identiteta?

Prvo i glavno pitanje ankete odnosi se upravo na to kako pojedinac objašnjava šta je za njega kulturni identitet i kako ga definiše. Odgovori na ovo pitanje su bili raznoliki, ali ono što je većini bitno za definisanje kulturnog identiteta jesu okruženje, ljudi s kojima žive i mesto u kome su odrasli i proveli najveći deo svog vremena. Kod ispitanika sa Bliskog Istoka preovladava mišljenje da je bez obzira na poreklo i mesto stanovanja čovek sam odgovoran za način i iskustvo kroz koje prolazi stvarajući svoje kulturne vrednosti i identitet. Studenti iz Evrope ističu fleksibilnost. Studentkinja iz Belgije smatra da kulturni identitet nije vezan za mesto rođenja, već je porodica za nju kombinacija ljudi i mesta u kom se nalazi. S druge strane imamo studentkinju Melani Bastidas Ečeveriju (Echever Bastidas Melani) koja je polu Ruskinja a polu Ekvadorka i za nju je identitet „Identitet porodice sa kojom sam odrasla i jezik koji govorim sa njima“. Student iz Rusije je dao odgovor u kome navodi da je teško danas da sebe svedeš samo na jednu kulturu, i da nema nikakav problem da prihvati ostale kulture i uživa u njima. Julija (Yuliya) za sebe govori da pripada Rusiji, Ukrajini i Belgiji i svoj kulturni identitet upoređuje sa jezikom koji upotrebljava u komunikaciji govoreći „Moja ličnost malo zavisi i od toga koji jezik koristim u tom trenutku“.

Bilo da ga definišu na osnovu jezika koji koriste, mesta u kome žive ili ljudi koji ih okružuju, svaka osoba ima drugačije shvatanje o definiciji ovog pojma. Upravo zbog toga se sledeće pitanje u anketi odnosi na to šta ovaj pojam predstavlja za tu osobu i da li mogu da imaju više kulturnih identiteta ili smatraju da postoji samo jedan koji čini tu osobu.

Studentkinja, poreklom iz Bosne navodi „Ja mislim da kao pojedinac možeš imati više identiteta, koji postoje kao

kombinacija gde dopunjavaju jedan drugog u različitim situacijama. To znači da u različitim socijalnim situacijama i grupama ljudi koristim više od jednog identiteta kako bih se adaptirala i prilagodila“. Za studente iz Maroka koji žive i studiraju u Belgiji, identitet znači mnogo, vezanost za dve zemlje ima veliku ulogu, a takođe smatraju da jezik ima veliki uticaj na identitet i da je sastavni deo celokupnog paketa: „Da ne znam arapski jezik, bilo bi mi mnogo teže da se snađem u Maroku s obzirom da nisam tamo odrastao“. Studentkinja polu Belgijanka a polu Holandanka se svojim identitetom prilagođava u zavisnosti od situacije. Ona dodaje „Kod kuće koristim svoj dijalekat i prilagođavam se porodici i ljudima iz te okoline. Vodim poreklo iz Belgije i Holandije, ali kada sam sa svojim prijateljima više se osećam kao svetski čovek jer imam mogućnost da se saživljam sa različitim kulturama, jezicima, hranom, običajima“.

Iz ovoga možemo zaključiti da su se ispitanici u životu više puta sreli s različitim kulturama, jezicima i nacionalnostima, kako u spoljnom svetu, tako u krugu porodice što im daje prednost za lakšu adaptaciju u svetu, povezivanje s drugim ljudima, neka nova saznanja i šire sagledavanje svoje situacije.

II U kojoj meri jezik utiče na tvoj identitet? Na kom jeziku sanjaš/na kom si jeziku najintimniji/na kom jeziku najbolje izražavaš osećanja?

Svi ispitanici odlično poznaju više jezika. Studentkinja Melani ima situaciju u krugu porodice da su joj roditelji iz Ekvadora, a očuh iz Rusije i sama kaže „Bez obzira na to što sam iz Ekvadora, više govorim ruski jezik nego svoj maternji“. Ispitanik iz Rusije nema problema da koristi više jezika i smatra da mu to olakšava komunikaciju. On koristi kombinaciju više jezika za izražavanje u zavisnosti

od teme o kojoj se govori i jezika koji mu je lakši za objašnjenje. Studentkinja Julija kaže da njen „identitet malo zavisi od jezika koji koristim u komunikaciji sa prijateljima i porodicom. Ako govorim ukrajinski onda znate da sam u krugu svoje porodice, kada govorim ruski onda znate da sam u krugu prijatelja, zato što većina njih koristi ruski jezik, a kada koristim nizozemski onda nisam toliko otvorena u komunikaciji“. Iz ovoga možemo zaključiti da jezik koji studenti koriste zavisi od okruženja i ljudi sa kojima provode svoje vreme. Svi anketirani studenti su bili u situaciji da koriste različite jezike kao vid komunikacije sa ljudima širom sveta, a samim tim ti jezici predstavljaju deo njihovog kulturnog identiteta, bilo da su iz Belgije, Rusije ili sa Ekvadora.

Poznavanje više jezika takođe pomaže lakšem izražavanju osećanja i mišljenja. U ovom slučaju studentkinja Julija sanja na nizozemskom, ponekad na ruskom, a retko na engleskom. Za prisnost navodi „Mogu da budem prisna na svim jezicima, u zavisnosti od toga koja je tema u pitanju i sa kojom osobom razgovaram. Što se tiče izražavanja osećanja ista stvar je kao i za prisnost, samo što se ne otvaram tako brzo ljudima“. Studentkinja iz Belgije za izražavanje svojih osećanja koristi nizozemski, ali joj je lakše da koristi engleski jezik kada priča o nekim osetljivim temama i kaže „Razumem i španski jezik, ali ne mogu da se izrazim onako kako treba na ovom jeziku, što nije slučaj sa engleskim.“ Student iz Rusije koristi samo nizozemski i ruski jezik u komunikaciji prilikom izražavanja svojih osećanja, onoga o čemu sanja i u situacijama u kojima je prisna sa svojim prijateljima. Iz ovoga možemo zaključiti da pojedinci upotrebljavaju različite jezike za različite situacije u svom životu, bilo da je to maternji jezik, ili kombinacija sa nekim drugim stranim jezikom.

III Postoje li predrasude u odnosu na određene kulture? Jesi li dosad imao/imala iskustva s tim?

Tokom života, svaka osoba je formalno ili neformalno deo različitih grupa, a one se formiraju oko neke zajedničke karakteristike ili nekog zajedničkog cilja. Ali šta se dešava kad postoje negativni stavovi o drugima samo na osnovu njihove pripadnosti drugoj grupi? Upravo zbog takve situacije studenti su dobili pitanje koje se odnosi na predrasude. U ovom slučaju došlo je u potpunosti do poklapanja odgovora svih ispitanika. Oni su jednoglasni kada se govori o postojanju predrasuda i svako od njih je u jednom trenutku morao da se nosi s njima. Studentkinja iz Belgije kaže „Postojanje predrasuda uopšte nije strano za mene, čak sam se i sama našla u nekoliko takvih situacija. Mogla sam da vidim kako su ljudi tamnije puti, druge nacionalnosti ili drugih verovanja češće bili optuživani za zločine, dok

sam ja recimo bila maltretirana od strane ljudi svetlije puti“. Ni studentkinji Juliji nisu strane predrasude o određenoj kulturi, ali to ne znači da su te predrasude opravdane i kaže „kada primetim da određeni ljudi imaju predrasude o meni zato što dolazim iz neke druge kulture, trudim se da to ignorišem, ako ne, onda objasnim neke stvari i pokušam da ubedim osobu sa suprotne strane da postojanje takvih predrasuda uopšte nije potrebno“. Student iz Rusije misli „da su ljudi iz Azije, Afrike i Južne Amerike pod najvećim pritiskom predrasuda o njihovoj kulturi i razlog tome su Zapadna Evropa i belci“.

IV Navedi tri pozitivne osobine svog kulturnog identiteta.

Kad se prevaziđu predrasude, može se pričati o pozitivnim stranama kulture određenog naroda i nabrojati bezbroj vrlina kako o narodu te kulture, tako i o samoj zemlji. Za studentkinju iz Belgije odlika belgijske kulture je prvenstveno očuvanje i poštovanje kulturnog identiteta, poštovanje prema prirodi čiji je i ona sastavni deo. Studenti sa Bliskog istoka smatraju da su Arapi veoma gostoljubivi, spontani i spremni na prilagođavanje. Studentkinja iz Čečenije smatra da joj čečenska kultura omogućava bolji uvid u vanevropske kulture i veću zrelost u odnosu na vršnjake iz zapadne Evrope. Za Juliju značajne odlike njene kulture predstavljaju darežljivost i empatija.

V Da li si mišljenja da je nacionalni identitet u današnje vreme podjednako važan kao što je nekad bio? Vidiš li razliku između nacionalnog i kulturnog identiteta?

Uprkos savremenim težnjama za globalizacijom i univerzalizacijom, savremena društva se svakodnevno suočavaju sa izazovima kako da sačuvaju svoje specifičnosti i nasleđe. Sve intenzivnije su izražene težnje ka egoizmu nacionalnih i kulturnih identiteta. Nacionalni identitet omogućava da se osećamo kao svoji među svojim bez obzira na prepreke i izazove koje pripadnost jednoj naciji nosi. Zanimljivo je kako se ljudi adaptiraju na nove sredine u koje odlaze svojom voljom ili su prognani. Neki se potpuno poistovete sa nacijom kojom su okruženi, prihvataju bezrezervno običaje, stil života, vrstu hrane, jezik do te mere da gotovo zaborave sopstveni. Drugi pak neguju svoju tradiciju, običaje i jezik. I jedni i drugi su zapravo u nekoj meri neprilagođeni jer nisu u stanju da pomire višestruke identitete. Upravo je ovo pitanje postavljeno studentima, da li oni misle da je ovaj pojam bitan kao što je nekada bio. Melani kaže „Ja mislim da ljudi žele deo onoga što su u prošlosti imali njihovi roditelji,

dede, pradede, bake i prabake i da žele da pripadaju određenoj grupi ljudi“, a studentkinja poreklom iz Bosne smatra da nacionalni identitet i njegov značaj zavise od zemlje do zemlje i da ćete pre na Balkanu naići na pravog nacionalistu. Studentkinja iz Belgije pak misli „da je nacionalni identitet danas manje bitan. Svi smo mi svetski ljudi, bez obzira na zemlju odakle potičemo, ali to je ipak samo moje misljenje, ne mogu da govorim u ime ostalih.“ Student iz Maroka smatra da se danas možda pridaje više značaja nacionalnom identitetu zato što se multikulturalizam doživljava kao slabljenje ličnog identiteta i strah od njegovog gubljenja.

Poslednje pitanje ove ankete odnosi se na to kako ispitanici vide nacionalni, a kako kulturni identitet. Za neke je kulturni identitet „mnogo širi pojam i ne može se uokviriti granicama nacionalnog“, dok drugi smatraju „nacionalni identitet jačim, pogotovo ako se njegove granice poklapaju s granicama jezika“. Mareta, studentkinja iz Čečenije je mišljenja da nacionalni identitet predstavlja nesto oficijalno, određeno mestom

gde živiš, dok kulturni identitet više ide uz osećanja, norme i ono u šta veruješ. Ona kaže da „zbog mešanja pojmova nacionalnog i kulturnog identiteta i njihovog pogrešnog poistovećivanja dolazi do diskriminacije migranata“. Maretino mišljenje deli i studentkinja iz Maroka, za nju je nacionalni identitet vezan za zemlju, dok je kulturni identitet vezan za običaje i norme koji su vezani za određenu grupu ljudi. Melani dodaje „što se mene tiče, moj kulturni i nacionalni identitet su mesto gde sam odrasla i jezik koji govorim“.

Činjenica je da svi osnovni oblici postojanja i ispoljavanja ljudske kulture – jezik, mit, religija, umetnost ne moraju nužno biti vezani za jednu naciju, tako da pojmovi kulturnog i nacionalnog identiteta nisu potpuni sinonimi. A da kulturni identitet odnosi prevagu potvrđuju i odgovori ispitanika.

Bojana Stefanović

Interview met de nieuwe Belgische ambassadeur, Z. E. Koenraad Adam

Op 10 september vorig jaar werd Z. E. Koenraad Adam benoemd tot Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur van het Koninkrijk België in de Republiek Servië. Omdat hij niet zo lang geleden naar Servië is gekomen, wilden we iets meer weten over zijn huidige beeld van de Servische identiteit, zijn eerste indrukken en zijn eigen identiteit.

Wat voor beeld had u over de Servische identiteit toen u voor het eerst naar Servië bent gekomen?

Ik had voorafgaand aan mijn komst naar Belgrado nog niet veel Serviërs ontmoet, het was dus niet eenvoudig om me een goed beeld te vormen van de Servische identiteit. Wel heb ik vrij snel begrepen dat Serviërs een fier volk zijn, dat prat gaat op haar historische wortels, en daaruit ook een sterke persoonlijkheid ontwikkelt, zowel individueel als collectief.

Hebt u na een paar maanden verblijf in Servië andere indrukken gekregen?

Nee, ik denk dat er veeleer bevestiging is gekomen van die voorafgaandelijke inschatting, al moet ik uiteraard nog kennis maken met grote delen van het land en de bevolking. Ik heb tijdens de eerste maanden alvast de vriendelijke, maar tegelijk vastberaden volksaard leren waarderen. Misschien kan als nieuw element toegevoegd worden een duidelijker aanvoelen van de intrinsieke verbondenheid die er over de landsgrenzen heerst, met de volksgenoten in buurlanden.

Tegenwoordig is er sprake van meerdere identiteiten binnen één persoon. Kunt u vertellen welke identiteiten een deel van uw identiteit uitmaken?

Dat klopt. Zelf voel ik me Vlaming, Belg en Europeaan, identiteiten die perfect compatibel zijn, en mekaar niet in de weg staan maar integendeel wederzijds versterken.

Hoe ziet u de rol van Vlamingen in het voortbestaan van de Nederlandse taal met betrekking tot de groeiende dominantie van het Engels?

Ik verwijs graag naar de uitstekende samenwerking die bestaat tussen de volken die de Nederlandse taal hanteren, en waar met name de Taalunie een belangrijke rol speelt. Deze bindende factor is iets wat bv nog ontbeert in de 'Servisch –talige' landen, waar ook (licht variërende) talen gesproken worden met gemeenschappelijke taalkundige oorsprong. Vlamingen hebben zowel via de eigen literatuur als via instellingen als de Taalunie ontegensprekelijk een belangrijke bijdrage te leveren tot de noodzakelijke modernisering van de taal. De Vlaamse identiteit wordt voor het grootste deel geschapen door de gemeenschappelijke taal, geuit in tal van cultuurproducten. De sterkte hiervan moet ons wapenen om de invloed van het Engels niet als een bedreiging te ervaren.

In welke mate is Frans relevant voor uw Belgische identiteit?

In mijn diplomatieke werkomgeving is het Frans een onontbeerlijk communicatiemiddel. Los daarvan maakt de Franse taal deel uit van onze gemeenschappelijke cultuurgeschiedenis, die ons land het profiel gegeven heeft van éénheid in verscheidenheid, een identiteitslabel dat ons onderscheidt van vele andere landen. Ik beschouw de Franse taal bijgevolg als integraal en onmisbaar onderdeel van de Belgische identiteit die ik naar buiten uit gestalte wil geven.

Intervju s novim ambasadorom Kraljevine Belgije, Nj. E. Kunradom Adamom

Nj. E. Kunrad Adam je 10. septembra prošle godine imenovan za izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Kraljevine Belgije u Republici Srbiji. S obzirom na to da je nedavno došao u Srbiju, želeli smo da saznamo nešto više o njegovoj trenutnoj predstavi o srpskom identitetu, prvim utiscima, kao i njegovom ličnom identitetu.

Kakvu ste predstavu imali o srpskom identitetu pri dolasku na dužnost u Srbiju?

Pre mog dolaska u Beograd, nisam imao priliku da upoznam mnogo Srba pa je stoga bilo teško stvoriti pravu sliku o srpskom identitetu. Ono što sam brzo shvatio jeste da su Srbi ponositi narod koji se diči svojim istorijskim korenima i odatle crpi snažnu samosvest, kako individualnu tako i kolektivnu.

Da li ste nakon par meseci boravka u Srbiji, stekli još neke utiske?

Ne, mislim da je pre došlo do potvrde mojih pređašnih procena iako mi preostaje da se upoznam s velikim ostatkom zemlje i stanovništva. Već tokom prvih meseci naučio sam da cenim prijateljski ali istovremeno i odlučan nacionalni karakter Srba. Možda bih kao novi element mogao da dodam jasnije sagledavanje suštinske povezanosti sa sunarodnicima u susednim zemljama.

Trenutno se govori o tome da svi mi imamo više identiteta. Možete li navesti one koje čine Vaš?

Tako je. Identifikujem se kao Flamanac, Belgijanac i Evropljanin, a ti identiteti su savršeno kompatibilni i ne stoje na putu jedan drugom, već se naprotiv, međusobno dopunjuju.

Kako vidite ulogu Flamanaca u opstanku nizozemskog jezika s obzirom na sve veću dominaciju engleskog?

Rado ukazujem na odličnu saradnju koja postoji između naroda koji koriste nizozemski jezik, gde posebnu ulogu ima Nizozemska jezička unija (*Taalunie*). Ovaj povezujući faktor je nešto što, na primer, još uvek nedostaje srpskom govornom području gde se govore srodne varijante jezika s zajedničkim lingvističkim korenima. Flamanci neosporno treba da daju važan doprinos neophodnoj modernizaciji jezika, kako kroz sopstvenu književnost tako i kroz institucije poput Nizozemske jezičke unije. Flamanski identitet je najvećim delom oblikovan zajedničkim jezikom što se ispoljava u brojnim kulturnim proizvodima. Jako pouzdanje pomoći će nam da uticaj engleskog jezika ne doživimo kao pretnju.

U kojoj meri je francuski bitan za Vaš identitet Belgijanca?

U mom diplomatskom radnom okruženju, francuski predstavlja neizostavno sredstvo komunikacije. Osim toga, francuski jezik je deo naše zajedničke kulturne istorije, koja je dovela do nastanka slike o nama kao „jedinstvu različitosti“, etikete o identitetu koji se veoma razlikuje od onog u ostalim zemljama. Stoga smatram da je francuski jezik integralni i neizostavni deo belgijskog identiteta koji želim da predstavim u javnosti.

Ana Cenić

Interview met de vertrekkende Nederlandse ambassadeur, Z.E. Henk van den Dool

Z.E. Henk van den Dool werd in het jaar 2015 benoemd tot Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur van het Koninkrijk Nederland in de Republiek Servië. Aangezien hij al 4 jaar in Servië woont, wilden we weten wat voor beeld hij had over de Servische identiteit toen hij voor het eerst naar Servië is gekomen en of er iets in dat beeld veranderd is na 4 jaar verblijf. We waren ook geïnteresseerd in zijn eigen identiteit en wat voor rol het Nederlands heeft aangezien hij diplomaat is.

Wat voor beeld had u over de Servische identiteit toen u voor het eerst naar Servië bent gekomen?

Ik vind het nooit zo verstandig te spreken over “de Servische” (of welk ander land dan ook) identiteit. Dat leidt immers al snel tot generalisaties, waarmee de gevaarlijke stap tot nationalisme snel gemaakt is. De Balkan heeft daar slechte ervaringen mee. Ieder mens is uniek en dat geldt ook voor haar of zijn identiteit. Het indelen van mensen in hokjes of groepen is altijd een slecht idee. Wel vind ik het van groot belang dat ieder mens in staat is in vrijheid uitdrukking te geven aan de verschillende identiteiten die onderdeel uitmaken van haar of zijn individualiteit. Dat gaat dan over aspecten als seksualiteit, geloof, taal. Als Ambassadeur probeer ik altijd, waar nodig en waar ik kan, die vrijheid te bevorderen. Dat biedt mensen immers de mogelijkheid tot sociale, economische, maatschappelijke en individuele ontplooiing.

Vindt u dat er iets in dat beeld veranderd is na 4 jaar verblijf?

Mijn overtuigingen over het belang van individuele identiteit zijn de afgelopen vier jaar alleen maar sterker geworden. Ik heb het voorrecht gehad tijdens mijn vier jaar in Servië heel veel verschillende mensen te leren kennen en ik ben er eens te meer achter gekomen dat de bestaande beelden (“Serviers zijn nu eenmaal zus of zo”) zonder uitzondering onjuist zijn. Tegelijkertijd heb ik gemerkt dat er aan de mogelijkheid tot individuele ontplooiing in Servië in veel gevallen nog wel iets schort. Gelukkig zijn er ook in Servië zelf veel mensen die dat onderkennen en die bereid zijn zich in te zetten voor verdere verbetering. Het is belangrijk om die mensen actief en gericht te ondersteunen. Dat is overigens nooit “af”, of het nu over Servië of over een ander land gaat. Ook in Nederland zijn er nog altijd mensen die belemmerd worden in het ontplooiën van hun individualiteit.

Tegenwoordig is er sprake van meerdere identiteiten binnen één persoon. Kunt u vertellen welke identiteiten een deel van uw identiteit uitmaken?

Dat is een ingewikkelde vraag, omdat het bij mij net als bij ieder ander om een breed palet gaat. Daarnaast is het niet eenvoudig – en misschien ook niet behulpzaam – om te proberen identiteiten en rollen uit elkaar te houden. Ik identificeer mij, denk ik, in de eerste plaats als het kind van mijn ouders en de vader van mijn kinderen. Daarin zit eigenlijk het hele scala besloten, zowel voor wat betreft mijn ethische, sociale en politieke overtuigingen als wanneer het om mijn verbondenheid met Nederland en Europa gaat.

Wat voor rol speelt de taal in het creëren van de eigen identiteit volgens u? Aangezien u een diplomaat bent en dat u vaak Engels gebruikt, wat voor rol speelt het Nederlands voor u?

Taal is, ik zei het al eerder, een wezenlijk onderdeel van iemands identiteit en daarnaast een van de beste instrumenten om aan de overige onderdelen van die identiteit uitdrukking te geven. Hoewel er in mijn huidige leven dagen voorbijgaan waarin ik geen Nederlands spreek, hoor, lees of schrijf, blijft het Nederlands de taal waarin ik mij het beste thuis voel en het meest genuanceerd kan uitdrukken. Ik kan jaloers zijn op mensen die vanaf hun vroegste kindertijd daadwerkelijk meertalig zijn opgevoed – slechts zij zijn in staat alle kleuren en subtiliteiten van emoties en gedachten in meerdere talen aan te voelen en over te brengen.

Intervju s odlazećim ambasadorom Kraljevine Holandije, Nj. E. Henkom van den Dolom

Nj.E. Henk van den Dool imenovan je 2015. godine za izvanrednog i opunomoćenog ambasadora Kraljevine Holandije u Republici Srbiji. Budući da već četiri godine živi u Srbiji, želeli smo da saznamo kakvu je predstavu imao o srpskom identitetu pri dolasku na dužnost u Srbiju i da li se nakon četiri godine nešto promenilo u toj predstavi. Takođe, interesovao nas je njegov lični identitet i uloga koju igra nizozemski jezik s obzirom na to da je diplomata.

Kakvu ste predstavu imali o srpskom identitetu pri dolasku na dužnost u Srbiju?

Oduvek smatram da nije baš mudro govoriti o „srpskom identitetu“ (niti o identitetu bilo koje druge zemlje). Naime, to ubrzo dovodi do generalizacije, čime se opasno lako iskoračuje u pravcu nacionalizma. Balkan s tim ima loša iskustva. Svaka osoba je jedinstvena, a to važi i za njen identitet. Uvek je loša ideja svrstavati ljude u grupice ili grupe. Smatram da je veoma važno da svaki pojedinac može slobodno da izražava različite identitete koji su deo njene ili njegove individualnosti. To se odnosi na aspekte poput seksualnosti, vere, jezika. Kao ambasador, uvek pokušavam da, gde god mogu, propagiram tu slobodu tamo gde je to potrebno. Na kraju krajeva, to nudi ljudima priliku za društveno, ekonomsko, socijalno i individualno ispoljavanje.

Da li se nešto nakon četiri godine promenilo u toj predstavi?

Moja ubeđenja o važnosti individualnog identiteta su, u protekle četiri godine, postala samo jača. Imao sam tu privilegiju da upoznam mnogo različitih ljudi tokom četiri godine provedene u Srbiji, i još jednom sam shvatio da su postojeće predstave („Srbi su ovakvi ili onakvi“) bez izuzetka netačne. Istovremeno, primetio sam da u mnogim slučajevima još uvek nešto nedostaje po pitanju mogućnosti ispoljavanja individualnosti u Srbiji. Srećom, ovde ima mnogo ljudi koji to prepoznaju i koji su voljni da rade na daljem poboljšanju. Važno je aktivno i ciljano podržati te ljude. To nikada nije završen proces, bilo da se radi o Srbiji ili o nekoj drugoj zemlji. I u Holandiji još uvek postoje ljudi koji su ometeni u ispoljavanju svoje individualnosti.

U današnje vreme se govori o tome da svi mi imamo više identiteta. Možete li navesti one koje čine Vaš?

To je komplikovano pitanje jer, kao i kod svih drugih, i kod mene se radi o širem spektru. Osim toga, nije lako - a možda nije ni od pomoći - pokušavati identitete i uloge držati odvojenim. Rekao bih da se na prvom mestu identifikujem kao dete svojih roditelja i oca svoje dece. Ovo zapravo uključuje čitav spektar, kako u pogledu mojih etičkih, društvenih i političkih uverenja, tako i kada je reč o mojoj povezanosti s Holandijom i Evropom.

Koju ulogu igra jezik u stvaranju sopstvenog identiteta po Vama? S obzirom na to da ste diplomata i da često koristite engleski jezik, kakvu ulogu još igra nizozemski za Vas?

Jezik je, kao što sam već ranije rekao, suštinski deo nečijeg identiteta, a pored toga i jedan od najboljih alatki za izražavanje drugih delova tog identiteta. Iako trenutno u mom životu prođu dani kada ne govorim, ne čujem, ne čitam ili ne pišem nizozemski, nizozemski ostaje jezik u kojem se najviše osećam kao svoj na svome i pomoću kog se najsuptilnije mogu izraziti. Mogu samo biti ljubomoran na ljude koji su od najranijeg detinjstva zaista odgajani višezjezično jer samo oni su u stanju osetiti i preneti sve boje i suptilnosti emocija i misli na više jezika.

Ana Cenić

Ter afsluiting

Za kraj

In afsluiting van dit hoofdstuk, willen we nog verwijzen naar het boek van professor Geert Buelens, *Europa! Europa! Over de dichters van de Grote Oorlog*¹ (Gert Buelens – *Evropski pesnici i prvi svetski rat*, Karpos, Belgrado, vertaald uit het Engels door Jelena Stakić, 2018) dat onlangs in Servische vertaling verschenen is. Hierbij een citaat uit de recensie van Marina Vulićević, dat in het Servische dagblad *Politika* verschenen is op 4 mei 2019.

„Kijkend naar deze comparatieve studie van de politieke en culturele omstandigheden in Europa tijdens de Eerste Wereldoorlog, heeft Geert Buelens opgemerkt dat het euroscepticisme niet alleen door de nadelen van de Europese instellingen, het gebrek aan democratie en transparantie bespoedigd wordt, maar ook door de angst dat de naties hun identiteiten zullen verliezen. Daaruit trekt hij de conclusie dat de Europese federatie verder dan ooit lijkt te zijn. Hij beweert: “Naarmate de wereld onder de invloed van de economische en culturele globalisatie een mondiaal dorp wordt, verlangen zijn inwoners des te meer naar een gevoel van verbondenheid en veiligheid van het echte ouderwetse dorp.”

¹ Geert Buelens - *Europa! Europa! over de dichters van de Grote Oorlog*, Ambo, Amsterdam, 2008

U zaključku ovog poglavlja, želimo još da pomenemo knjigu profesora Herta Bulensa „Evropski pesnici i Prvi svetski rat“ (izdavač Karpos, Beograd, prevela s engleskog jezika Jelena Stakić, 2018) koja je nedavno prevedena na srpski jezik. Tu je i citat iz recenzije Marine Vulićević, objavljene 4. maja 2019. godine u dnevnom listu *Politika*.

„Sagledavajući u ovoj komparativnoj studiji političke i kulturne prilike Evrope u doba Prvog svetskog rata, Gert Bulens je primetio da današnji evroskepticizam ubrzavaju ne samo mane evropskih institucija, manjak demokratije i izostanak transparentnosti, već i strah da će nacije izgubiti svoje identitete. Stoga zaključuje da se Evropska federacija čini daljom nego ikada, tvrdeći: „Što više svet, pod uticajem ekonomske i kulturne globalizacije, postaje ‘globalno selo’, to više njegovi žitelji žele osećaj bliskosti i sigurnosti stvarnog, starinskog, sela.”

Nationale identiteit en taal

Aan de Vrije Universiteit Amsterdam werd in maart dit jaar besloten om de studie Nederlands af te schaffen vanwege een tekort aan interesse onder de toekomstige studenten. Helaas is dit geen geïsoleerd geval. De filologie is niet meer een aantrekkelijke studierichting en er worden steeds minder talen in Nederland en België bestudeerd. Maar het is alarmerend dat nu ook de moedertaal bedreigd is.

Nacionalni identitet i jezik

Marta ove godine na Slobodnom univerzitetu u Amsterdamu (Vrije Universiteit) doneta je odluka o ukidanju Katedre za nizozemski jezik i književnost zbog nedovoljnog interesovanja među budućim studentima. Ovo nažalost nije usamljen primer, filologija nije više atraktivan studijski pravac i sve se manje jezika proučava u Holandiji i Belgiji, ali je alarmantno da je sad ugrožen i maternji jezik.

Bron/izvor:https://www.nrc.nl/nieuws/2019/03/02/vergeten-koninkrijk-a3888413?fbclid=IwAR3Yy1l9d6D66-pK08x2S2i9bp__DtNe-vAsjlqC7W8AyHkeYugV4jL37c

Tommy Wieringa

Vergeten koninkrijk

Wat is het toch een straf om als schrijver in een klein, betekenisloos land geboren te zijn. Een bagatel aan de Noordzee. Neem hem voor de verandering eens letterlijk, die zin 'de grenzen van mijn taal zijn de grenzen van mijn wereld', en je begrijpt waarom de Nederlandse romanschrijver zo'n beklagenswaardig schepsel is. Opgesloten binnen nauwe grenzen, opgezadeld met bleek, waterkoud drama – „en nooit wordt zoo'n plumpe boerenkop gesneld / En nooit, neen nooit gebeurt een mooie passieoord.” Nederland: een comfortabel gecapitonneerde nationale ruimte, beveiligd als een isoleercel. Je kunt er niemand laten verdwalen, je kunt er geen lijk verdonkeremanen, je kunt aan het eind van het verhaal niet fluitend de horizon tegemoet. Geen passie, geen mysterie, geen mystiek.

Gerard Reve ging uit arren moede in het Engels schrijven om zich van de Hollandse conditie te bevrijden, en dat sentimentele katholicisme van hem, met die Latijnse Mariaverering, leek al net zo'n ontsnappingspoging. Tevergeefs. Hij schreef: „Als je denkt aan bijvoorbeeld een klassiek thema: een meisje, dat naar de grote stad trekt en daar tragisch ten onder gaat. In Frankrijk of Amerika kan dat. Zelfs in de grootste nood zou hier de heldin hoogstens een tientje hoeven te lenen om 's middags naar huis af te reizen en zo niet voor het avondeten, dan toch voor het nieuws van elf uur weer thuis te zijn. Een typisch a-literair land.”

Tolstoj had een immens rijk achter zijn gat, Nescio kwam niet verder dan Rhenen.

Een schrijver in Nederland: Napoleon op Elba.

Onze schrijvers verkiezen vrijwillige ballingschap in de Eifel, Sint Petersburg, Syracuse, Genua en New York boven het noodlot in Nederland te moeten schrijven over Nederlandse onderwerpen. Bourgeoisliteratuur voor een bourgeoispubliek, in een land zonder grote cultuur, waar je voor een beetje bloeddorstige glorie vierhonderd jaar terug moet. Muffe heldendaden, bedekt met het spinrag van de slaapverwekkende eeuwen die volgden.

In exil voeden de schrijvers zich met ruimte, met avontuur en cultuur, met Slavische weelachten en Mediterraan licht, maar de rek van het elastiek is eindig: aan het eind van het liedje moeten ze toch weer naar huis terug om hun boeken aan de man te brengen.

Het is thuiskomen van een koude kermis: nergens in West-Europa voltrekt de ontleding zich in zo'n verwoestend tempo als hier; er groeit een hele generatie op in huizen zonder boeken. Openbare bibliotheken verdwijnen en schoolbibliotheken verschromelen door gebrek aan budget.

Het is altijd een schok terug te keren naar een land met zoveel *dédain* en onverschilligheid over de eigen taal. We zouden het Nederlands het liefst onmiddellijk vervangen door het Engels. De eigen taal is een obstakel, een onpraktisch anachronisme. Alsof we ons ervoor schamen – waarom zouden we ons interesseren voor de taal en de cultuur van een land waar verder niemand in de wereld zich voor interesseert?

Bij de Vrije Universiteit in Amsterdam is deze week de studie Nederlands (eigenlijk: bachelor Taal en Samenleving, ha ha) bij het oud vuil gezet omdat er geen belangstelling meer voor was. Met de geringschatting voor de literatuur waren we al vertrouwd, de minachting voor de taal en haar geschiedenis komt daar nu nog bij.

Het besluit van de VU staat voor iets groters: de algemene afkeer van wie we zijn en de taal waarin we dat tot uitdrukking brengen. Holland schaft zich ab. Over het verdwijnen van de nationale vogel de grutto maken we ons drukker dan over het verdwijnen van onze taal en, op termijn, onszelf. Onze innerlijke dood heet cultuurarmoede, de dood van buiten wordt voorspeld door meteorologen, de Nostradamussen van onze tijd, die zich niet afvragen óf maar wanneer we Nederland zullen moeten prijsgeven aan het water.

Na de vloed, gereduceerd tot een landje ter grootte van Kosovo, zullen we de Duitsers beleefd verzoeken ons te accepteren als zeventiende deelstaat. Aan een vergeten koninkrijkje tegen de Duitse westgrens herinnert een overzichtelijk museum langs de Rijnsoever in Arnheim.

Tomi Virinha

Zaboravljeno kraljevstvo

Koje li kazne da se kao pisac rodiš u maloju, beznačajnoj državi. Tričarija na Severnom moru. Shvatimo, za promenu, bukvalno rečenicu „granice mog jezika su granice mog sveta“, i shvatićete zašto je toliko jadno biti književnik u Holandiji. Zarobljen je unutar uskih granica, zatečen tim bezbojnim, ljudskim sudbinama i ledeno hladnom dramom — „prostačine niko tu ne tuče, i nikad, ne, nikad da ubiju iz strasti.“ Holandija je udobno tapacirani državni prostor, obezbeđena poput samačke ćelije. Tu nema načina da se zaluta, tu se ne može sakriti lež, a priča se ne može završiti „beskrajnim prostranstvom pri zalasku sunca“. Nema strasti, misterije, niti mističnosti.

Herard Reve je iz pukog očaja krenuo da piše na engleskom, ne bi li se oslobodio ograničenja nizozemskog, i to njegovo sentimentalno katoličanstvo, s obožavanjem device Marije, podjednako je izgledalo kao pokušaj bekstva. Uzalud. On je napisao: „Uzmimo na primer klasičnu temu: devojka koja ide u veliki grad i tragično propada. To je itekako moguće u Francuskoj ili Americi.“ Čak i u najvećoj nevolji, ne bi morala da pozajmi više od deset evra za popodnevno putovanje, a kući bi se vratila, ako ne za večeru, makar za poslednji dnevnik. Tipična neliterarna zemlja.

Iza Tolstoja je stajalo ogromno carstvo, dok Neskiio nije stigao dalje od Renena.

Pisac u Holandiji je Napoleon sa ostrva Elba.

Naši pisci se radije odlučuju na dobrovoljno izgnanstvo na planinu Ajfel, u Sankt-Peterburg, Sirakuzu, Đenovu i Nju Jork, nego sudbinu da zauvek moraju da pišu o holandskim temama u Holandiji. Građanska književnost za građanštinu, u zemlji bez moćne kulture gde moraš da se vratiš četiristo godina u prošlost za malo krvoločne slave. Prašnjavi herojski podvizi, pokriveni paučinom smrtno dosadnih vekova koji su usledili.

Tokom izgnanstva pisci crpe inspiraciju iz prostora, avantura i kultura, slovenskih žalopojki i mediteranske svetlosti, ali ne može se preskočiti sopstvena senka: na

kraju balade moraju, ipak, natrag kući kako bi plasirali svoje knjige.

Kod kuće ih međutim čeka hladan tuš: nigde se u Zapadnoj Evropi ne smanjuje interesovanje za knjigu tako brzo kao ovde; čitave generacije odrastaju u domovima bez knjiga. Javne biblioteke nestaju dok se broj školskih biblioteka smanjuje zbog nedostatka finansijskih sredstava.

Uvek je šok vratiti se u zemlju koja gaji toliko prezira i apatije prema svom sopstvenom jeziku. Najradije bismo nizozemski smesta zamenili engleskim jezikom. Sopstveni maternji jezik je prepreka, odnosno nepraktični anahronizam. Čini se kao da ga se sramimo – zašto bismo se interesovali za jezik i kulturu zemlje za koju se niko drugi na svetu ne interesuje?

Ove nedelje je na Slobodnom univerzitetu u Amsterdamu ukinuta Katedra za nizozemski jezik (zapravo, osnovne studije jezika i društva ha, ha) jer više nije bilo interesovanja. Već smo znali za potcenjivanje književnosti, a sada se tome pridružuje i nipodaštavanje jezika i njegove istorije.

Odluka Slobodnog univerziteta (VU) simbolizuje nešto još ozbiljnije: opštu odbojnost prema onome ko smo mi i prema jeziku kojim to izražavamo. Holandija samu sebe uništava. Više nas zabrinjava nestanak nacionalnog simbola – ptice muljače nego nestanak našeg jezika, i s vremenom, nas samih. Naša duhovna smrt dolazi od kulturnog siromaštva, a našu telesnu smrt prognoziraju meteorolozi, Nostradamusi našeg vremena, koji se ne pitaju više da li će, nego kada će se Holandija predati moru.

Nakon potopa, kad budemo svedeni na parče zemlje veličine Kosova, ljubazno ćemo zamoliti Nemce da nas prihvate kao sedamnaestu pokrajinu. Pregledan muzej duž obale reke Rajne u Arnhajmu¹ podsećaće na malo zaboravljeno kraljevstvo uz zapadnu granicu Nemačke.

¹ Autor ironiše naziv grada koristeći nemački naziv umesto nizozemskog Arnem.

Bron/izvor: <https://www.neerlandistiek.nl/2019/03/stop-met-dat-ge-calimero-nederlands-is-geen-kleine-taal/>

Door Lars Bernaerts, Iris van Erve, Jan Konst, Henriette Louwerse, Jelica Novakovic, Els Stronks en Johan Vanparys (Bestuur IVN - Internationale Vereniging voor Neerlandistiek)

Stop met dat ge-Calimero, Nederlands is geen kleine taal

Is het opheffen van de studie Nederlands door de Vrije Universiteit een voorbode van een kwade storm? Dit bange vermoeden bekruipt je als je de voorlopige conclusies van de commissie-Van Rijn bekijkt. Deze commissie, ingesteld door minister Van Engelshoven, moet voorstellen doen voor een nieuw (budgetneutraal) bekostigingsmodel voor het hoger onderwijs. De commissie rapporteert eind april. Inmiddels lekte via ScienceGuide uit wat de denkrichting van de commissie lijkt te zijn: hevel binnen het budget 150 miljoen euro over naar de technische universiteiten en haal dat geld vooral weg bij de geesteswetenschappen. Met zo'n verschuiving zal de VU de eerste opleiding Nederlands in een reeks sluitingen zijn.

De neerlandistiek heeft het nu al lastig. Nog geen 200 eerstejaars in heel Nederland, terugloop in de studentenaantallen in Vlaanderen en een universiteit die het onderwijs in de landstaal- en letterkunde stopzet. De verontwaardiging is groot, de emoties lopen hoog op en de verklaringen tuimelen over elkaar heen. Op school is het vak Nederlands saai en kweekt het geen liefde voor taal en literatuur; de nadruk op exacte vakken is doorgeslagen; er is een dalende trend in de interesse voor talenstudies in het algemeen enzovoort.

Ongetwijfeld tellen al deze factoren mee. Maar er speelt ook een politieke reden: we hebben het Nederlands tot een taal met weinig status gemaakt, een leuk taaltje voor thuis, maar ongeschikt voor serieuze zaken of om serieus bestudeerd te worden. Gaan we die politiek met de commissie-van Rijn weer een stap verder doorgevoerd zien worden?

Nederlands wereldtaal

De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek denkt dat het anders moet. Wie aan de hand van het kasboekje het belang meet, wie de eigen taal geen plaats gunt in een internationale context, die doet zichzelf ernstig te kort. De eerste stap is dan ook het afwerpen van de Calimero-mentaliteit. Want het Nederlands is helemaal geen kleine taal. Gemeten naar het aantal moedertaalsprekers staat het Nederlands ergens rond plaats 50 – van de naar schatting 6.000 talen die er zijn. Bovendien studeren wereldwijd nog eens ruim 14.000 studenten Nederlands, aan meer dan 200 universiteiten in 45 landen. Nederlands is dus een wereldtaal met een mondiaal (opleidings) netwerk.

Daarnaast wordt het tijd dat we het Nederlands de status geven waar het recht op heeft: als zelfbewuste taal in een internationale context. Als bestuur van de Internationale

Vereniging voor Neerlandistiek pleiten wij voor een radicaal internationaliseringsoffensief: een internationaal curriculum, een verblijf in het buitenland voor iedere student Nederlands en het combineren van Nederlands met andere vakken binnen een breder Liberal Arts-curriculum. Plaats de Nederlandse taal en literatuur tegen de achtergrond van internationale onderzoekstradities; onderzoek de dynamiek tussen het Nederlands en andere talen en culturen; maak gebruik van het mondiale onderwijs- en onderzoeksnetwerk waarover Nederland en Vlaanderen beschikken.

Zelfbewuste specialisten

Hier hoort ook bij dat de Nederlandse en Vlaamse overheden erkennen dat de neerlandistiek buiten de taalgrens onderdeel uitmaakt van Nederlands als internationale taal. Door intensieve samenwerking kunnen onze aankomende neerlandici uitgroeien tot zelfbewuste, globale specialisten die kunnen aansluiten bij en opereren in het wereldwijde netwerk. Zo pakken we het kleindenken dat de neerlandistiek traditioneel wordt opgedrongen bij de wortel aan: de docenten van de toekomst hebben ervaring met Nederlands in een internationale context.

Het is de hoogste tijd dat ook wij investeren in de neerlandistiek. In het studiejaar 2017-2018 worden in Nederland zo'n 200 studieplaatsen voor eerstejaars gefinancierd. Het bedrag dat daarmee gemoeid is, staat in geen verhouding tot de middelen die bijvoorbeeld Duitsland voor het wetenschappelijke onderwijs in de moedertaal opbrengt. In dit jaar studeren daar aan de gezamenlijke universiteiten rond de 70.000 (!) studenten germanistiek. De cijfers voor de internationale neerlandistiek laten eenzelfde beeld zien. De Taalunie mag zo'n 10 miljoen besteden aan taal-infrastructuur en taal-activiteiten. De begroting van Oostenrijk (een kleiner land) voor deze activiteiten bedraagt 31 miljoen.

Gestrande opleidingen en extreem lage studenten-aantallen – dat er iets moet gebeuren, daarover zijn alle betrokkenen het eens. De IVN denkt dat een structurele investering in de internationalisering van de neerlandistiek een adequaat middel is om jonge mensen voor een studie in de neerlandistiek te winnen. Deze mensen zijn dringend nodig, al was het maar om de toekomst van het schoolvak Nederlands veilig te stellen. Of staat de overheid op het punt de opleiding van leraren Nederlands te outsourcen en komen middelbare schooldocenten Nederlands in de toekomst uit Barcelona, Keulen en Londen?

Autori: Lars Bernarts, Iris van Erve, Jan Konst, Henrijete Lauverse, Jelica Novaković, Els Stronks en Johan Vanparejs (Upravni odbor IVN - Međunarodnog udruženja nederlandista)

Dosta kalimerovskog kukanja, nizozemski nije mali jezik

Da li je ukidanje studija nizozemskog jezika na Slobodnom univerzitetu u Amsterdamu (*VU – Vrije Universiteit Amsterdam*) najava velike bure? Ove zabrinjavajuće pretpostavke nameću se ukoliko pogledamo preliminarne zaključke komisije van Rijn. Ova komisija, koju je ustanovio ministar Van Engelshoven, zadužena je za sastavljanje predloga modela finansiranja koji neće opterećivati budžet. Komisija će podneti izveštaj krajem aprila. U međuvremenu, na sajtu *ScienceGuide* procurele su informacije o, kako se čini, načinu razmišljanja komisije: prebaciće se 150 miliona evra u okviru bužeta na tehničke univerzitete, a taj novac će se pre svega oduzeti društvenim naukama. Takvim prebacivanjem težišta Slobodni univerzitet u Amsterdamu biće prvi u nizu koji će ukinuti nastavu nizozemskog jezika.

Nederlandistika je već sada u teškoj situaciji. Jedva da ima 200 novoupisanih studenata u čitavoj Holandiji, smanjuje se broj studenata u Flandriji, a jedan univerzitet ukida nastavu iz zvaničnog maternjeg jezika i književnosti. Zaprepašćenje je ogromno, velike emocije su se uzburkale, a objašnjenja sustižu jedno drugo. U školama je nizozemski jezik dosadan predmet koji ne podstiče ljubav prema jeziku i književnosti; naglasak na prirodnim naukama odneo je prevagu; interesovanje za studije jezika sve više opada...

Nesumnjivo je da svi ovi faktori imaju uticaja. Međutim, i jedan politički razlog ima udela: sveli smo nizozemski na jezik s niskim statusom, simpatičan jezik za kućnu upotrebu, ali nepodoban za ozbiljne stvari ili ozbiljno proučavanje. Hoćemo li biti svedoci da će ovakva politika uz podršku komisije van Rijn biti sprovedena još korak dalje?

Nizozemski kao svetski jezik

Međunarodno udruženje nederlandistike (*IVN - De Internationale Vereniging voor Neerlandistiek*) ima drugačije mišljenje. Svako ko meri interes na osnovu prihoda i rashoda, ko sopstvenom jeziku odriče mesto u međunarodnom kontekstu, ozbiljno umanjuje svoj značaj. Stoga je prvi korak odbacivanje kalimerovskog mentaliteta jer nizozemski uopšte nije mali jezik. Na osnovu broja izvornih govornika, on se nalazi negde na pedesetom mestu od 6000 jezika koliko je procenjeno da postoji. Pored toga, još negde oko 14.000 studenata studira nizozemski širom sveta na više od 200 univerziteta u 45 zemalja. Dakle, nizozemski je svetski jezik s globalnom (obrazovnom) mrežom.

Osim toga, pravo je vreme da nizozemskom jeziku damo status koji mu pripada kao samosvesnom jeziku u međunarodnom kontekstu. Mi kao odbor Međunarodnog

udruženja nederlandistike, zalažemo se za radikalnu ofanzivu internacionalizacije: za međunarodni kurikulum, za boravak u inostranstvu za svakog studenta nizozemskog jezika i za kombinovanje nizozemskog s drugim predmetima u okviru šireg kurikuluma - Sedam slobodnih veština¹. Stavimo nizozemski jezik i književnost u kontekst međunarodne naučne tradicije; istražimo dinamiku između nizozemskog i drugih jezika i kultura; iskoristimo globalnu mrežu obrazovanja i istraživanja kojim raspolažu Holandija i Flandrija.

Samosvesni stručnjaci

U gore pomenute okvire spada i osveščivanje holandskih i flamanskih državnih institucija da i nederlandistika izvan jezičke granice čini deo nizozemskog kao međunarodnog jezika. Naši budući nederlandisti će samo kroz intenzivnu saradnju prerasti u samosvesne, svetske stručnjake koji će moći da se povežu i da aktivno učestvuju u okviru globalne mreže. Tako u korenu sasecamo tradicionalno skučen pogled na nederlandistiku: budući predavači imaće iskustva s nizozemskim jezikom u međunarodnom kontekstu.

Krajnje je vreme da i mi krenemo s ulaganjem u nederlandistiku. U akademskoj 2017/2018. godini u Holandiji je bilo nekih 200 budžetskih mesta za brucoše. Navedeni novčani iznos nije ni za poređenje s resursima koje na primer Nemačka ulaže u akademsko izučavanje maternjeg jezika. Ove godine je na studijama Germanistike na svim univerzitetima u Nemačkoj ukupno oko 70.000 studenata. Podaci kojima raspolaže Međunarodno udruženje nederlandistike potvrđuje ovu sliku. Nizozemska jezička unija ima na raspolaganju desetak miliona (evra) za jezičku infrastrukturu i aktivnosti, dok budžet Austrije, koja je manja zemlja, za ovakve aktivnosti iznosi 31 milion.

Svi relevantni učenisci slažu se da nešto mora da se preduzme protiv gašenja studijskih pravaca i ekstremno niskog broja studenata. Međunarodno udruženje nederlandistike smatra da je strukturno investiranje u internacionalizaciju nederlandistike primereno sredstvo da se mladi pridobiju za studije nederlandistike. Upravo su oni od suštinskog značaja makar samo da bi se osigurao opstanak nizozemskog kao školskog predmeta. Ili je vlast na ivici da predavače nizozemskog školuje u inostranstvu, i da li će u budućnosti predavači nizozemskog jezika u srednjim školama dolaziti iz Barselone, Kelna i Londona?

¹ U srednjem veku izraz Sedam slobodnih veština označavao je obrazovni program koji su pohađali sveštenici pre nego što bi se priključili univerzitetskim studijama. U savremenom obrazovanju, slobodne veštine podrazumevaju izučavanje književnosti, stranih jezika, filozofije, istorije, matematike i nauke.

Nationale identiteit
en literatuurNacionalni identitet
i književnost

Bron/Izvor: Jelica Novaković-Lopušina: »Herkenning en ontdekking«. In: *Culturele identiteit in het Nieuwe Europa*. Zofia Klimaszewska (red.), Warszawa, 2005, 143-149

Herkenning en ontdekking

Ook al leven we in tijden van de overmacht van visuele media, onze beeldvorming blijft sterk beïnvloed door teksten. Zowel fictie als non-fictie dragen als zenders van mentale beelden hun steentje bij tot onze beleving van 's werelds diversiteit én universaliteit. Men denke aan wereldbekende auteurs zoals Rushdie, Llosa of Coetzee die hun eigen cultuurkring tot werelderfgoed hebben gemaakt. Of aan schrijvers als Lieve Joris of Adriaan van Dis die ons vreemde culturen aan huis hebben gebracht. In een tijd van gevorderde globalisatie en unificering blijft literatuur de mogelijkheid bieden van kennismaking met de authenticiteit en diversiteit van culturen. Ze blijft een venster op de wereld. En of we een kijkje door dat venster willen nemen uit existentiële noodzaak, zoals in tijden van afscheiding door oorlog en boycott, of uit gezonde nieuwsgierigheid, vergelijking is noodzakelijk om zichzelf in een context te kunnen plaatsen.

Kennismaking en vergelijking leiden tot het ontdekken van de Ander maar ook tot het herkennen van zichzelf. Dit dynamische proces kan zowel in een inter- als in een intraculturele context plaatsvinden. De populariteit van literatuur berust voor een deel ongetwijfeld op die spannende wisselwerking van een Aha- en het Oh-Erlebnis. Welk van deze twee aspecten gaat overwegen hangt af van de graad van verwantheid die men met de culturele achtergrond van de auteur voelt. En die verwantheid hoeft (gelukkig) geen nationale grenzen te erkennen. Opvallend is daarbij dat de inheemse en uitheemse literaire canon niet noodzakelijk overlappen. Gedetailleerd receptieonderzoek zou misschien op de vraag kunnen antwoorden waarom enkele Nederlandstalige top-auteurs minder aanslaan in het buitenland (zoals bijv. «De avonden» van Gerard Reve) of in sommige landen meer aandacht krijgen dan in andere (zoals bijv. Nooteboom in Duitsland).

De receptie van Nederlandstalige literatuur in Servië toont aan dat belangstelling voor een vrij onbekende literatuur en de daarachter schuilende culturen op zowel herkenning als ontdekking kan berusten. Hierbij wordt opzettelijk gebruik gemaakt van de meervoudsvorm, want ondanks de vele gezamenlijke trekken zou men grofweg van een Noordnederlandse en een Zuidnederlandse cultuur kunnen spreken. De Servische doorsnee-lezer met zijn patriarchale, orthodoxe achtergrond beleeft daarbij de cultuurspecifieke elementen van de Noordnederlandse teksten eerder als ontdekking van

de Ander, terwijl hij/zij in de Zuidnederlandse literatuur vaker verwante cultuurpatronen meent te herkennen. In vele gevallen blijkt het om de bevestiging van stereotype contrasten te gaan, zoals protestantse strengheid en soberheid aan de ene kant en katholieke sensualiteit en uitbundigheid aan de andere. Meer rationaliteit enerzijds en meer emotionaliteit anderzijds, individualisme versus collectivisme.

Een hele reeks werken uit de Nederlandstalige literatuur bezit, naast universele artistieke kwaliteiten, ook een hoge graad van cultuurspecifieke informatie. Een illustratief voorbeeld zijn twee verhalen waarin het familieleven centraal staat en die zich allebei aan de Noordzee van de jaren vijftig afspelen: «Dominee met strooien hoed» van Jan Wolkers en «Aan zee» van Eric De Kuyper. Tegen de achtergrond van familiale verhoudingen, groepsidentiteit en emotionele en materiële waardesystemen kan de lezer zijn eigen opvattingen en normen vergelijken en toetsen. Deze universeel herkenbare achtergrond van gezins- en groepsleven heeft aan vele auteurs de mogelijkheid geboden om binnen algemeen menselijke condities het specifieke van hun omgeving te tonen. Tot de ware meesters in het bespelen van zowel universele als cultuurspecifieke snaren behoren o.a. Louis Paul Boon en Hugo Claus, F. Bordewijk en Arthur van Schendel, Cyriel Buysse en Gerard Walschap, Jan Wolkers en Maarten 't Hart, om maar een paar namen te noemen.

Ter illustratie volgen een paar citaten waarin de stereotype contrastbeelden van Noord en Zuid worden bevestigd:

‘Een kind als het geboren wordt is zo wit als sneeuw maar wie wel toeziet bemerkt op de sneeuw een rode vlek, dat is de zonde.’

‘De burens wisten dat hier de zwaarste ramp niet het verlies van het geld was maar van de eer, te dragen door een man van onbesmette eerlijkheid.’

‘Wat de zonde is kan ik niet zeggen, maar wij weten allemaal als wij in het hart kijken dat wij verdorven zijn. Laten wij daarom niemand met stenen werpen en alleen doen wat God van ons verwacht.’

«Een Hollands drama» van Arthur van Schendel is een prachtig voorbeeld van het dynamische proces van herkenning en ontdekking. Universeel aan dit werk is de noodlottige verstrengeling van idealisme en het

onvermogen om de eigen idealen na te komen, van <eer> en <zonde>, met andere woorden. Hoe verschillend kan men echter met deze basisbegrippen van de menselijke zedenleer omgaan!

Als voorbeeld van een heel andere omgang zou men bijv. «'t Bolleken» van Cyriel Buysse kunnen noemen. De acceptatie en vergoelijkking van 'zondigheid' dwz. menselijkheid wijst naar een heel ander cultuurpatroon, ook al zijn de gevolgen even fataal.

'Nonkelken was rijk en had nooit anders dan voor zijn plezier geleefd. (...): lekker eten en drinken, jagen, paardrijden, met de handboog schieten en op 'stamenee' gaan.'

'Veel had hij steeds van de meiskes gehouden. Niet van die opgesmukte, aanstellerige, pretentieuze stadsjuffers, maar van eenvoudige, natuurlijke, gezonde boerenkinderen. Hij had liefjes op het dorp gehad; vele, vele! Maar 't had nooit of hoogst zelden zijn goede naam iets geschaad.'

De opgelegde strenge moraal toonde zich vooral destructief in de opvoeding van kinderen die vaak verpletterd werden onder de druk van schuldgevoelens en angst.

'Getuchtigd moest er worden iedere dag.'

'«Als ik het zeggen moet, ik heb het gedaan. Maar zo hebben jullie mij opgebracht. Altijd in dit donkere huis, die suffe grutterij, en altijd zakgeld voor een klein kind. En waarom? (...) Ik ben in dit huis opgenomen of het een genade was, maar ik heb nooit anders moeten horen dan van zondigheid, van plicht en van fatsoen, en wat ik nodig had, daar heeft nooit iemand zich iets van aangetrokken.»'

Ook in de Zuidnederlandse literatuur leidt strenge opvoeding – daar in katholieke kostscholen - tot frustratie en angst, maar in het gezin lijken uitingen van emotie en affectie wat vaker voor te komen.

'Er werd veel gezoend in de familie. Niet-zoenen was een teken van on-menselijkheid.'

'Zij, de kinders, begrepen ook meteen, wanneer er in het Engels beslist werd dat tante Jeannot de behoefde voelde om op ijsjes te trakteren. Dat gebeurde een paar keer per week. Tante Jeannot was de generositeit en de gulzigheid in één persoon verenigd.'

De Noord-Zuid verschillen in de Nederlandstalige literatuur laten zich tot in de tweede helft van de 20ste eeuw makkelijker contrasteren dan daarna. Eind jaren zestig spoelde namelijk de eerste globalisatiegolf over de Lage Landen en verzachtte de scherpe kanten van de zuilen. Met de beat- en rock-generatie verschoof de klemtoon op universaliteit, zoals werken van Herman Brusselmans en Joost Zwagerman aantonen. Het zou een onderzoek waard zijn om te weten te komen in hoeverre het cultuurspecifieke aspect nog meespeelt bij de jongste Generatie Nix. Misschien kan volgende vergelijking daar enige aanzet toe geven.

In februari 2004 bracht Arnon Grunberg (1971) een kort

bezoek aan Belgrado en schreef daarover twee artikelen voor zijn columnreeks «Grunberg rond de wereld» in de NRC. Ongeveer dezelfde tijd verscheen in het Servische dagblad Politika een artikel over Amsterdam van de ex-Joegoslavische historicus en schrijver Vladimir Pištalo (1960). Het betreft dus in beide gevallen hedendaagse reisberichten van jongere auteurs. En in beide gevallen dient de stad als spiegel voor een postmoderne zelfbeschouwing. De bespiegelingen die we te lezen krijgen tonen twee even versomberde zielen, maar de oorzaken van hun stemming verschillen grondig.

Het kenmerkende van ego-documenten, waartoe ook reisverhalen behoren, is dat beelden gefilterd worden door de lens van de auteur zelf. In het geval van Grunberg blijkt die lens sterk bepaald door de stereotype voorstellingen van Belgrado. Het afgelopen decennium van quasi-socialisme, burgeroorlog, dictatuur, boycott, verpaupering en bombardementen heeft die voorstellingen – en daarmee ook de verwachtingen van de auteur - vrij donker gekleurd. Dit blijkt al uit de volgende regels van zijn eerste column, getiteld «Honger om de honger»:

«In een automaat, die zijn er wel, wissel ik wat euro's en ga in McDonald's zitten. Meisjes met opvallende laarzen eten er hun hamburgers. Misschien wel de hipste tent van de stad.»

Zijn verwachtingen, gebaseerd op stereotype beelden van Oost-Europa van voor de val van de Muur, doen de auto's als varianten op de Oost-Duitse Trabant lijken en de mensen even grijs en kleurloos als het egalitarisme prekende systeem van toen. Drie en een half jaar na de val van Milošević is dat echter niet meer het overheersende beeld van de stad waar het inmiddels wemelt van chique uitgaansplaatsen, hippe winkelketens zoals Mango, Mexx of Morgan-de-toi, en luxe automerken. Zeker in het centrum van de stad, waar Grunberg in Hotel Moskva verbleef.

Het recentere oorlogsverleden blijkt ook donkere tinten in het beeld te strooien:

«Op straat zie ik mensen met kleine vuilniszakken paraderen alsof het diplomatenkoffers zijn. Zouden er buurten zijn waar de vuilnis niet wordt opgehaald? Navraag bij een inwoner leert me dat dat niet het geval is, maar er zijn veel vluchtelingen in Belgrado.»

Tien jaar geleden was dat inderdaad het geval en hoewel de situatie ook nu verre van rooskleurig is bepalen ontheemden niet meer het straatbeeld, tenzij met hun accent dat ook langzamerhand aan het vervlakken is.

Als men naar de woordkeuze van Grunberg kijkt, dan ziet men dat het sombere register opvallend veel bespeeld wordt: desintegratie, melancholie, dodenrijk, grimmig, tragisch, verslaving, afkicken, illusies, absurd, pijn, wreed, onleefbaar...

«'s Avonds neemt Mila me mee naar een café, een veredelde schuur, aan de oever van de rivier waar zigeuners muziek maken. Wat ze zingen kan ik niet verstaan maar de melancholie is luid en duidelijk

hoorbaar. Er wordt slivovitsj bij gedronken. Alle hoop moet sterven, want dan kun je in de schuilkelder de gitaar ter hand nemen. Zolang er hoop is, is het nu onleefbaar.»

De ware aard van Grunbergs donkere bril komt echter in de tweede column, getiteld «Alle hoop moet sterven», duidelijk naar voren. Het is de bril van de relationele blues die hem parallellen doet trekken tussen zijn eigen stemming en Belgrado.

«Er is een mail van Aap. Ik moet drie weken per maand in Amsterdam komen wonen, de vierde week «mag je in New York doorbrengen of reizen voor je boeken».

Alle liefde is een gevangenis, en dat is maar beter ook, want ondraagelijker dan de dood is werkelijke vrijheid...»

Na het lezen van de tweede column begrijpt men hoe de eerste met de volgende vergelijking kon eindigen:

«Vaak heb ik me afgevraagd hoe het eruit zou zien zonder illusies, zonder werkelijke hoop, volledig geassimileerd aan het absurde en het wrede, met als uitweg alleen nog het paradijs van de pijn. Zoals Belgrado in de winter ziet het eruit.»

Ook Vladimir Pištalo bedient zich, ondanks de occasionele zonneschijn, van sombere tinten. Het Mercatorplein noemt hij triest, het Rembrandtplein even leeg en droevig als heel Amsterdam. De bril van deze ex-Joegoslaaf met een Amerikaans paspoort is donker van de collectieve blues van noodgedwongen nomaden die de oorlog in ex-Joegoslavië naar alle kanten van de wereld heeft uitgewaaid. En hoewel Grunberg zich in zijn tweede column met «geassimileerde zigeuners» vergelijkt, komt zijn onrust en ontheemdheid voort uit een individuele eenzaamheid terwijl het bij Pištalo, net als bij zovelen van zijn ex-landgenoten, om een collectieve verbanning gaat. Hij geeft dan ook expliciet toe dat het beeld van Amsterdam de stemming van zijn vrienden weergeeft die destijds in Nederland toevlucht hebben gevonden.

«De stemming van mijn vrienden heeft dit artikel gekleurd. Tien jaar geleden leek Amsterdam me vrolijk, nu lijkt het me triest.»

Nederland bleek namelijk toch niet het paradijs te zijn dat de bannelingen verwacht hadden, evenmin als de liefdesrelatie dat bleek voor Grunberg. Paradise lost dus voor beiden, en Paradise gained, maar dan wel een paradijs van de pijn, om Grunberg te parafraseren.

«Mijn vrienden hebben zich vroeger meer met Amsterdam geïdentificeerd. Ondertussen heeft de verrechtsing in Nederland fors toegenomen. Tien jaar tijd heeft niet bijgedragen tot een grotere verbondenheid van ex-Joegoslaven met de stad.»

De vervreemding gebeurt bij Pištalo nog op een collectief niveau, want het was de Nederlandse samenleving waarvan de vluchtelingen geïdealiseerde voorstellingen hadden, berustend op gangbare stereotypen van Nederlandse vrijheid-blijheid, democratie en openheid.

Het uiterst gevorderde individualisme daarentegen van Grunberg doet hem in zijn existentiële vervreemding Camus navolgen:

«Ook voor mijn moeder ben ik een vreemde. Je kunt beter voor iedereen een vreemde zijn, dan valt er minder te verraden.»

In navolging van de titel van dit artikel zou men kunnen zeggen dat Pištalo tot de ontdekking komt dat hij Amsterdam niet meer herkent. Anders gezegd, hij herkent in Amsterdam niet de Balkandromen die hij erop had geprojecteerd. Misschien is het dan een interculturele troost dat Belgrado, een decennium lang de paria onder Europese hoofdsteden, de mogelijkheid van herkenning heeft kunnen bieden aan een Nederlandse auteur.

Prepoznavanje i otkrivanje

Iako živimo u vremenu prevlasti vizuelnih medija, način na koji formiramo sliku o nečemu još uvek je pod jakim uticajem teksta. Kako stručni tekstovi tako i beletristika, kao pošiljaoci mentalnih slika, doprinose našoj percepciji kako svetske raznolikosti tako i univerzalnosti. Uzmimo svetske poznate autore poput Ruždija, Ljose ili Kucija, koji su sopstveno kulturno okruženje uzdigli na kulturnu baštinu, ili pisaca kao što su Live Joris ili Adrian van Dis koji su nam približili strane kulture. U vreme uznapredovale globalizacije i unifikacije, književnost i dalje nudi mogućnost upoznavanja autentičnosti i raznolikosti kultura. Ona predstavlja prozor u svet. Bez obzira da li poželimo da pogledamo kroz taj prozor iz egzistencijalne potrebe, kao u vreme rascepa zbog ratova i bojkota, ili iz zdrave radoznalosti, poređenje je neophodnost da bismo sebe stavili u kontekst.

Upoznavanje i poređenje ne vode samo do otkrivanja

Drugog, već i do spostvenog prepoznavanja. Ovaj dinamički proces može se smestiti kako u interkulturalni tako i u intrakulturalni kontekst. Popularnost književnosti nesumnjivo se delom zasniva na uzbudljivoj interakciji između prepoznavanja poznatog i otkrivanja novog¹. Koji od ova dva stepena srodnosti će da prevladava zavisi od kulturne pozadine autora i povezanosti koju osećamo. Ta vrsta srodnosti (srećom) ne mora da se obazire na nacionalne granice. Pada u oči da se inostrani književni kanoni nužno ne preklapaju. Detaljnije istraživanje o recepciji dela moglo bi da pruži odgovor na pitanje zašto je nekolicina popularnih nizozemskih autora manje uspešna u inostranstvu (poput romana „Večeri“ – Gerarda Revea) ili zašto su u nekim zemljama više, dok u drugim manje zapaženi (na primer holandski autor Sejs Noteboun u Nemačkoj).

¹ Pojava u nemačkom poznata kao *Aha* i *Oh-Erlebnis*

Recepcija nizozemske književnosti u Srbiji pokazuje da se interesovanje za relativno nepoznatu književnost i kulture u pozadini u osnovi može zasnivati kako na prepoznavanju tako i otkrivanju. Ovde je namerno upotrebljen oblik množine, jer uprkos mnogim zajedničkim karakteristikama, može se grubo govoriti o severnonizozemskoj i južnonizozemskoj kulturi. Time prosečni srpski čitalac sa svojim patrijarhalnim, pravoslavnim zaleđem doživljava kulturno specifične elemente severnonizozemskih tekstova pre kao otkriće drugog, dok smatra da u južnonizozemskoj književnosti češće prepoznaje srodne kulturne obrasce. U mnogim slučajevima je izgleda reč o potvrđivanju stereotipnih opozicija, kao što su s jedne strane rigoroznost i trezvenost, a sa druge strane katolička senzualnost i razuzdanost. Više racionalnosti s jedne i više emotivnosti s druge. Individualizam nasuprot kolektivizmu.

Čitav niz dela nizozemske književnosti, pored univerzalnih umetničkih kvaliteta, poseduje i visok stepen kulturno specifičnih informacija. Slikovit primer su dve priče u kojima je porodični život centralan i koje se odvijaju na Severnom moru pedesetih godina prošlog veka: „Pastor sa slamnatim šešišom“ (*Dominee met strooien hoed*) Jana Volkera i „Na moru“ (*Aan zee*) Erika de Kajpera. Spram pozadine koja čini skup porodičnih odnosa, grupnog identiteta, emotivnih i materijalnih sistema vrednosti, čitalac može sam da poredi i ispituje sopstvena shvatanja i norme. Ova opštepripoznatljiva pozadina porodičnog i grupnog života omogućila je mnogim autorima da istaknu specifičnost svog okruženja u opšteltjudskim uslovima. U prave majstore poigravanja, kako univerzalnim, tako i kulturno specifičnim temama, ubrajaju se između ostalih i Luj Pol Bon i Hugo Klaus, F. Bordevejk i Artur van Shendel, Siril Bejse i Herard Valshap, Jan Volkera i Marten 't Hart (kao i mnogi drugi). Radi ilustriranja, sledi nekoliko citata koji potvrđuju stereotipne kontraste između Severa i Juga:

„Kada se rodi, dete je belo kao sneg, ali onaj ko pažljivo zagleda, primećuje na snegu crvenu fleku, a to je greh.“ (Van Shendel 1989:7)

„Susedi su znali da ovde najveća katastrofa nije bila gubitak novca, već časti, koju će snositi čovek neukaljanog poštenja.“

„Ne umem da kažem šta je to greh, ali u dubini duše znamo svi da smo iskvareni. Stoga ne treba gađati nikog kamenjem, već raditi samo ono što Bog očekuje od nas.“

„Holandska drama“ Artura van Shendela divan je primer dinamičkog procesa prepoznavanja i otkrivanja. Univerzalno za ovo delo jeste fatalno preplitanje idealizma i nemogućnost življenja prema sopstvenim idealima, odnosno 'časti' i 'grehu'. Međutim, ma koliko različito, čovek se može nositi s ovim osnovnim konceptima ljudske etike!

Za primer potpuno drugačijeg pristupa moglo bi se uzeti delo „Klikerče“ Sirila Bajsea. Prihvatanje i opravdavanje 'grešnosti', odnosno ljudskost ukazuje na potpuno različit kulturni obrazac, iako su posledice jednako fatalne.

„Uja je bio bogat i živeo je samo za lično zadovoljstvo.“

(...): ukusnu hranu i piće, lov, jahanje, streljaštvo, izlazak u kafane.“

„Oduvek je voleo mlade neudate devojke. Naravno ne one nakindurene, prenapadne i pretenciozne gradske devojke, već sa sela, jednostavne, prirodne i zdrave. Imao je i previše različitih devojaka na selu! Ali to je veoma retko možda čak i nikada ukaljalo njegovo ime.“

Nametnut strogi moral pokazao se destruktivnim posebno u vaspitanju dece, koja su često bila skrhanu pod pritiskom osećaja krivice i straha.

„Svaki dan se moraju kažnjavati.“

„Ako već moram da kažem ja sam to uradio. Vi ste me tako vaspitali. Uvek u ovoj mračnoj kući, u tom sumornom dućanu i uvek džeparac kao za malo dete. A zašto? (...) Primili ste me u kuću kao da je to bio čin nekakvog milosrđa, ali nikada ni o čemu drugom nisam slušao sem o grešnosti, dužnosti i čestitosti. Nikoga nikada nije zanimalo šta je bilo to što je meni trebalo.“

I u južnonizozemskoj književnosti vladao je princip strogog vaspitanja u katoličkim internatima, koji dovodi do frustracija i strahova, ali u porodici kao da se češće ispoljavaju emocije i privrženost.

„Mnogo smo se ljubili u porodici. Izostatak poljubaca bio je znak neljudskosti.“

„Deca bi odmah shvatila kada bi se na engleskom odlučilo da je tetka Žano (Jeannot) osetila potrebu da ih časti sladoledom. To se dešavalo više puta nedeljno. Teta Dženot bila je jedinstven spoj pohlepe i velikodušnosti.“ (1997:16)

Razlike između severnonizozemske i južnonizozemske književnosti primetnije su u prvoj polovini dvadesetog veka. Krajem šezdesetih godina prošlog veka prvi talas globalizacije stigao je i do Nizozemlja i ublažio oštre razlike između društvenih stubova. Sa bit i rok pokretom naglasak je preusmeren na univerzalnost, na šta ukazuju i radovi Josta Zvahermana i Hermana Burselmansa. Bilo bi značajno istražiti i utvrditi u kojoj je meri kulturni aspekt još uvek prisutan kod najmlađe generacije holandskih pisaca devedesetih godina. Možda sledeće poređenje pak može dati neki podsticaj tome.

U februaru 2004. godine Arnon Hrunberh (1971) posetio je kratko Beograd i napisao o tome dva članka u svojoj seriji kolumni „Hrunberh oko sveta“ u dnevnom listu NRC. Otprilike u isto vreme u srpskom dnevnom listu Politika istoričar i pisac bivše Jugoslavije Vladimir Pištalo objavio je članak o Amsterdamu (1960). U oba slučaja se radi o savremenim putopisnim zabeleškama mlađih autora. Takođe, u oba slučaja grad služi kao ogledalo za postmodernu samorefleksiju. Te refleksije o kojima čitamo pokazuju dve jednako sumorne duše, ali uzroci njihovih raspoloženja se potpuno razlikuju.

Karakteristika ličnih ispovesti, koji uključuju i putopise, je da se slike filtriraju kroz objektiv samog autora. Kod Hrunberh, taj je objektiv čvrsto određen stereotipnim viđenjima Beograda. Prošla decenija kvazi-socijalizma,

građanskog rata, diktature, bojkota, osiromašenja i bombardovanja dala je ovim prikazima - a time i očekivanju autora - prilično mračan prizvuk. To se već može videti u sledećim rečenicama njegove prve kolumne pod naslovom „Glad zbog gladi“:

„Na automatu, a tamo ih ima, promenio sam nešto novca (evre) i svratio sam u McDonalds. Devojke sa upadljivim čizmama tamo jedu hamburgere. Možda je to baš kul mesto u gradu.“

Njegova očekivanja, zasnovana na stereotipnim slikama istočne Evrope pre pada Zida, čine da automobili izgledaju kao varijante istočnonemačkog Trabanta, a ljudi su sivi i bezbojni kao tadašnji sistem uravnilovke. Međutim, tri i po godine nakon pada Miloševića, to više i nije dominantna slika grada koji je sada preplavljen fensi mestima, poznatim trgovinskim lancima kao što su *Mango*, *Mexx* ili *Morgan-de-toi* i brendovima luksuznih automobila. Posebno ne u centru grada, kod hotela Moskva, gde je Hrunberh odseo.

Takođe, nedavna ratna istorija kao da boji čitavu sliku tamnim nijansama:

„Na ulici vidim ljude sa malim vrećama za smeće kako paradiraju kao da nose aktovke. Postoje li možda krajevi gde se ne sakuplja smeće? Nakon raspitivanja kod jedne Beograđanke ispostavilo se da to nije slučaj, ali u Beogradu ima mnogo raseljenih lica.“

Pre deset godina je to svakako bio slučaj, i iako je sada situacija daleko od bajne, raseljena lica više ne određuju uličnu sliku, osim svojim naglaskom koji se postepeno gubi.

Ako se osvrnemo na Hrunberhov izbor reči, vidi se da se mračnim registrom dosta manipuliše: dezintegracija, melanholija, carstvo mrtvih, sumorno, tragično, zavisnost, povlačenje, iluzije, apsurd(no), bol, okrutno, neizdrživo...

„Uveče bi me Mila vodila u kafić, nalickanu šupu na obali reke gde sviraju cigani. Nisam mogao da razumem ono o čemu su pevali, ali melanholija je bila jasna i glasna. Uz to se pije šljivovica. Sva nada mora da umre jer tada možeš da se latiš gitare u skloništu. Sve dok postoji nada, nepodnošljivo je.“

Prava priroda Hrunberhových pesimističnih prikaza dolazi jasno do izražaja u drugoj kolumni pod naslovom „Sva nada mora da umre“. To je optika ljubavnog bluza koja mu nameće stvar analogije između njegovog sopstvenog raspoloženja i Beograda.

„Stigao je mejl od Ap. Tri nedelje mesečno moram da živim u Amsterdamu, četvrtu nedelju ‘slobodno provedi u Njujorku ili putuj zbog svojih knjiga.’

Svaka ljubav je zatočeništvo, a i bolje što je tako jer je prava sloboda nepodnošljivija od smrti.“

Nakon čitanja druge kolumne razumljivo je kako je prva mogla da se završi s sledećim poređenjem:

„Često sam se pitao kako bi izgledalo bez iluzija, bez stvarne nade, potpuno saživljen s apsurdom i okrutnošću, gde kao izlaz postoji još samo carstvo patnje. Izgleda kao Beograd zimi.“

Iako je Vladimir Pištalo imao nešto više sreće sa vremenom, i on je pretežno slikao mračnim tonovima. Merkatorov trg naziva tužnim, a Rembrantov jednako praznim i setnim kao i čitav Amsterdam. Pogled ovog bivšeg Jugoslavena sa američkim pasošem mračan je zbog kolektivnog bluza prisilnih nomada koje je rat u Jugoslaviji rasuo na sve strane. Iako se Hrunberh u svojoj drugoj kolumni upoređuje sa „asimiliranim ciganima“ njegov nemir i beskućništvo proizilazi iz individualne usamljenosti, dok se kod Pištala kao i mnogih njegovih bivših sunarodnika radi o kolektivnom izgnanstvu. On eksplicitno priznaje da slika Amsterdama odražava raspoloženje njegovih prijatelja koji su svojevremeno pronašli utočište u Holandiji.

„Raspoloženje mojih prijatelja obojio je ovaj članak. Pre 10 godina Amsterdam mi se činio veselim, sada već tužnim.“

Ispostavilo se da Holandija ipak nije raj kakav su prognani očekivali, kao što se ispostavilo da nije ni u slučaju Hrunberhove ljubavne veze. Izgubljeni raj za oboje, a Raj ponovo stečen, ali onda kao carstvo patnje², da parafraziramo Hrunberha.

„Moji prijatelji su se nekada više poistovećivali sa Amsterdamom. U međuvremenu, desnica u Holandiji je naglo ojačala. Proteklih deset godina nije doprinelo većoj solidarnosti bivših Jugoslavena sa gradom.“

Kod Pištala se proces otuđenja odvija na nivou kolektiva, jer su izbeglice, povedene opšte poznatim stereotipima o holandskom poimanju neograničene lične slobode, demokratije i iskrenosti, stekle pogrešne predstave o njihovom društvu. S druge strane za razliku od Hrunberhovichog do krajnosti razvijenog individualizma, ide stopama Kamijevog egzistencijalnog otuđenja:

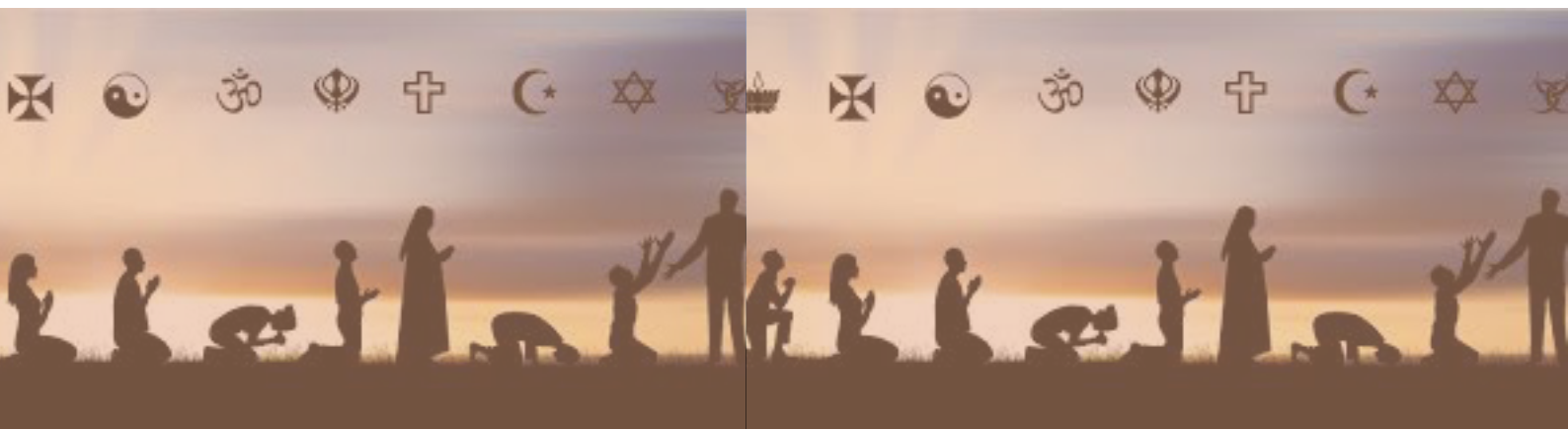
„Stranac sam i svojoj majci. Bolje je kad si svima stranac, onda je manje onih koje možeš izneveriti.“

Rukovodeći se naslovom ovog članka može se reći da je Pištalo došao do otkrića da više ne prepoznaje Amsterdam. Drugim rečima, on u Amsterdamu više ne prepoznaje balkanske snove koje je projektovao na njega. Možda je onda interkulturalna uteha što je Beograd, dugogodišnji otpadnik među evropskim gradovima, holandskom autoru uspeo da pruži šansu za prepoznavanjem.

² Aluzija na Miltonov *Paradise Lost* i *Paradise Regained*

Religieuze identiteit

Bron/Izvor: www.boskapel.nl/2009/meervoudige-religieuze-identiteit-of-kunnen-we-in-veelvoud-geloven/

Meervoudige religieuze identiteit, of: Kunnen we in veelvoud geloven?

Het religieuze landschap in Nederland verandert snel. De kerken lopen leeg maar dat betekent nog lang niet dat mensen ongelovig zijn geworden. Zij blijven zoeken naar datgene wat richting en waarde aan hun leven geeft. Deze eigentijdse, vaak individuele invulling van geloven heeft tot gevolg dat steeds vaker een vermenging van elementen uit verschillende geloofstradities plaatsvindt. Men leeft niet meer volgens de regels van een bepaald geloof maar kiest uit de wijsheden van verschillende religieuze tradities een eigen spirituele levensweg. Dit in Nederland tamelijk nieuwe fenomeen bestaat in Azië al lang en wordt in de theologie aangeduid met het begrip *meervoudige religieuze identiteit*.

Manuela Kalsky zal in haar lezing nader op dit verschijnsel en de uitdagingen ervan voor kerk en samenleving ingaan. Biedt deze manier van 'geloven in veelvoud' nieuwe perspectieven voor het samenleven van mensen met verschillende levensbeschouwelijke achtergronden in Nederland? Draagt het bij aan een toekomstig nieuw 'wij'?

Višestruki verski identitet – ili možemo li verovati u mnoštvo?

Verske prilike u Holandiji se jako brzo menjaju. Crkve se prazne ali to nikako ne znači da ljudi više nisu religiozni. Oni konstantno nastavljaju da traže ono nešto što bi bilo putokaz i što bi dalo smisao njihovom životu. Ovo savremeno često lično religijsko ispunjavanje vere ima za posledicu sve učestalije mešanje elemenata iz različitih verskih tradicija. Više se ne živi po pravilima određene veroispovesti, već ljudi biraju sopstveni duhovni put na osnovu mudrosti različitih religijskih tradicija. Ovaj, prilično nov fenomen u Holandiji, postoji u Aziji već odavno i teologija ga označava kao višestruki verski identitet.

Manuela Kalski će na svom izlaganju reći nešto više o ovoj pojavi i o izazovima koje ona predstavlja za društvo i crkvu. Nudi li ovo 'verovanje u mnoštvo' nove perspektive za saživot između ljudi sa različitim religijskim osnovama u Holandiji? I doprinosi li nastanku novog zajedničkog identiteta?

Verski identitet

Bron/izvor: <https://godenenmensen.com/2014/05/25/de-meervoudige-religieuze-identiteit/>

Meervoudige religieuze identiteit

Leef je eigen mythe. Over religie, mythen en ons zelf. – Veel mensen komen soms bronnen vol inzichten tegen waar ze zich diep verwant mee voelen. ‘Ze willen zich daar niet voor afsluiten, of het nu uit een bekende traditie komt of uit een onbekende. Zij ervaren zichzelf niet (meer) als behorend bij één religie of levensbeschouwing, maar als deel van de mensheid met haar universele thema’s.’ Aldus theoloog Harm Knoop, schrijver van het boek *Leef je eigen mythe*.

‘Niet de traditie of de religie waar de inzichten uit voortkomen, maar de draagkracht en -wijdte van de inzichten zijn beslissend. Als u ze vraagt: ‘Ben je christen?’ zeggen ze wellicht: ‘Ja, en Hindoe, en humanist, en soefi, en boeddhist.’ Alles tegelijk en in één adem.’

Theoloog Paula Stuurman (foto: LinkedIn) vindt het boek een pleidooi om in het levensverhaal van elk mens bewustwording en zingeving te vinden aan de hand van oude mythen. ‘Die mythen zijn geen ‘onware verhalen’, maar gaan juist over de diepste psychische en existentiële lagen van mensen. Daar ligt ook hun verbinding met religie en spiritualiteit: zingeving en verbondenheid met het transpersoonlijke worden ervaren in verhalen. (...) De auteur gebruikt de aanpak en verhaaluitleg van Carl Gustav Jung, de psychiater die begin twintigste eeuw nadruk legde op de betekenis van het symbool ten behoeve van de geestelijke gezondheid van mensen.’ (PS)

Višestruki verski identitet

Živi svoj sopstveni mit. O religiji, mitovima i nama samima. Dosta ljudi nailazi na izvore spoznaje sa kojima se duboko poistovećuju. „Žele da ostanu prijemčivi bez obzira da li te spoznaje potiču iz znane ili neznane tradicije. Više ne doživljavaju sebe kao pripadnike određene religije ili filozofije življenja već kao deo čovečanstva i njegovih univerzalnih ideja.“- smatra teolog Herman Knop, autor knjige *Živi svoj sopstveni mit*.

„Nisu odlučujući ni tradicija ni religija odakle potiče spoznaja već snaga i širina te spoznaje. Ako ih upitate: -Da li ste hrišćanin? - verovatno će reći: -Jesam, ali sam i hindus, i humanista, i sufi, i budista. - Sve to istovremeno i u jednom dahu.“

Teološkinja Paula Struman smatra da je ova knjiga podstrek svakom čoveku da potraži prosvetljenje i smisao u svom životu uz pomoć starih mitova. „Mitovi ne predstavljaju ‘neistinite priče’, već upravo govore o najdubljim psihološkim i egzistencijalnim slojevima kod ljudi. U tome i počiva njihova povezanost s religijom i spiritualnošću: postojanje smisla i povezanost sa transpersonalnim se iskazuje kroz priče. (...) Autor koristi pristup i tumačenje Karl Gustava Junga, psihijatra koji je početkom 20. Veka naglasio značaj simbola za duhovno zdravlje ljudi.“

II Knst en cultuur

Umetnost i kultura

TRI DECENIJE
BEOGRADSKE
NEDERLANDISTIKE
KULTURNE VEZE IZMEĐU PROSTORA JUGOISTOČNE EVROPE I NIZOZEMLJA

DRIE DECENNIA
BELGRADOSE
NEERLANDISTIEK
CULTUURCONTACTEN TUSSEN ZUIDOOST EUROPA EN DE LAGE LANDEN

Redakcija
Onder redactie van
Jelica Novaković-Lopušina
Tamara Britka
Bojana Budimir
Aleksandar Đokanović

Tri decenije beogradske nederlandistike. Kulturne veze između prostora Jugoistočne Evrope i Nizozemlja. Filološki fakultet & Arius, Beograd 2018 – kratak prikaz

Povodom jubileja srpske nederlandistike novembra 2017. održan je mali naučni skup. Krajem 2018. izašao je zbornik radova sa ovog skupa. Zbornik sadrži šestnaest radova posvećenih kulturnim vezama između Balkana i Nizozemlja. Ovde možete pročitati naše recenzije tih radova.

Drie decennia Belgradose Neerlandistiek. Cultuurcontacten tussen Zuidoost-Europa en de Lage Landen. Filologische faculteit & Arius, Belgrado 2018 – een korte presentatie

Ter gelegenheid van de jubilea van de Servische Neerlandistiek werd in november 2017 een kleine wetenschappelijke conferentie gehouden. Naar aanleiding daarvan is eind 2018 een bundel bijdragen verschenen. Deze bundel bevat zestien artikelen over de culturele banden tussen de Balkan en de Lage Landen. Hieronder kunnen jullie onze recensies lezen.

I T. BANDOV *Het verdriet van België en het fenomeen van taalzuivering*

Toni Bandov heeft een stuk geschreven over het fenomeen van de taalzuivering en het gebruik ervan in de roman *Het verdriet van België* van Hugo Claus. Onder ander bevat dit stuk enkele andere aspecten zoals taalopvattingen van Hugo Claus, taal als politieke uiting, de taal in de roman en taalanalyse. De roman *Het verdriet van België* werd bekritiseerd door velen omwille van de taal die Hugo Claus gebruikte. Maar die artificiële taal die gevoed werd door wendingen, uitdrukkingen en woordkeus vanuit het dialect is grensverleggend.

Toni Bandov je napisao rad o fenomenu purifikacije jezika i korišćenja istog u romanu *Tuga Belgije*, autora Huga Klause. Između ostalog, ovaj rad obuhvata i neke druge aspekte kao što su jezički koncepti Huga Klause, jezik kao političko izražavanje, jezik u romanu i analiza jezika. Roman *Tuga Belgije* su mnogi kritikovali zbog jezika koji je Hugo Klaus koristio. Ali taj veštački jezik koji je stvoren pomoću jezičkih akrobacija, izraza i frazologije iz dijalekta je izvanredan.

II T. BRITKA *Het beeld van Nederland en de Nederlanders in het reisverhaal 'Hoe kan je de zon kopen?'*

Met dit stuk gaf Tamara Britka een soort inzicht in het beeld van Nederland in het reisverhaal 'Hoe kan je de zon kopen?' Het is opmerkelijk in het bovengenoemde reisverhaal in welke mate de stereotypen over Nederland en Nederlanders invloed op schrijver Tihomir Nešić hadden. Daarnaast komen in dit stuk andere aspecten naar voren zoals de Nederlandse identiteit en stereotypering en het beeld van Nederland.

Ovim radom je Tamara Britka dala uvid u sliku o Holandiji u putopisu „Kako kupiti Sunce?“ Iz ovog putopisa se jasno vidi u kojoj meri su stereotipi o Holandiji i Holanđanima imali uticaj na pisca Tihomira Nešića. Osim toga, u ovom radu se javljaju i drugi aspekti kao što su holandski identitet i uvođenje stereotipa i slika Holandije.

III M. ČUDIĆ *Slika Nizozemske u putopisima Dežea Kostolanjija i Eržebet Juhas*

Marko Čudić heeft een stuk geschreven over het beeld van Nederland in reisverhalen van twee Hongaarse auteurs Desző Kosztolányi en Erzsébet Juhász. Deze reisverhalen waren belangrijk voor Hongaarse literatuur in de 20ste eeuw en ze kunnen gezien worden als postmodernistische reisverhalen. Marko Čudić heeft verschillende aspecten van deze reisverhalen weergegeven.

Marko Čudić je napisao rad o slici Nizozemske u putopisima dva mađarska autora Dežea Kostolanjija i Eržebet Juhas. Ovi putopisi su bili značajni za mađarsku književnost 20. veka i doživljavaju se kao postmodernistički putopisi. Marko Čudić je prikazao nekoliko različitih aspekata ovih putopisa.

IV A. ĐOKANOVIĆ *Oedipus herverteld: Hugo Claus Blindeman, Velimir Lukićs De Thebaanse pest en Heiner Müllers Oedipus, Tiran*

Met dit stuk heeft Aleksandar Đokanović een onderzoek gedaan naar het motief van Oedipus in de toneelstukken van Hugo Claus, Velimir Lukić en Heiner Müller. De twee cruciale veranderingen binnen die toneelstukken waren de politieke laag en het besef van het noodlot. De werken van Velimir Lukić en Heiner Müller waren gebaseerd op de politieke situatie binnen hun eigen landen terwijl Hugo Claus de handeling in een fictieve nucleaire oorlog in de jaren 80 van de twintigste eeuw in Gent situeerde.

Aleksandar Đokanović je ovim radom sproveo istraživanje o motivu Edipa u pozorišnim predstavama Huga Klause, Velimira Lukića i Hajnera Milera. Dve ključne promene u ovim pozorišnim predstavama su bili politički sloj i svest o sudbini. Dela Velimira Lukića i Hanera Milera su bila bazirana na političkoj situaciji u samim njihovim zemljama dok je Hugo Klaus svoju radnju smestio u fiktivni nuklearni rat osamdesetih godina dvadesetog veka u Hentu.

V J. NOVAKOVIĆ-LOPUŠINA *Van vrijheid & tolerantie naar sex, drugs & rock'n'roll*

We weten dat Nederlanders bekend staan voor hun vrijheid en tolerantie. Jelica Novaković-Lopušina onderzocht in welke mate deze twee begrippen in de twintigste eeuw veranderen in de waarneming van Servische reisverhalen. Opmerkelijk is hoe dat beeld van persoonlijke vrijheid verandert in de loop van de tweede helft van de twintigste eeuw. Een ander aspect dat aan de bod komt is het beeld van Nederlandse vrouw in die periode. Door dit stuk kunnen we zien hoe het beeld van Nederlandse vrouw in Servische reisverhalen eruit ziet.

Znamo da su Holanđani poznati po svojoj slobodi i toleranciji. Jelica Novaković-Lopušina je istražila u kojoj meri su u dvadestom veku ovi pojmovi promenili percepciju u srpskim putopisima. Za ovaj period je bio primetan način na koji se slika lične slobode promenila od prve polovine dvadesetog veka do druge. Drugi aspekt koji je došao na red je slika Holanđanke iz ovog perioda. Zahvaljujući ovom radu možemo videti kako izgleda slika Holanđanke u srpskim putopisima.

VI A. SREBNIK *Universalisme en tolerantie bij Slavoj Žižek en Stefan Hertmans*

In dit stuk vergelijkt A. Srebnik de kijk van de Sloveense filosoof Slavoj Žižek op de vraag van tolerantie, universalisme en soortgelijke begrippen met die van de Vlaamse auteur Stefan Hertmans. Hoewel hun aanpak van deze thema's verschilt, kunnen zich Žižek en Hertmans onder dezelfde noemer scharen. Om het universalisme van de mensheid te omhelzen moet je jouw wortels verlaten. Deze leer is ook in het Christendom verworteld: "Verlaat je vader en je moeder en volg mij", zei Christus. Met andere woorden: om universele vrijheid te bereiken moet je alles achterlaten.

U ovom radu Anita Srebnik upoređuje pogled slovenskog filozofa Slavoj Žižeka na pitanje tolerancije, univerzalizma i sličnih pojmova sa flamanskim autorom Stefanom Hertmansom. Iako se njihovi prilazi ovim temama razlikuju, možemo Žižeka i Hertmansa staviti u isti koš. Da bi otkrio univerzalizam čovečanstva trebalo bi napustiti korene. Ovo učenje se takođe pronalazi i u hrišćanstvu: „Ostavi oca i majku, i prati me“, reče Hrist. Drugim rečima: da bi stekao univerzalnu slobodu moraš ostaviti sve iza sebe.

VII G.A. ULRICH KNEŽEVIĆ *De bloei van 'onzedelijke' Kroatische literatuur*

In dit stukje onderzoekt en vergelijkt Gioia-Ana Ulrich Knežević het aantal romans uit de Kroatische en Nederlandse literatuur die voor het eerst homoseksualiteit hebben behandeld. Zulke romans, die in beide landen op verschillende tijdstippen verschenen, werden desalniettemin gelijkelijk veroordeeld en ontkend. Toch mag niet vergeten worden dat Nederland bekend staat als een traditioneel tolerant land terwijl Kroatië, relatief patriarchaal is en weinig openstaat voor zogenaamde 'onzedelijke' onderwerpen. In Kroatië heeft de opkomst van homoseksuele romans heeft echter ruimte voor vrijheid geopend binnen een traditionele samenleving. Bovendien hebben ze de verandering in de manier van denken over tolerantie beïnvloed. Dit wordt bevestigd door de later gepubliceerde romans die soortgelijke onderwerpen behandelden, maar veel beter werden geaccepteerd.

U ovom radu Gioia-Ana Ulrich Knežević ispituje i upoređuje nekoliko romana iz hrvatske i nizozemske književnosti koji su se po prvi put bavili temom homoseksualnosti. Takvi romani su jednako naišli na osudu i neprihvatanje, bez obzira na dve različite zemlje i na ogromnu razliku vremenskog objavljivanja. Međutim, ne treba zaboraviti da Holandija važi za dugo postojanu tolerantnu zemlju, a da je Hrvatska, s druge strane, relativno patrijarhalna i minimalno otvorena za takozvane 'nemoralne' teme. Međutim u Hrvatskoj je upravo pojava homoseksualnih romana otvorila put slobode unutar tradicionalnog društva. Štaviše, oni su uticali na promenu načina razmišljanja o toleranciji. O tome svedoči daleko bolja prihvaćenost romana na tu temu koji su kasnije usledili.

VIII B. BOSSAERT *Paul van den Heuvel – de brugfiguur tussen Zuidoost-Europese en de Slowaakse neerlandistiek*

Benjamin Bossaert bespreekt in dit artikel een belangrijke figuur, de neerlandicus Paul van den Heuvel (1952-2015), en zijn invloedrijke uitstraling. Hij was vooral actief als interregionaal bemiddelaar en een uitstekende kenner van internationale Nederlandse studies. Hij heeft in 1989 de Sloveense neerlandistiek opgericht. Hij slaagde erin in 1996 een Nederlands studieprogramma op te zetten in Bratislava en de banden en kennis tussen de Lage Landen en Midden-Europa te bevorderen. Naast lokale bemiddeling en acties, slaagde hij erin vruchtbare contacten aan te knopen met de Nederlandse Taalunie en ook met de diplomatieke instellingen, ambassades van Nederland, België en de Vlaamse vertegenwoordigingen. Naast zijn aandacht voor poëtica, literair-technische aspecten en tekstuele elementen, verloor hij nooit de aandacht voor vertalen. In aanvulling op tal van prestaties heeft hij zowel in Slovenië als in Slowakije veel aan curriculumontwikkeling gewerkt. Uiteraard is Paul van den Heuvel verdienstelijk voor de belangrijke stappen en ontwikkelingen die in de richting van interculturaliteit vanaf het jaar 2000 zijn gezet.

Benjamin Bosart u ovom članku govori o važnoj figuri Paula van den Heuvela (1952-2015) i o njegovom uticajnom učinku. On je pre svega bio aktivan kao međuregionalni posrednik i odličan poznavalac međunarodnih holandskih studija. Osnovao je slovenačke holandske studije 1989. godine. Uspeo je uspostaviti holandski studijski program u Bratislavi 1966. godine, čime je povezao znanje i veze između Nizozemlja i srednje Evrope. Pored lokalnih posredovanja i kampanja, kontakt koji je pokušao da uspostavi sa Holandskom jezičkom unijom i sa diplomatskim institucijama, ambasadama Holandije, Belgije i flamanskim predstavništvima urodio je plodom. Pored interesovanja za književnost, književnotehničke aspekte i tekstualne elemente, posvećivao se i prevodenju. Pored mnogobrojnih postignuća, intenzivno je radio i na razvoju kurikuluma u Sloveniji i Slovačkoj. Paul van den Heuvel je svakako zaslužan za važne korake i evolucije koje su preduzete u pravcu interculturalnosti od 2000. godine.

IX B. BUDIMIR *Van liberaal naar gierig: beeldvorming bij studenten neerlandistiek in Belgrado, Servië*

Om de invloed van de directe blootstelling aan taal en cultuur op de vorming van stereotypen over de Nederlandse taal en de Vlaamse cultuur te bepalen onderzocht Bojana Budimir stereotiepe beelden bij studenten Nederlands in Servië vóór en na de studieperiode. Door enquêteonderzoek is zij tot de conclusie gekomen dat studenten aan het begin van hun studie toch bepaalde stereotypen kunnen hebben hoewel ze over een minimale kennis van het Nederlandse en Vlaamse volk en cultuur beschikken. Na het voltooiën van de studie kunnen studenten echter, na op verschillende manieren over de doelcultuur en taal te hebben geleerd en daarmee kennis te hebben gemaakt bepaalde stereotiepe voorstellingen doorbreken en nieuwe beelden creëren in overeenstemming met de verworven kennis.

Kako bi se utvrdio uticaj direktnog izlaganja jeziku i kulturi na formiranje stereotipa o nizozemskom i flamanskom jeziku, Bojana Budimir je istraživala stereotipne slike studenata nizozemskog jezika u Srbiji pre i nakon završetka studija. Istraživanjem se došlo do zaključka da studenti na početku studija ipak stvaraju određene stereotipe, bez obzira na minimalnu predstavu o nizozemskom i flamanskom narodu i kulturi. Međutim, nakon završetka studija, studenti su u stanju da prevaziđu određene stereotipne predstave i da kreiraju nove predstave u skladu sa novim znanjem na osnovu upoznavanja sa ciljnom kulturom i jezikom na različite načine.

X W. ENGELBRECHT *Ljubav za ljubav of hoe een Sloveen een belangrijke vertaler in het Tsjechisch werd*

In dit artikel beschrijft Wilken Engelbrecht het leven en vertaalwerk van Otto Franjo Babler die een van de belangrijkste literaire vertalers van Tsjechoslowakije in de 20e eeuw was. Zijn oorsprong, maar ook de kennis van een groot aantal talen heeft zijn werk sterk beïnvloed. Hij vertaalde zelfs poëzie uit het Servisch en Sloveens. Babler heeft meestal oudere poëzie vertaald en vooral Tsjechisch-Duits en Duits-Tsjechisch. Zijn religieuze oriëntatie speelde een belangrijke rol in zijn werk, zoals blijkt uit de vele vertalingen uit Zuid-Slavische talen die aansluiten bij zijn spiritueel-katholieke geaardheid. Zijn vertalingen uit het Nederlands waren misschien niet omvangrijk qua aantal, maar brachten de Nederlandstalige literatuur onder de aandacht van het literair geïntereerd publiek.

U ovom članku Vilken Engelbrecht opisuje životni i prevoditeljski rad Otta Franje Bablera, jednog od najvažnijih književnih prevodilaca Čehoslovačke 20. veka. Njegovo poreklo, ali i poznavanje velikog broja jezika snažno je uticalo na njegov rad. On je prevodio srpske i slovenačke balade. Babler je uglavnom prevodio stariju poeziju, posebno sa češkog na nemački i obratno. Njegova religijska orijentacija odigrala je važnu ulogu u njegovom radu, o čemu svedoči veliki broj prevoda sa južnoslovenskih jezika koji se baziraju na njegovoj duhovno-katoličkoj orijentaciji. Njegovi prevodi sa holandskog možda nisu bili brojni, ali su svakako uspeli da privuku pažnju književno orijentisane publike na holandsku književnost.

XI D. KOVAČIĆ *Od Stedelejka do Hementemuseuma: o dve izložbe jugoslovenske i srpske umetnosti*

In oktober 1931 ontving het Museum van Hedendaagse Kunst in Belgrado een collectie van 42 werken van hedendaagse Nederlandse kunstenaars. Als tegenprestatie heeft een jaar later een tentoonstelling van Joegoslavische hedendaagse kunst plaatsgevonden in Amsterdam, meer precies in het Stedelijk Museum met 38 kunstenaars en meer dan 176 werken. De bedoeling was om de reputatie van het Koninkrijk Joegoslavië te verbeteren, maar ook om zijn culturele identiteit beter te presenteren. Op deze manier was het mogelijk om te laten zien hoe het verbonden was met de westerse cultuur. Het feit dat de tentoonstelling in het centrum van Amsterdam werd gehouden, toonde aan dat er groot belang aan werd gehecht.

U oktobru 1931. je Muzej Savremene Umetnosti u Beogradu dobio na poklon kolekciju od 42 dela savremenih holandskih umetnika. Tim povodom je godinu dana kasnije u Amsterdamu, tačnije Stedelejku muzeju, održana izložba jugoslovenske savremene umetnosti sa 38 umetnika i više od 176 radova. Ona je imala za cilj da poboljša ugled Kraljevine Jugoslavije, ali i da bliže predstavi njen kulturni identitet. Na taj način se moglo pokazati koliko je bila povezana sa zapadnom kulturom. Činjenica da je izložba održana u centru Amsterdama pokazala je da joj je bio pridat veliki značaj.

XII O. NOVITSKAJA *Een dag van de heilige Joris: spreekwoorden in vertaling*

Idiomen en spreekwoorden zijn belangrijke aspecten van een taal en ze betekenen een grote uitdaging voor de vertalers. Of een vertaling van een tekst goed genoeg is, is in grote mate bepaald door de taalbeheersing van de vertaler en zijn kennis van idiomen. In dit artikel van Olga Novitskaja krijgen we een interessante inzicht over het vertalen van spreekwoorden in het Nederlands, Servisch en Russisch. De rol van de vertaler als degene die de betekenis van spreekwoorden van bron naar doeltaal overbrengt is een belangrijk aspect dat ze in dit artikel naar voren brengt.

Izreke i idiomi čine važan aspekt jednog jezika i predstavljaju veliki izazov za prevodioce. Da li je prevod dobar u velikoj meri zavisi od prevodiočevog vladanja ciljnim jezikom i poznavanja ovih dveju aspekata. U ovom članku Olga Novitskaja daje interesantan pregled toga kakvi odnosi postoje između prevoda izreka u holandskom, ruskom i srpskom jeziku i ističe ulogu prevodioca kao onog ko prenosi njihovo značenje.

XIII Ž. PANCIROV CORNELISSE *Terugblik op de Zagrebse neerlandistiek – motivatie om de studie Nederlands aan te vangen*

In 2008 werd in Zagreb de vakgroep Nederlandse taal en cultuur opgericht en in 2018 vierden ze het eerste decennium van hun bestaan. Dat was de reden om de analyse van motivatiebronnen bij de studenten van Nederlandse taal te doen. Van 2010 tot en met 2017 worden verschillende onderzoeken gedaan op dit gebied. Deze onderzoeken toonden aan dat voor studenten de exotische klank van de Nederlandse taal en het concurrentievermogen op de arbeidsmarkt een van de meest voorkomende redenen waren om voor deze studierichting te kiezen. Daarnaast de mogelijkheid om naar het buitenland te verhuizen nadat ze afgestudeerd zijn was ook een aantrekkelijke factor, maar het aantal studenten die Kroatië zouden verlaten na hun studies is in de laatste jaren afgenomen.

Godine 2008. u Zagrebu je osnovana grupa za nizozemske studije, a 2018. proslavili su desetogodišnjicu postojanja. S tim u vezi ovaj članak se bavi pitanjem motivacije kod studenata holandskog jezika. U periodu od 2010. do 2017. vršene su analize na osnovu kojih se može zaključiti da su egzotičnost jezika i konkurentost na tržištu rada jedni od najčešćih razloga zbog kojih se studenti odlučuju za holandski jezik. Pored toga, mogućnost odlaska u inostranstvo nakon završetka studija je takođe primamljiv faktor - ali je broj onih koji bi napustili Hrvastku nakon studija u blagom opadanju.

XIV M. RADOVANOVIĆ *Nederlandse steun in de periode 1916-1918 aan de krijgsgevangenen en geïnterneerde Serviërs in Duitsland en Oostenrijk-Hongarije*

Tijdens de Eerste Wereldoorlog stichtte gravin De Geloese-De Lanoy samen met een groep invloedrijke mensen de organisatie *Liefdewerk*. Het doel van deze humanitaire organisatie was om het lijden van oorlogsgevangenen in kampen tijdens de Eerste Wereldoorlog te verlichten. Onder degenen aan wie deze organisatie hulp heeft geboden waren ook de Servische krijgsgevangenen in Duitsland en Oostenrijk-Hongarije. Over de hulp die de organisatie *Liefdewerk* aan Servische soldaten heeft verstrekt is weinig bekend maar de morele en materiële steun van deze Nederlandse charitatieve organisaties was van groot belang voor de gevangenen Servische soldaten

Tokom Prvog svetskog rata, grofica Gelusa de Lanoa zajedno sa grupom imućnih ljudi osnovala je organizaciju „Dela ljubavi“ (*Liefdewerk*). Cilj ove humanitarne organizacije bio je da se olakša patnja ratnih zatočenika u logorima tokom Prvog svetskog rata. Među onima kojima je ova organizacija pomagala bili su i srpski ratni zarobljenici u Nemačkoj i Austrougarskoj. O pomoći koju su oni pružali srpskim vojnicima ne zna se puno toga ali je ona bila od velikog značaja za zarobljene srpske vojnike.

XV M. ROMBOUITS *De Krawaten van Lille*

In dit artikel spreekt Maarten Rombouts over de bijnaam die voor de inwoners van het Belgische dorpje Lille eeuwenlang gebruikt wordt - de Krawaten, en over de etymologische oorsprong van het woord dat te maken heeft met de Kroaten. In aanvulling op de legendes over de oorsprong van deze bijzondere bijnaam worden ook de resultaten van online enquêtes voorgelegd waarin inwoners van Lille hun eigen verklaringen over de oorsprong van deze bijnaam hebben gegeven.

U ovom članku Maarten Rombouts govori o nadimku koji stanovnici Belgijskog sela Lil (*Lille*) već vekovima nose - *krawaten*, i o etimološkom poreklu koje ta reč vuče, a koje ima veze sa Hrvatima. Pored legendi o poreklu nadimka stanovnika, navedeni su i rezultati online istraživanja o tome znaju li stanovnici Lila poreklo svog nadimka.

XVI J.M. STIENEN *Captivity and death among the Serbian prisoners of war who passed through the Netherlands during the Great War*

Patnja srpskih zatvorenika u logorima je glavna tema koja se obrađuje u ovom članku. Srbi su pored Italijana i Rumuna narod koji je najviše stradao tokom Prvog svetskog rata. Tokom zarobljeničtva živeli su u nehumanim uslovima i mnogi od njih umirali su od gladi ili bivali pogubljeni u logorima. Prinudni rad u kampovima je bio jedan od načina da prežive tokom nestašice hrane. Pisac Henri Habert pisao je o srpskim zatočenicima koji su dolazili u Holandiju nakon što su uspeli da pobegnu iz zatočeništva. Nakon sklapanja primirja srpski zarobljenici su barkama prevezeni preko Rajne u Holandiju a zatim odatle morem do Francuske odakle su nastavili svoj povratak u otadžbinu. Mnogi od njih umrli su na brodovima usled epidemije španske groznice. Dalje se navode i podaci o pomoći koju je vlada pružala svojim vojnicima.

Het lijden van Servische gevangenen in kampen is een rode draad van dit artikel. De Serviërs zijn naast de Italianen en de Roemenen het volk dat het meest heeft geleden tijdens de Eerste Wereldoorlog. Tijdens hun gevangenschap leefden ze onder onmenselijke omstandigheden en velen stierven van honger of werden geëxecuteerd in de kampen. Dwangarbeid was onvermijdbaar voor hen tijdens het 'wheat for labour' periode die veroorzaakt was door het tekort aan voedsel en het was de enige manier om zo'n moeilijke tijd te overleven. Na de wapenstilstand werden de Servische gevangenen met binnenschepen door Rijn naar Nederland en vervolgens door de zee naar Frankrijk vervoerd waar vandaan ze hun terugkeer naar het vaderland voortzetten. Velen van hen stierven op schepen als gevolg van de Spaanse griep. Verder benoemt de auteur informatie over de hulp die de Servische staat en de overheid aan hun soldaten heeft aangevoerd.

recensie

John Moonen – Srebrenica, een dag in het leven

John Moonen is geboren in Valkenburg, provincie Limburg, in 1983. Hij zat op het Montessori College in Maastricht en studeerde een tijd muziektherapie. Onder de artiestennaam JOHNSTER schreef en schrijft hij liedjes met Lennon&McCartney als inspiratiebron. Hij zette zich in voor Crea Thera, een stichting opgericht door de Vlaamse muziektherapeut Thomas Deleu, die in Srebrenica getraumatiseerde kinderen helpt. Moonen was thuis om fondsen te werven, maar wilde snel terug naar de Balkan. Daar heeft hij een paar jaar doorgebracht, allereerst uit nieuwsgierigheid maar ook om het Nederlandse perspectief over de genocide in 1995 beter te kunnen begrijpen en wellicht ook te relativiseren. Deze gebeurtenissen en ervaringen in Srebrenica hadden zijn leven sterk beïnvloed. Over deze invloed heeft hij een dagboek geschreven. In dit boek (dat trouwens ook zijn eerste is en in september bij uitgeverij Leon van Dorp uit Heerlen zal verschijnen) vertelt hij over zijn werk en missie in Srebrenica; de geschiedenis, heftige gevolgen van de oorlog maar ook over de onbrekbare band tussen hem, dit gebied en de mensen die daar wonen.

De hoofdpersonage, John Moonen dus, wilde zijn leven veranderen. Hij had genoeg van steeds dezelfde manier van leven, dezelfde omstandigheden, zekerheden en herhalingen. Hij had veel interesse in geschiedenis, maar vooral in een van de zwartste bladzijden ervan – de genocide in Srebrenica aan het einde van de twintigste eeuw. De schuld van de Nederlanders, die toen ‘niks gedaan hebben’ om genocide te voorkomen, droeg hij ook op zijn schouders. De vraag waarop hij het antwoord wilde hebben, was: is het perspectief echt zo eenzijdig of is er meer? Hij wist van de moeilijkheden en al die verstoorde levens van de nieuwe, naoorlogse generaties daar en hij wilde ook een steentje bijdragen aan deze wereld. Aangezien hij zich met muziek en muziektherapie bezighield en een lid was van de stichting die hem daarheen kon sturen om workshops aan deze kinderen te geven, zag hij een fantastische kans om zijn dromen te vervullen. Zijn avontuurlijke geest was meer dan tevreden toen hij voor de eerste keer naar de Balkan ging. Het was echter moeilijker dan hij het verwacht had; vooral vanwege de duidelijk grote cultuurverschillen die hij onder ogen moest zien. De levendige beschrijvingen en anekdotes moet ik beklemtonen als de meest inspirerende delen van het boek. De toegankelijke manier van schrijven helpt de lezer om een echte indruk te kunnen krijgen hoe eerlijk en open de verteller is. Naast de ontmoeting met de nieuwe cultuur heeft John veel nieuwe mensen en kinderen ontmoet die later zijn heel goede vrienden zullen worden. Dit klein stadje

54

waar hij zijn nieuwe leven wilde scheppen, was echter ook het gebied van de naoorlogse depressie. Angst voor de toekomst, het verborgen geweld tussen Bosnische-Serviërs en Bosnische-Moslims. Hier vond John nog een doel van zijn missie – naast kinderen aan te sporen om hun creativiteit te ontwikkelen, wilde hij, in al zijn naïviteit, iedereen verenigen zodat alle gevolgen van de oorlog vergeten konden worden. In de utopische visie van hem, de wereldverbeteraar Lennon, zoals hij zichzelf noemt, moeten mensen elkaar vergeven. Maar dat viel niet mee; vooral niet bij de oudere generaties. De kinderen daarentegen voelen en zien geen verschillen onderling – ze zien elkaars achtergrond niet en ze accepteren elkaar sneller. De wereldverbeteraar zag ook veel negatieve kanten van het leven daar – corruptie, de statische manier van leven, diepgewortelde haat. Ongeacht alle moeilijkheden en het feit dat hij vaak uitgelachen werd als de grote dromer en utopist, heeft hij een nieuw perspectief en een nieuwe kijk op het leven gegeven van dit stadje. In de breedste zin van het woord niet – men kan het verrotte systeem niet in z'n eentje veranderen – maar al die workshops hebben deze kinderen en hun donkere dagen zonder twijfel gelukkig gemaakt. Samen zijn, samen werken, doen, bouwen; alles wat ons zo snel verbindt en wat misschien ongewoon is voor de westerse wereld. De vriendschappen, bereidheid om altijd hulp te bieden, gastvrijheid, een onvoorwaardelijke band zonder ooit te denken aan de materiële waarde en de voordelen ervan; dat merkte hij niet alleen bij jongeren maar ook in zijn eigen geweldig vriendschappelijke kring. Deze medemenselijkheid heeft hem geholpen om te begrijpen dat de zelfzuchtige manier van denken in zijn eigen cultuur (zoals hij het beschrijft) toch niet de beste is. Toen hij definitief terug naar Nederland moest, wist hij dat hij vaak terug zou komen. En dat staat als de beste tegenstelling tot het begin van het boek: de zin die zijn vriend tegen hem zei - *'Ik denk niet dat je daarna nog terug zult gaan'*.

Naast de talrijke interviews en artikels over het werk van John Moonen hebben we nu ook een uitgebreid manuscript over dit verhaal dat zonder twijfel lezenswaardig is. Het is een onschatbare culturele schat voor Servië want het gaat niet alleen over geschiedkundige feiten: het gaat over de onbrekbare band tussen mensen, het overbruggen van achtergronden, veranderingen en vooral over medemenselijkheid.

Emilija Obradović

recenzija

Džon Monen – Srebrenica, jedan dan u životu

Džon Monen je rođen 1983. godine u Valkenburgu, u provinciji Limburg. Studirao je jedno vreme muzičku terapiju na Montessori koledžu u Mastrohtu. Pod umetničkim imenom DŽONSTER pisao je a i dalje piše pesme inspirisan stilom Džona Lenona i Pola Meka Kartnija. Posvetio se radu u fondaciji Krea Tera, koju je osnovao flamanski muzički terapeut Tomas Deloj. Deloj je ujedno i pomagao deci iz Srebrenice koja su pretrpela traume. Monen je otišao u Holandiju kako bi prikupio potrebna sredstva, ali je želeo da se vrati na Balkan što pre. Tamo je i proveo nekoliko godina, prvo iz čiste radoznalosti, ali i kako bi shvatio i drukčije sagledao holandsku perspektivu o genocidu 1995. godine. Svi ovi događaji, kao i iskustva u Srebrenici, imali su snažan uticaj na njegov život; toliko snažan da je dnevnik posvetio upravo tome. U svojoj knjizi (ovaj Monenov prvenac biće u septembru objavljen kod izdavača Leon van Dorp iz Herlena) govori o svom radu i misiji u Srebrenici; o istoriji, teškim posledicama rata, ali i o neraskidivoj vezi između njega, ovog područja i ljudi koji tamo žive.

Džon Monen, glavni junak knjige, imao je želju da promeni svoj život iz korena. Bilo mu je dosta jednoličnog života, predvidivih okolnosti i sigurnosti. Interesovao se za istoriju, ali prvenstveno za jedan od njenih najmračnijih delova: genocid u Srebrenici krajem dvadesetog veka. Krivica Holanđana, koji tada navodno ništa nisu učinili kako bi sprečili genocid, bila je i za njega poput tereta koji je nosio na svojim leđima. Pitanje na koje je tražio odgovor, glasilo je: da li je perspektiva zaista tako jednostrana ili ipak postoji nešto više? Znao je sve o poteškoćama i uzdrmanim životima novih, posleratnih generacija tog područja i želeo je da doprinese nešto ovom svetu. S obzirom na to da se bavio muzikom i muzičkom terapijom, a ujedno bio i član fondacije koja je imala mogućnost da ga tamo pošalje kako bi držao časove i radionice deci, smatrao je da je to idealna prilika za ispunjenje njegovog sna. Njegov avanturistički duh bio je i više nego zadovoljan kada je po prvi put kročio na Balkan. Međutim, bilo je teže nego što je očekivao, prvenstveno zbog ogromnih kulturoloških razlika sa kojima je morao da se suoči. Živopisne opise i anegdote moramo izdvojiti kao najinspirativnije delove knjige. Način pripovedanja i

lični pristup govore upravo o tome koliko je autor otvoren i spontan. Pored upoznavanja sa novom kulturom, Džon je upoznao mnogo ljudi i dece sa kojima će se kasnije i prijateljski. Međutim, ovaj gradić u kom je želeo da stvori i započne svoj novi život, bio je i mesto posleratne depresije, mesto gde se strahuje za budućnost i gde još uvek postoji prikrivena netrpeljivost među bosanskim Srbima i bosanskim Muslimanima. Džon je pronašao još jedan cilj svoje misije; pored toga što će podsticati decu da otkrivaju svoje talente, želeo je da, u svoj svojoj naivnosti, ujedini sve ljude i time učini da posledice rata konačno padnu u zaborav. U svojoj viziji utopije, viziji onoga koji će pomoći svetu, viziji Lenona (kako je još sebe nazivao), ljudi moraju opraštati jedni drugima. Ali to nije išlo tako jednostavno, prvenstveno među starijim generacijama. Nasuprot tome, deca nisu osećala nikakve razlike među sobom niti im je bilo važno nečije poreklo. Mlađi su mnogo brže prihvatili jedni druge. Čovek koji će pomoći svetu video je još negativnih strana tamošnjeg života: korupciju, statičnost i duboko usađenu mržnju. Bez obzira na sve poteškoće i to što su ga često ismevali zbog toga što je važio za velikog sanjara i utopistu, dao je ovom gradiću novu perspektivu i pogled na život. Naravno, ne u najširem smislu te reči, jer čovek teško može da promeni sistem koji je već propao, ali su ove radionice bez sumnje usrećile decu i ublažile bol u teškim trenucima. Bili su zajedno, zajedno su radili, svirali, gradili, činili sve ono što nas, ljude, brzo spaja i što je možda neuobičajeno za shvatanja na Zapadu. Prijateljstva, spremnost da se uvek pruži pomoć, gostoljubivost, безусловna povezanost u kojoj se nikad ne krije želja za materijalnim vrednostima - upravo to je uočio ne samo kod dece, već i u sopstvenom krugu prijatelja iz Srebrenice. Ljudskost na koju je naišao mu je i pomogla da shvati da sebičan način razmišljanja u sopstvenoj kulturi (kako on to sam tvrdi), možda ipak nije najbolji. Kada je konačno morao da se preseli u Holandiju, znao je da će se često vraćati u Srebrenicu, a to je ujedno i najveća suprotnost samom početku knjige i rečenici njegovog prijatelja koja je glasila: „Sumnjam da ćeš posle ovoga više želeći da se vratiš“.

Pored brojnih intervjuja i članaka o radu Džona Monena, sada imamo i rukopis koji svedoči o svim događajima i koji je, bez sumnje, vredan čitanja. Ova knjiga predstavlja neprocenjivu kulturnu baštinu Srbije, jer ona ne govori samo o istorijskim činjenicama, već i o neraskidivoj vezi među ljudima, premošćavanju porekla i razlika, promenama, ali pre svega o ljudskosti.

Emilija Obradović

Bron/izvor: www.rtvnoord.nl/nieuws/200350/Oorlogszuster-heeft-in-Leens-haar-eigen-tentoonstelling

‘Oorlogszuster’ heeft in Leens haar eigen tentoonstelling

Wat hebben een straatnaam in Leens en Servië met elkaar te maken? Nou, de Zuster A. Westerhofstraat in Leens is vernoemd naar Ailke Westerhof (1876-1946). Een zuster die in oorlogstijd gestationeerd was in Servië.

Op 18-jarige leeftijd de wijde wereld in

Aike Westerhof (Aagje) is in de oude smederij in Leens geboren. Na in Amsterdam een opleiding tot verpleegster te hebben gevolgd, vertrok ze in 1912 met een missie van het Rode Kruis naar Servië. Daar heeft ze een belangrijke rol vervuld bij de verpleging van gewonden tijdens de Balkanoorlog en de Eerste Wereldoorlog.

Ze werkte in Belgrado en Valjevo in het team van de Nederlandse arts Arius van Tienhoven. Hij leverde een belangrijke bijdrage aan de militaire geneeskunde van Servië.

Mensenlevens redden

‘Dat Westerhof in Servië destijds onder verschrikkelijke en barre omstandigheden haar leven in de waagschaal heeft gesteld om mensenlevens te redden, zijn wij nu vrijwel vergeten’, vertelt Merel Thomése. Zij heeft in opdracht van Stichting Behoud Bibliotheek De Marne (BBDM) de tentoonstelling samengesteld.

Onderscheidingen

Aike Westerhof kreeg diverse onderscheidingen, waaronder de Zilveren Medaille voor Dapperheid van de Servische regering en, uit handen van de toenmalige Prinses Juliana, de Florence-Nightingale-medaille. Die laatste is de hoogste internationale onderscheiding voor verpleegkundigen, verzorgenden en actieve Rode Kruis-leden.

‘Ze was heel strijdvaardig. Wat haar precies gedreven heeft, heb ik niet kunnen ontdekken. Want wat ze deed, en ook zo ver weg, was heel bijzonder voor die tijd’, zegt Thomése.

Hoog bezoek

Dat er veel waardering is voor het werk van Westerhof blijkt ook uit het feit dat er een vertegenwoordiger van de Republiek Servië in Leens aanwezig was. Mevrouw Boškovic, de plaatsvervangend ambassadeur, opende vrijdagmiddag de tentoonstelling.

„Ratna sestra“ dobila je izložbu u svom rodnom mestu

Šta povezuje naziv ulice u Leinsu i Srbiju? Pa, ulica sestre Vesterhof u Leinsu (Zuster A. Westerhofstraat) nazvana je po medicinskoj sestri Ailke Vesterhof (Ailke Westerhof, 1876-1946) koja je tokom ratnih vremena bila stacionirana u Srbiji. Izložba posvećena njenom životu kao bolničarki otvorena je od 20. oktobra 2018. godine u biblioteci u Leinsu.

Osamnaestogodišnjakinja kreće u svet

Ailke Vesterhof, od milošte zvana Ahje, rođena je u staroj kovačnici u Leinsu. Nakon što se u Amsterdamu školovala za bolničarku, otišla je 1912. u Srbiju s misijom Crvenog krsta. Tamo je odigrala značajnu ulogu u zbrinjavanju ranjenika tokom Balkanskih ratova i Prvog svetskog rata. U Beogradu i Valjevu je radila u misiji holandskog lekara Arijusa van Tihnoven (Arius van Tienhoven) koji je dao značajan doprinos srpskoj vojnoj medicini.

Spašavanje života

„Mi smo skoro pa zaboravili da je sestra Vesterhof u Srbiji u to vreme, u užasnim i surovim uslovima rizikovala svoj život spašavajući druge ljude“ - kaže Merel Tomejze (Merel Thomese). Ona je angažovana od strane Fondacije za očuvanje biblioteka u De Marnu (BBDM) da priredi izložbu.

Odlikovanja

Ailke Vesterhof dobila je razna odlikovanja, uključujući Srebrnu medalju za hrabrost srpske vlade i medalju „Florens Najtingejl“ koju joj je lično uručila tadašnja holandska princeza Julijana. Ova medalja je najviše međunarodno odlikovanje za medicinske sestre, negovatelje i aktivne članove Crvenog krsta.

„Bila je vrlo borbena. Nisam uspela da otkrijem šta ju je tačno motivisalo jer ono što je ona radila, a još i tako daleko, bilo je veoma neobično za to vreme“ govori gospođa Tomejze.

Uvaženi gost

Da se delo Vesterhofove veoma ceni pokazuje činjenica da je predstavnik republike Srbije bio prisustan u Leinsu. Gospođa Bošković, zamenik ambasadora, otvorila je u petak popodne izložbu.

Charlotte van den Broeck: *Nachtroer*

In het kader van het 13de Poëzie- en boekenfestival van Belgrado dat van 22 tot 28 mei plaatsvindt onder het motto “Snap up! Poetry” zal de Vlaamse dichteres Charlotte van den Broeck, bekroond met de VSB-poëzieprijs, optreden. Haar bundel *Nachtroer* verschijnt bij uitgever Dejan Matić en uitgeverij *Treći trg - Srebrno drvo* in vertaling van onze oud-studente Nevena Ilić. Hier presenteren wij drie gedichten uit de eerste cyclus van haar bundel, die gekenmerkt wordt door een retrograde chronologie.

VI

mañioničar me preseče na dva dela i rasklopi me
publici, moj prazni trup otkriven nakon noći, nakon bitke
u kojoj sam postala general i smrtnik, izgubila tlo i organe
tebe zaboravila zbog trubi sa parade u meni
već pri osvrtu mogla sam da vidim kako bi uzeo svoju jaknu sa čiviluka
mali, završni pokret, razočaranje između leđnih lopatica
a ipak sam izmarširala, dalje u dubinu, dalje od kamenja pod vodom
tamo se u kajanje rastvorila – naravno, u šta bih drugo
do u jedan zvuk koji jauče? izdaje me na podijumu
svi gledaju, kažem još “najdraži” i “odbijanje”
i “oprosti mi”, ali pljesak je beskonačan
na kraju niko me ne zakrpi

VI

een goochelaar zaagt me in twee stukken en klapt me open
naar het publiek, mijn lege romp onthuld na de nacht, na de slag
waarin ik generaal en sterveling werd, grond en organen verloor
jou vergat door de trompetten van de optocht in mij
bij het achteromkijken al zag ik hoe je je jas van de kapstok zou nemen
een klein finaal gebaar, de teleurgang tussen schouderbladen
en toch gemarcheerd, verder het diepe in, verder dan de blinde klip
daarin inkeer uiteengevallen – natuurlijk, in wat anders
dan in een kermend geluid? het verraadt me op het podium
iedereen kijkt, ik zeg nog ‘liefste’ en ‘weigering’
en ‘vergeef me’, maar het applaus is eindeloos
na afloop word ik niet gehecht

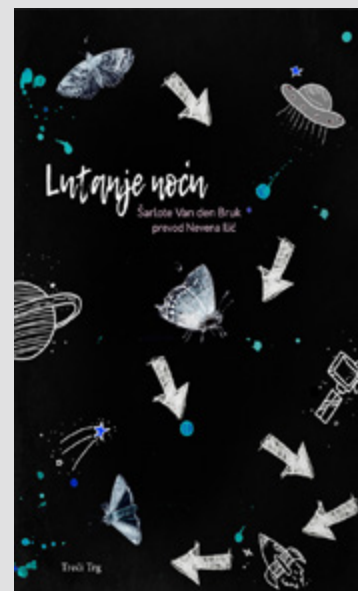
Šarlota van den Bruk: *Lutanje noću*

U okviru 13. Beogradskog festivala poezije i knjige „Trgni se! Poezija!“ koji se održava od 22. do 28. maja nastupiće flamanska pesnikinja Šarlota van den Bruk, dobitnica prestižne književne nagrade za poeziju VSB. Njenu zbirku *Nachtroer* („Lutanje noću“) objaviće Dejan Matić i izdavač Treći trg – Srebrno drvo u prevodu naše bivše studentkinje Nevene Ilić. Ovde vam predstavljamo tri pesme iz prvog ciklusa koji se odlikuje time što su pesme numerisane po retrogradnoj hronologiji.

© Koen Broos

V
Evropa, nepromenljivi pejzaž iza prozora automobila, sporedna
u odnosu na bilo koju pesmu koja se vrti na radiju, u odnosu na ono što klizi kroz nas
dok buljimo u autoput, u kadencama crkve, Česi i daljina
ponavlja se, kao što se i mi sada već iz godine u godnu, nenamerno ali svojevoljno ponavljamo
Beč postaje naša dnevna soba, Dunav priklješten nerv, čak i vođenje ljubavi
oduženo po suvoj vrućini, gutam komarce, uvek i kasnije
dva vremenska trenutka koja stežu grlo, sada kada su podrazumevana i načeta
mi više nego ikada kalup naše sreće a ne sreća sama po sebi, koja klizi pokraj
tabli s nazivima mesta na putu, pokraj peckanja i sumnje, nakon toga
na autostajalištu blagi predah od naših osmeha
iza kojih vrisak moli da se zauvek poznamo
nebeska povezanost, koja nas uzbuđuje i guši

I
Na poljani leže jedan dečak i jedna devojčica koji podsećaju na prošlost
pretpostavljam da smo to mi, pre osam godina, ali toliko liče na nepoznate ljude
da ne odlazim do njih da im kažem da su pogrešno zapamtili
tog dana ptice nisu preletale, na poljani nije bilo snega ni leda, još je bio oktobar
trska oko bare malo u daljini bila je do pola narasla i suva, u pozadini
u intervalima zvuk sporog automobila po kamenom putu, osim toga ništa
ne kažem im da će ovde među poslednjim komarcima i prvim poljupcima
smišljati imena svoje dece, da će gradilište u međuvremenu
postati fabrika silikona, ili da bi trebalo da on pusti njenu ruku kako bi se navikli
kasnije, kada jedno drugo tek ponekad slučajno i uz nelagodu
budu dodirivali, ništa ne govorim, jer upravo tako, baš kako oni tamo leže, bila je i:
predaja, zaslepljujuća svetlost u podne i kasnije o tome pesme

V

Europa, een inwisselbaarlandschap achter het autoraam, ondergeschikt aan welk nummer er op de radio draait, aan wat er door ons heen glijdt bij het staren naar de snelweg, in cadans de kerken, de Tsjechen en de verte het herhaalt zich, zoals wij ons jaar na jaar nu, onbedoeld maar halsstarrig herhalen Wenen wordt onze woonkamer, de Donau een geknelde zenuw, zelfs het vrijen langdradig in de droge hitte, ik slik muggen in, altijd en later twee tijdstippen die bij de keel grijpen, nu ze vanzelfsprekend en aangebroken zijn wij meer dan ooit de gietvorm van ons geluk en niet het geluk zelf, dat glijdt voorbij de plaatsnaamborden, voorbij de tinteling en de twijfel, daarna op de autostopplaats de milde stilstand van elkaars glimlach waarachter een schreeuw smeekt dat we het steeds van elkaar zullen weten het heimelijk verbond, wat ons opzweept en de strop

I

Op het veld liggen een jongen en een meisje die aan vroeger doen denken ik vermoed dat wij het zijn, acht jaar geleden, maar ze lijken zo sterk op onbekenden dat ik niet naar hen toe loop om te zeggen dat ze het fout onthouden hebben die dag trokken geen vogels over, geen sneeuw of ijs op het veld, oktober nog hetrietronde vijver verderop stond halfhoog en dor, op de achtergrond in intervallen het geluid van een trage auto op de steenweg, verder niets ik zeg hen niet dat zij hiertussen de laatste muggen en de eerste kussen namen voor de kinderen zal bedenken, niet dat de werf ondertussen een siliconenfabriek werd, of dat hij haar hand alvast moet loslaten opdat het went voorlater, wanneer ze elkaar enkel nog per ongeluk en met ongemak zullen aanraken, ik zeg niets, want precies zo, zoals ze daarliggen, was het ook: de overgave, het blinde licht in de middag en later daarover de gedichten

Interview:

Borislav Čičovački

Borislav Čičovački (1966, Sombor) is schrijver, librettist en hoboïst. Hij is een zeer veelzijdige kunstenaar die beide op het Servische als op het Nederlandse taalgebied actief is. Hij is van de Kunstacademie in Novi Sad (opleiding hobo) en van de Faculteit wetenschappen in Novi Sad (opleiding biologie) afgestudeerd. Later is hij op Sweelinck Universiteit in Amsterdam onder begeleiding van hoogleraar Han de Vries gepromoveerd (opleiding hobo).

Als musicus heeft hij met veel beroemde philharmonische orkesten, dirigenten en componisten samengewerkt en opgetreden, onder andere de Philharmonisch Orkest van Belgrado en van Zagreb, met David Porcelijn en Conrad van Alphen...

Tot nu toe bevat zijn literaire werk al vijf romans, twee verhalenbundels en een historische fantasmagorie. Voor zijn roman 'Raskovnik', kreeg hij de beroemde Servische 'Petar Kočić prijs' in 2014. Naast romans en verhalen, schrijft hij ook artikelen voor Nederlandse tijdschriften en dagbladen.

In het jaar 1991 vertrok hij naar Amsterdam, maar vandaag woont hij weer in Servië, samen met zijn echtgenote, de componiste Isidora Žebeljan. Meer over zijn leven en werk komen we te weten in de hiernavolgende interview.

U bent onlangs gepromoveerd in Amsterdam. Wat betekent het succes voor u in het buitenland?

Er zijn twee belangrijke aspecten van mijn promotie. Een aspect is het feit dat ik mijn proefschrift (meer dan 500 pagina's) volledig in het Nederlands heb geschreven. En voor de verklaring van het tweede aspect, zal ik de woorden van mijn hobo leraar, wereldberoemde hoboïst Han de Vries gebruiken: 'Jij hebt een bijzonder belangrijk werk voor je land en volk gedaan. Jij hebt ons, Nederlanders, laten zien dat een voor ons tamelijk onbekende componiste, Ljubica Marić, een zeer belangrijke artistieke figuur was in de muziek van de 20ste eeuw!'

Geniet u meer van het schrijven, doceren of muziek maken? Waar geniet u het meest van?

Ik ben mijn hele leven bijzonder nieuwsgierig geweest. Daarom wilde ik diverse dingen leren en verschillende vakken kennen. Met het muziek maken zit ik in de geheimzinnige, op het spirituele niveau gebaseerde communicatie tussen de mensen: tussen de componist en het publiek. Ik geniet ervan om mijn emoties in dienst te stellen van een idee van de componist en deze emotie door te sturen. Als docent probeer ik de emoties van mijn studenten wakker te maken en hun te laten zien hoe het muzikale vakmanschap samen gaat met de emotionele wereld. En als schrijver onderzoek ik de lagen van mijn ziel.

Wat voor receptie hebben uw romans in Nederland gekregen? En in Servië? Schrijft u eerder voor het Nederlandse leespubliek of voor het Servische? Is er een verschil?

Ik heb in Nederland altijd bijzonder goede reacties op mijn proza gehad, zowel bij de recensenten als bij de lezers. Vaak krijg ik brieven/berichten van lezers over hun zeer positieve ervaring van mijn boeken. In Nederland

heb ik 8 romans, 2 verhalenbundels en een historische fantasmagorie gepubliceerd, terwijl er in Servië maar 4 boeken gepubliceerd zijn. Daarom is de receptie van mijn werk in Servië kleiner, maar toch interessant genoeg: een paar jaar geleden heeft de beroemde Servische regisseuse en schrijfster Vida Ognjenović een toneelstuk geschreven op basis van een deel van mijn eerste roman en zij heeft zelf dat stuk geregisseerd in het Servische Nationale Theater te Novi Sad. Ik schrijf voor de lezers, ongeacht of ze Serviërs of Nederlanders zijn. Toch ben ik steeds zeer gevoelig voor de woorden en de termen die ik in mijn boeken gebruik: ik vermijd zo veel mogelijk de lokale dialecten of jargons en zo ook de historische 'vanzelfsprekende' feiten.

Wat is uw grootste drijfveer in het leven en in het werk?

Mijn nieuwsgierigheid en het grote, inspirerende werk van mijn geliefde schrijvers (Faulkner, Toni Morisson, Claude Simon, Gombrowicz, Crnjanski, Kiš, ezv), componisten en filmmakers. En zeker ook mijn geweldige, diep geestelijke vrouw, Isidora Žebeljan, en haar geniale werk.

Is er een ongeschreven boek dat u graag wilt schrijven?

Dat is elk boek dat ik begin te schrijven. Nu ben ik bezig met een roman over de onderdrukking van onschuldige mensen in vier verschillende historische tijdperken en in vier geografische gebieden.

Is er nog een kunstvorm die je graag zou willen beoefenen?

Soms hou ik van een droom van mij – daar acteer ik in een film.

Door Milica Dobrojević

Intervju:

Borislav Čičovački

Borislav Čičovački (1966, Sombor) je pisac, libretista i oboista. On je jedan veoma svestran umetnik, aktivan kako na srpskom, tako i na nizozemskom govornom području. Diplomirao je na Akademiji umetnosti u Novom Sadu (smer oboa) i na Prirodno-matematičkom fakultetu u Novom Sadu (smer biologija). Nakon toga je odbranio doktorat na Svelink Konzervatorijumu u Amsterdamu, pod mentorstvom profesora Hana de Frisa (smer oboa). Kao muzičar sarađivao je i nastupao s brojnim poznatim filharmonijama, dirigentima i kompozitorima, između ostalih i s Beogradskom i Zagrebačkom filharmonijom, Davidom Porselejom i Konradom van Alfenom.

Njegovo dosadašnje književno delo obuhvata pet romana, dve zbirke pripovedaka i jednu istorijsku fantazmagoriju. Za svoj roman „Raskovnik“, 2014. je dobio poznatu srpsku nagradu Petra Kočića. Pored romana i priča, piše i članke za holandske časopise i dnevne novine.

Godine 1991. otišao je u Amsterdam, ali danas ponovo živi u Srbiji, zajedno sa svojom suprugom, komponistkinjom Isidorom Žebeljan. Više o njegovom životu i radu saznajemo iz intervjuja koji sledi.

Nedavno ste doktorirali u Amsterdamu. Šta za Vas predstavlja uspeh u inostranstvu?

Postoje dva važna aspekta mog doktorata. Prvi aspekt je činjenica da sam svoj doktorski rad (na više od 500 strana) napisao u potpunosti na holandskom. Kako bih pojasnio drugi aspekt, poslužiću se rečima svog profesora oboe, svetski poznatog oboiste Hana de Frisa: „Učinio si jako važnu stvar za svoju zemlju i svoj narod. Pokazao si nama, Holanđanima, kako je Ljubica Marić, za nas u velikoj meri nepoznata kompozitorka, bila jedna izuzetno važna figura u muzici 20. veka!“

U čemu najviše uživate, u pisanju, podučavanju ili stvaranju muzike?

Celog svog života bio sam neobično radoznao. Zato sam želeo da naučim različite stvari i da spoznam različite oblasti. Pri stvaranju muzike deo sam tajnovite, na duhovnom nivou zasnovane međuljudske komunikacije - između kompozitora i publike. Koristim se svojim emocijama da dočaram ideju kompozitora i da to osećanje prenesem. Zaista uživam u tome. Kao profesor pokušavam da probudim osećanja svojih studenata i da im pokažem kako je muzičko umeće povezano sa svetom osećanja. A kao pisac istražujem slojeve svoje duše.

Kako su Vaši romani prihvaćeni u Holandiji? A u Srbiji? Pišete li radije za holandsku ili srpsku čitalačku publiku? Postoji li razlika?

U Holandiji je moja proza uvek nailazila na pozitivne

reakcije, kako kod recenzenata, tako i kod čitalaca. Često dobijam poruke čitalaca u kojima govore o svojim pozitivnim iskustvima s mojim knjigama. U Holandiji mi je objavljeno osam romana, dve zbirke priča, kao i jedna istorijska fantazmagorija, dok su mi u Srbiji objavljene samo četiri knjige. Iz tog razloga je prijem mojih dela u Srbiji slabiji, ali ipak dovoljno interesantan: pre nekoliko godina je Vida Ognjenović, poznata srpska režiserka i spisateljica, napisala pozorišni komad na osnovu jednog dela mog prvog romana. Ona je takođe samostalno režirala taj komad za Srpsko Narodno pozorište u Novom Sadu. Ja pišem za čitaoce, bez obzira na to da li su Srbi ili Holanđani. Ipak, i dalje veoma vodim računa o rečima i terminima koje koristim u svojim knjigama: koliko god je to moguće, izbegavam lokalne dijalekte ili žargonizme, kao i istorijske činjenice koje se 'podrazumevaju kao poznate'.

Šta je Vaš najveći podstrek u životu i radu/stvaralaštvu?

Moja radoznalost i značajno i inspirativno delo mojih najdražih pisaca (Fokner, Toni Morison, Klod Simon, Gombrović, Crnjanski, Kiš, itd.) kompozitora i režisera. A svakako i moja izuzetna i ingeniozna supruga, Isidora Žebeljan, i njeno genijalno delo.

Ima li neke nenapisane knjige koju biste rado napisali?

Takva je svaka knjiga koju počnem da pišem. Trenutno pišem roman o ugnjetavanju nedužnih ljudi tokom četiri različita istorijska perioda, na četiri geografska podneblja.

Postoji li još neka umetnost u kojoj biste se oprobali?

Drag mi je san u kom glumim u filmu.

Intervju vodila Milica Dobrojević

III Evenementen

Događanja

Een Nederlands gastgezin op bezoek

Op 25 oktober 2018 had onze afdeling de eer een Nederlands gezin uit Haarlem te ontvangen. Door de bemiddeling van Nevena Kukuljac hebben we een leuke avond in ons leslokaal georganiseerd. Om elkaar en de Nederlandse cultuur te leren kennen hebben ze voor ons een geweldige quiz gemaakt. Daardoor konden we ons geheugen oprispen en ons Nederlands verbeteren. De quiz was namelijk niet bedoeld om makkelijk te zijn. Er kwamen verschillende vragen aan bod, van sport tot hoofdsteden van Nederlandse provincies. Het is waar dus wat ze zeggen: 'Rust roest.'

De ouders Tessel en Patrick en hun kinderen Kate, Morris en Hazel hebben toen voor de winnaars, maar ook de verliezers, mooie cadeautjes voorbereid. Die avond smaakte naar Nederland vanwege de heerlijke pepernoten die ze meebrachten.

De studenten waren echt onder de indruk van de vriendelijkheid en openhartigheid van onze gasten. Hazel is zes jaar oud en ze kan binnen zes minuten zes verschillende verhalen bedenken en vertellen. Dat is haar supermacht. Wat Morris (10 jaar) betreft, is hij een goede luisteraar en houdt veel van pepernoten en andere snoepjes. Kate is twaalf jaar oud en weet veel over de maatschappij. Ze was vooral benieuwd naar de Servische cultuur, maar ook waarom we juist voor het Nederlands hebben gekozen.

Wat hen bijgebleven is, is dat mensen in Belgrado aardig zijn en dat er leuke eettentjes te vinden zijn. Voor hen is Belgrado soms te druk, maar wel mooi en interessant. Ze vonden het prachtig dat ze ook hier Nederlands konden spreken. Dit bezoek toonde dat het Nederlands in de wereld geen grenzen kent en dat onze identiteiten meer overeenkomsten hebben dan we dachten. Daar zijn we eeuwig dankbaar voor.

Poseta au-pair porodice iz Holandije

Dana 25. oktobra 2018. godine grupa za nederlandistiku imala je čast da ugosti porodicu iz Harlema. Uz pomoć Nevene Kukuljac organizovali smo prijatno večer u našoj slušaonici. Kako bismo upoznali jedni druge, ali i holandsku kulturu, oni su za nas pripremili fantastičan kviz. Na taj način smo mogli da osvežimo svoje pamćenje

i da unapredimo znanje nizozemskog jezika. Naime, kviz nije bio osmišljen da bude lak. Različita pitanja su se našla na dnevnom redu, od sporta do glavnih gradova holandskih provincija. Dakle, istina je ono što pričaju, ako se nečim ne baviš dugo, možeš da zarđaš.

Roditelji Tesel i Patrik i njihova deca Kejt, Moris i Hazel su za pobjednike, ali i za gubitnike, pripremili divne poklone. To večer je mirisalo na Holandiju zbog slasnih sitnih medenjaka koje su doneli iz Holandije.

Studenti su istinski bili pod utiskom ljubavnosti i otvorenosti naših gostiju. Hazel ima šest godina i može za manje od šest minuta da osmisli i ispriča šest različitih priča. To je njena super moć. Što se tiče Morisa (10), on ume dobro da sluša i mnogo voli sitne medenjake i ostale slatkiše. Kejt ima dvanaest godina i dobro poznaje društvo. Zanimala ju je srpska kultura, ali i razlog zbog koga smo upisali baš nizozemski jezik.

Ono što je njima ostalo u sećanju je da su ljudi u Beogradu prijatni i da se tamo mogu naći fini restorani. Za njih je Beograd ponekad previše prometan, ali svakako lep i zanimljiv. Bilo im je lepo što i ovde mogu da govore nizozemski. Ova poseta je dokazala da nizozemski u svetu ne poznaje nikakve granice i da naši identiteti imaju više sličnosti nego što smo i sami mislili. Zbog toga ćemo zauvek biti zahvalni.

Marijana Ristić

Promocija godišnjaka *Erazmo*

U Jugoslovenskoj kinoteci, 1. decembra 2018, predstavljen je najnoviji broj godišnjaka *Erazmo*. Ovaj jedanaesti broj promovisan je na dan kada je pre sto godina proglašena Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Na realizaciji ovog projekta radila je prevodilačka ekipa, sastavljena od prevodilaca iz Srbije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Slovenije.

U ovom broju možemo pročitati prevode holandskih i flamanskih publikacija, koje su nastale na nizozemskom području u prvoj deceniji postojanja Kraljevine SHS. Na ovaj način odata je pošta već davno raspaljoj državi. Pomoću ove publikacije dobijamo uvid u tadašnja politička i društvena zbivanja, običaje, izgled naših gradova, predela i ljudi. To znači da ovo izdanje ima funkciju važnog istorijskog dokumenta, takođe da pripada jednom vidu kulturološkog nasleđa.

Prevodioci koji su bili prisutni za tribinom obratili su se publici i pročitali su delove svojih prevoda, dok su se na video-bimu iza njih smenjivali stari crno-beli snimci raznih predela i nacija, što je još više doprinelo pozitivnom utisku. Svaki prevod bio je propraćen kratkim aplauzom, dok je odlomak „Žene u Jugoslaviji“ izazvao možda i najveće interesovanje, veoma moguće zbog zapanjujuće činjenice da se kroz ovih sto godina položaj žene sa Balkana u društvu veoma malo promenio. Dok su prevodioci čitali svoje odlomke, primetili smo da se neki običaji čak ni do dan danas nisu promenili, a da ni ne pominjemo naš mentalitet. Zajednička kultura, istorija i ljubav prema nizozemskom jeziku spojili su ove prevodioce koji su nam

prikazali raznolike stavove stranaca prema jednoj državi koja je obećavala. Na jugoslovenski identitet i osećaj zajedništva jedan deo ljudi gleda nostalgичno i i dalje se pita: „Šta bi bilo kad bi bilo?“, dok drugi slave dan raspada Jugoslavije.

Promocija je završena nakon nekih sat vremena, uz puno čestitki sa svih strana. Događaju su prisustvovali članovi porodice, prijatelji, studenti tj. svi zaljubljenici u nizozemsko i bivše jugoslovensko područje. J. Novaković – Lopušina, O. Petrović v. d. Leeuw, T. Bandov, B. Budimir, A. Đokanović, R. Lučić, Ulrich Knežević, M. Weikert, A. Srebnik, T. Britka, D. Kolašinac i M. Vojinović učestvovali su u izradi ovog broja *Erazma*.

Presentatie van het jaarboek *Erazmo*

In de Joegoslavische Cinematheek werd op 1 december 2018 de nieuwste uitgave van het tijdschrift *Erazmo* gepresenteerd. Dit elfde nummer werd gepromoot op de dag toen het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen honderd jaar geleden werd uitgeroepen. Aan de uitvoering van dit project heeft een vertalersploeg gewerkt, samengesteld van vertalers uit Servië, Kroatië, Bosnië & Herzegovina en Slovenië.

In dit nummer kunnen we de vertalingen van Nederlandse en Vlaamse publicaties lezen, die in de Lage landen in het eerste decennium van het bestaan van het Koninkrijk der Serven, Kroaten en Slovenen zijn verschenen. Op deze manier wordt eer betuigd aan een land dat al lang geleden uiteen gevallen is. Met behulp van deze publicatie krijgen we inzicht in de toenmalige politieke en maatschappelijke gebeurtenissen, gewoontes, het uiterlijk van steden, regio's en mensen. Dit betekent dat deze uitgave een functie van een belangrijk, historisch document heeft. Eveneens behoort het tot een soort cultureel erfgoed.

De vertalers die bij het panel aanwezig waren, spraken het publiek toe en ze lazen deeltjes van hun vertalingen voor, terwijl op de beamer erachter oude zwart-wit video's van verschillende landschappen en naties werden afgespeeld. Dat heeft nog meer aan de positieve indruk bijgedragen. Elke vertaling ging gepaard met een kort applaus. De rubriek „Vrouwen in Joegoslavië“ heeft misschien wel de grootste belangstelling veroorzaakt. Waarschijnlijk vanwege het verbazingwekkende feit dat gedurende honderd jaar de positie van Balkanvrouwen in de maatschappij zeer weinig veranderd is. Terwijl de vertalers hun fragmenten lazen, merkten we op, dat sommige gewoontes zelfs tot nu toe niet veranderd zijn, om nog maar te zwijgen van onze mentaliteit. De gemeenschappelijke cultuur, geschiedenis en de liefde voor het Nederlands hebben deze vertalers samengebracht, die ons een gevarieerd beeld van buitenlanders hebben voorgesteld, op een ooit beloofd land. De Joegoslavische identiteit en het gevoel van saamhorigheid zijn nostalgisch bekeken door een deel van de mensen die zich nog steeds afvragen: “Wat zou er gebeurd zijn als?”. Dit in tegenstelling tot de anderen die de dag van het uiteenvallen van Joegoslavië vieren.

Na een uurtje was de presentatie voltooid, met heel veel felicitaties van alle kanten. Het evenement was bijgewoond door familieleden, vrienden, studenten d.w.z. door alle liefhebbers van de Lage landen en voormalige Joegoslavië. Aan de realisatie van dit *Erazmo*-nummer hebben deelgenomen: J. Novaković – Lopušina (hoofdredactrice en samensteller van dit nummer), O. Petrović v. d. Leeuw, T. Bandov, B. Budimir, A. Đokanović, R. Lučić, Ulrich Knežević, M. Weikert, A. Srebnik, T. Britka, D. Kolašinac en M. Vojinović.

Tijana Vukajlović

Druženje sa studentima pedagogije iz Roterdama

Srbi su uveliko poznati po svom gostoprimstvu, a u to su se uverili i studenti pedagogije iz Roterdama. Naši prijatelji iz Holandije su, nakon višednevnog boravka u prestonici, izrazili želju da se upoznaju sa studentima i kolektivom beogradske Nederlandistike.

Druženje je organizovano 22. januara 2019. godine u restoranu "Orašac", koji u modernom svetu i vremenu čuva etničku i gastronomsku tradiciju Srba. Znajući šta nas očekuje, mi, beogradski studenti smo se već naoružali odgovorima na pitanje "Zašto baš holandski?". Nakon što smo probili led i odgovorili na pitanja roterdamskih kolega, mogli smo da nastavimo sa daljim upoznavanjem i razmenjivanjem kontakata. Pedagoga su uživali kako u izvrsnim srpskim jelima poput čevapa, domaćeg ajvara i kozjeg sira, tako i u autentičnim zvucima tambura i melodijama starogradskih pesama, koji su umnogome doprinosili toploj atmosferi.

Samenkomst met studenten Pedagogie uit Rotterdam

Serviërs staan heel bekend om hun gastvrijheid, en dit werd bewezen aan de studenten Pedagogie te Rotterdam. Nadat ze meerdere dagen in onze hoofdstad verbleven, hebben onze collega's uit Nederland de wens geuit om kennis te maken met de studenten en het collectief van de Belgradose Neerlandistiek.

Het gezellige onderonsje werd georganiseerd op 22 januari 2019 in het restaurant "Orašac" dat in de moderne wereld en tijd de etnische en gastronomische traditie van de Serviërs bewaart. Al wetend wat ons te wachten staat, hebben wij ons, de Belgradose studenten, gewapend met antwoorden op de vraag 'Waarom uitgerekend Nederlands?' Nadat we het ijs hadden gebroken en de vragen van onze collega's beantwoord, konden we met de kennismaking doorgaan en het uitwisselen van contacten. De pedagogen genoten zowel van uitstekende Servische gerechten zoals *čevapi*, huisgemaakte ajvar en geitenkaas, als van de authentieke geluiden van tamburitza en melodieën van oude traditionele liederen, die in grote mate hebben bijgedragen tot de gezellige sfeer.

Arius van Tienhoven en de Nederlandse medische missie

Op dinsdag 13 november 2018 werd in het Intergemeentelijk historisch archief te Valjevo de tentoonstelling "Arius van Tienhoven en de Nederlandse medische missie" geopend. De auteur van de tentoonstelling is historicus Velibor Vidić. Dr. Arius van Tienhoven (1886-1965) was hoofd van een medische ploeg die de gewonden zowel tijdens de Balkanoorlogen als de Eerste Wereldoorlog behandelde. Dr. Van Tienhoven werd voor zijn inzet tijdens de oorlogen tot ereburger van Valjevo uitgeroepen. De openingsceremonie is mogelijk gemaakt door het Intergemeentelijk historisch archief Valjevo in samenwerking met het Archief van Servië, de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Servië, het Centrum voor wetenschappelijke en culturele samenwerking "Arius" Belgrado, de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het Documentair-informatieve centrum DIA Valjevo. De tentoonstelling is geopend in het kader van de herdenking van de wapenstilstand in de Eerste Wereldoorlog.

De ceremonie werd door het Kerkelijke kinderkoor "Hadži-Ruvim" geopend. Daarna werden er korte toespraken gehouden door Bojana Savčić, directrice van het Intergemeentelijk historisch archief, Velibor Vidić, de auteur van de tentoonstelling, Z. E. Hendrik Gerrit Cornelis van den Dool, ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden in Servië, en prof. dr Radoje Čolović, president van de Servische medische vereniging. Na de inleidende toespraken gingen de aanwezigen naar het gebouw van het Valjevo ziekenhuis, waar Z. E. Cornelis van den Dool de gedenkplaat aan Arius van Tienhoven onthulde. In het ziekenhuis waren er verschillende schriftelijke documenten tentoongesteld, zoals brieven en verslagen.

Na het openen van de tentoonstelling werden er in de feestzaal van het plaatselijke gymnasium presentaties gehouden van boeken "Stille getuigen. Nederlandse 'Barmhartigheid' en Serviërs in de Grote Oorlog (1916-1918)" van prof. dr Milan Radovanović en "Arius van Tienhoven en de Nederlandse medische missie" van prof. dr Jelica Novaković-Lopušina. Aan het einde werd er een deel uit de film "Arius van Tienhoven. Een Nederlander uit Valjevo" van Slobodan Raković, geregisseerd door Dušan Popović, getoond.

Bezoekers van de tentoonstelling kregen de catalogus "Lijden en humanisme. Het Valjevo ziekenhuis 1914-1915" van de auteur Velibor Vidić, het boek "Arius van Tienhoven en de Nederlandse medische missie" van prof. dr Jelica Novaković-Lopušina en de CD met de film "Arius van Tienhoven. Een Valjevo Nederlander".

Het verslag over de tentoonstelling werd in het kader van het TV programma *DAN* op TV Valjevo uitgezonden, en het hele verslag is beschikbaar op het YouTube kanaal *Televizija Valjevo Plus*. Van het evenement deden verslag ook de Servisch-Orthodoxe Kerk, RTV Marš en Patak Online - Valjevo nieuws.

Arijus van Tinhooven i holandska medicinska misija

U utorak, 13. novembra 2018. godine, u Međupštinskom istorijskom arhivu u Valjevu, otvorena je izložba „Arijus van Tinhooven i holandska medicinska misija“. Autor izložbe je istoričar Velibor Vidić. Dr Arijus van Tinhooven (1886-1965) bio je glavni doktor medicinskog tima koji je lečio ranjenike u Balkanskim ratovima, a potom i u Prvom svetskom ratu. Dr Van Tinhooven je za svoja zalaganja tokom ratova proglašen počasnim građaninom Valjeva. Svečano otvaranje izložbe omogućili su Međupštinski istorijski arhiv Valjevo u saradnji sa Arhivom Srbije, Ambasodom Kraljevine Holandije u Srbiji, Centrom za naučnu i kulturnu saradnju „Arius“ Beograd, Kraljevskom bibliotekom u Hagu i Dokumentarno-informativnim centrom DIA Valjevo. Izložba je otvorena u okviru obeležavanja primirja u Prvom svetskom ratu.

Svečanost je otvorio Dečiji crkveni hor „Hadži Ruvim“. Zatim su se posetiocima obratili direktorka Međupštinskog istorijskog arhiva Bojana Savčić, autor izložbe Velibor Vidić, ambasador Kraljevine Holandije u Srbiji NJ. E. Hendrik Herit Kornelis van den Dol, i prof. dr Radoje Čolović, predsednik Srpskog lekarskog društva. Nakon uvodnih govora, prisutni su krenuli ka zgradi Valjevske bolnice, gde je NJ. E. Kornelis van den Dol otkrio spomen ploču Arijus van Tinhoovenu. U bolnici su izložena razna dokumenta, poput pisama i izveštaja.

Nakon otvaranja izložbe, u svečanoj sali Valjevske gimnazije predstavljene su knjige „Nemi svedoci. Holandsko „Milosrđe“ i Srbi u Velikom ratu (1916-1918)“ prof. dr Milana Radovanovića i „Arijus van Tinhooven i holandska medicinska misija“ prof. dr Jelice Novaković-Lopušine. Na kraju je posetiocima prikazan deo iz filma „Arijus van Tinhooven - valjevski Holanđanin“ autora Slobodana Rakovića u režiji Dušana Popovića.

Posetioci izložbe dobili su katalog „Stradanje i humanizam. Valjevska bolnica 1914-1915“ autora Velibora Vidića, knjigu „Arijus van Tinhooven i holandska medicinska misija“ prof. dr Jelice Novaković-Lopušine, kao i CD sa filmom „Arijus van Tinhooven - valjevski Holanđanin“.

Prilog o izložbi emitovan je u okviru programa „DAN“ na TV Valjevu, a celokupan prilog moguće je pogledati na YouTube kanalu *Televizija Valjevo Plus*. O događaju su još izvestili i Srpska pravoslavna crkva, RTV Marš i Patak Online - Valjevo vesti.

Jelena Nešić

Bronnen/Izvori:

1. Televizija Valjevo Plus. „DAN - Informativna emisija (13-11-2018)“. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=9F23pePsMz8> (geraadpleegd op 22-12-2018).

Van 1:55 tot 7:43.

2. RTV Marš HD Valjevo. „Infakt 13112018 Izložba Arius van Tinhooven i holandska medicinska misija“. YouTube.

<https://www.youtube.com/watch?v=JgBWVcHMv24> (geraadpleegd op 22-12-2018).

3. Srpska Pravoslavna Crkva. „Seћаnje na heroja zlog vremena“. Informativna služba Srpske Pravoslavne Crkve.

http://www.spc.rs/sr/setshanje_na_heroja_zlog_vremena (geraadpleegd op 22-12-2018).

4. Patak Online. „Izložba Velibora Vidića“. Patak Online - Valjevo vesti.

<https://patak.co.rs/izlozba-velibora-vidica/> (geraadpleegd op 22-12-2018).

Promocija srpskog prevoda knjige „Kafanski tribunal“

Promocija knjige „Kafanski tribunal“ je održana u utorak, 16. aprila od 12 časova u Kući Đure Jakšića. Autori knjige su Jelica Novaković Lopušina (profesorka nederlandistike i osnivač Grupe za nizozemske studije na Filološkom fakultetu u Beogradu) i Sven Peters (nekadašnji lektor iz Antverpena na Grupi za nizozemske studije). Knjiga „Kafanski tribunal“ govori o karakteristikama i promenama u kafanskom životu Beograda. Jedinstvena je po tome što je to susret dva različita načina mišljenja i pisana je u duetu, na osnovu dva različita kulturna identiteta. S jedne strane imamo nekog ko dolazi iz Flandrije, a s druge strane imamo nekog ko dolazi iz Srbije i nosi u sebi balkanski način života. Naši autori su se upoznali 2004. godine u bašti „Platoa“ gde je i došlo do nastanka ideje za ovu knjigu. Naime, oni su hteli da predstave Beograd i Srbiju u pozitivnom svetlu i samim tim stvore pandan Haškom tribunalu. Ono što je najintragantnije kod ove knjige jeste sam rezultat istraživanja. To su informacije koje možemo pročitati iza krstića koji su postavljeni uz gotovo svaku sad već ‘pokojnu’ beogradsku kafanu. Promene nisu nužno išle ka nečemu što je bolje, lepše i zanimljivije, nego su kafane nestajale zajedno s onim što su značile i s onim što su autori ove knjige mnogo voleli, a to je autentični, demokratski duh tih okupljališta.

Promociji, koja je trajala oko sat vremena, prisustvovali su novinari, profesori Grupe za nizozemske studije na Filološkom fakultetu u Beogradu kao i studenti, članovi porodice, prijatelji. Posebno treba istaći predstavnike holandske i belgijske ambasade, a ambasador Belgije Kunrad Adam recitovao je čak na srpskom jeziku pesmu Đure Jakšića.

Knjiga je izazvala veliko interesovanje i navela publiku da razmišlja o mnogim pitanjima na koja je jedan od autora knjige, Sven Peters, jako interesantno odgovarao.

Da li postoje sličnosti između srpskog i belgijskog identiteta?

Verujem da je tako, iako ja više volim da posmatram to sa neke ‘književne’ tačke gledišta i samim tim to možda nije u potpunosti istinito. Na primer, jedna lepa sličnost koju sam uočio je da su Turci Srbima dali reč ‘inat’, karakterističnu mešavinu ponosa i tvrdoglavosti, koju Srbi ponosno nose. Pa, u tome uočavam paralelu sa Julijem Cezarom, koji je u svom dnevniku o galskim ratovima koje je vodio na našim prostorima, Belgijance (Belgae) nazvao ‘najhrabriji od svih Gala’. Dakle, i Srbi i Belgijanci su od strane svojih okupatora nazvani nepopustljivim narodom! Ono što imamo zajedničko je i naš latinski, tj. južnjački mentalitet. Flamanci su, za razliku od Holanđana, više nalik Rimljanima - haotični, manje organizovani i više uživaju u životu. Kao što južnoslovenski Srbi jasno dele mediteranski mentalitet (za razliku

od, na primer, marljivih Slovenaca, koji su prilično slični Južnim Austrijancima!). I naravno, delimo bogatu i nezasiću kulturu kafane...

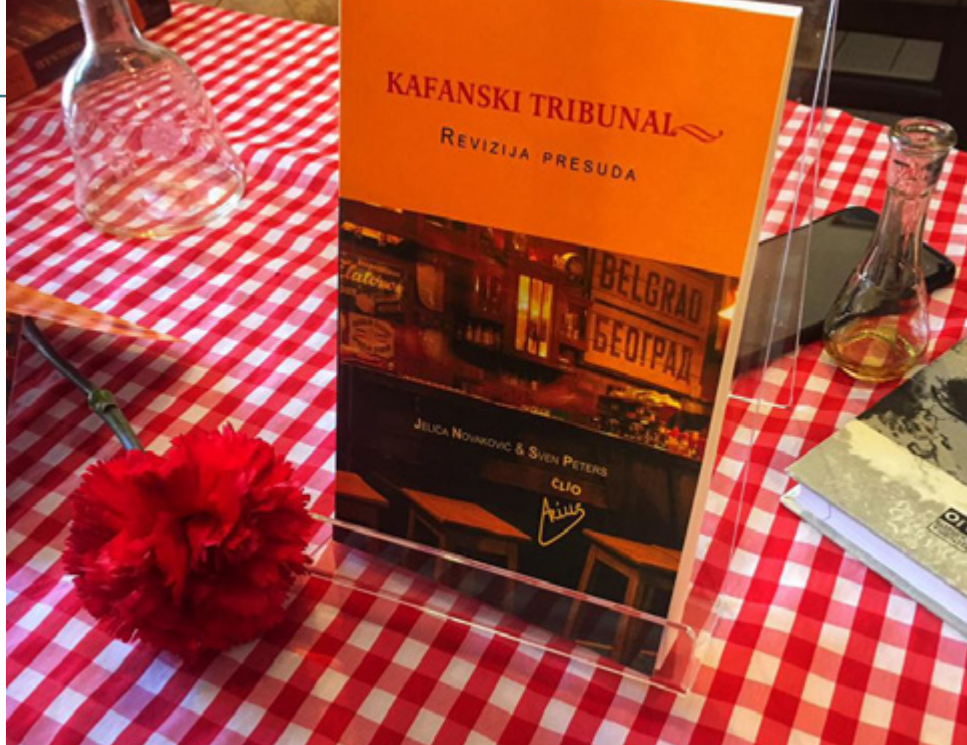
Da li u Belgiji postoje mesta kao što je kafana u Srbiji? Kako nazivate ta mesta i kakva su to mesta?

Možete da uporedite kafanu sa smeđim pabom, s tim što u takav pab ne idete da jedete. Belgijski smeđi pab je spomenik, kao i srpska kafana, komad nasleđa s dugom istorijom. U smeđi pab idete zbog atmosfere i ljudi koji idu tamo. Tu se, kao i u kafani, okupljaju ljudi iz raznih sfera društva: studenti, umetnici, političari, poslovni ljudi, boemi i mladi i stari koji žive u komšiluku. U pabu su dobrodošli svi uzrasti i sva uverenja. Za mnoge goste, to mesto predstavlja mesto gde često dolaze. Tu piju kafu (s jeneverom, belgijskom rakijom) ili, naravno, tipično belgijsko pivo. A dobri smeđi pabovi imaju veliki izbor raznih piva, po mogućstvu ‘iz bureta’. Neki od tih smeđih barova imaju veoma staru istoriju, kao što je *Den Engel*, jedan od mojih omiljenih, jer je centralno smešten na antverpenskom Velikom trgu, u senci Gradske većnice, koja postoji još od 16. veka (kako kažu).

Da li takva mesta nestaju u Belgiji i zašto?

Nažalost nestaju, kao i kafana. Zato što su njihovi vlasnici uglavnom dostigli

starost i niko ne preuzima pab (srećom to se tu i tamo ipak dešava). Zato što je zakonodavstvo strože. Ne samo da je zabrana pušenja oterala mnoge goste, već su i ljudi veoma strogi po pitanju smetnji (ulična buka) što otežava rad bašte (a i zato što morate platiti porez na nju). Zato što se način izlaska promenio. Mlađe generacije više vole prvo da popiju kod kuće pre nego što krenu u grad. Često više vole da piju alkoholna pića na trgu, iz flaša koje su kupili u dragstoru. Paradoks je da se poslednjih godina ponovo pojavilo veliko interesovanje za domaća piva i da se mnoga nova ili ponovo otkrivena piva lansiraju kroz sve vrste start-up projekata. Specijalna piva su ponovo hip. Ali, u međuvremenu stari pabovi nestaju brzim tempom.

Da li postoji udruženje koje se bavi očuvanjem takvih mesta?

Da, vladine agencije kao što su holandska Agencija za nasleđe i Agencija za zaštitu nasleđa, istražuju da li ta stara mesta imaju pravo na očuvanje i zaštitu. To često znači da se ništa ne može promeniti u zgradi ili delovima zgrade. Ali, naravno, postoje posebni kriterijumi za ostvarivanje prava na zaštitu. I ne odnose se na sve kafane...

Po vašem mišljenju, kakve su sličnosti i razlike između mesta u Belgiji i kafana u Srbiji?

Mogu da dodam da sam, kao Belgijanac koji voli da ide u kafić u Antverpenu, najradije u one stare barove, u centralnim ili strateškim mestima, kao što je kafić *De Klok* u blizini Glavne stanice ili kafe *De Kat* u blizini moje omiljene knjižare *De Hrune Vaterman* ili kafić *Den Engel* na Velikom trgu, brzo našao svoje mesto u kafanama Beograda. Odmah sam se tamo osećao 'kao kod kuće'...

Presentatie van de Servische vertaling van “Het Kafana-tribunaal”

De presentatie van de Servische vertaling van “Het Kafana-tribunaal” vond plaats op dinsdag 16 april om 12 uur in het huis van Đura Jakšić. De auteurs van het boek zijn Jelica Novaković Lopušina (hoogleraar Nederlands en oprichter van de Neerlandistiek aan de Filologische Faculteit in Belgrado) en Sven Peeters (voormalig Antwerps docent op onze Afdeling). Het boek “Het Kafana-tribunaal” gaat over de kenmerken en veranderingen in het kroegleven van Belgrado. Het is uniek omdat het twee verschillende perspectieven vertegenwoordigt en het is geschreven vanuit twee verschillende culturele identiteiten. Aan de ene kant hebben we iemand uit Vlaanderen, en aan de andere kant hebben we iemand uit Servië die een Balkanleven leidt. Onze auteurs ontmoetten elkaar in 2004, op het terrasje van café *Plato* waar het idee voor dit boek ontstond. Ze wilden namelijk Belgrado en Servië in een positief daglicht zetten en daarmee een tegenhanger voor het Haags Tribunaal bieden. Het meest intrigerende aan dit boek is het onderzoeksresultaat zelf. De kruisjes bij vele namen getuigen van het feit dat heel veel kafana's ondertussen 'overleden' zijn. Deze veranderingen betekenden geen vooruitgang naar iets mooiers en beters want met deze kafana's is datgene verdwenen waar de beide auteurs zo van hielden: de authentieke, democratische sfeer.

De presentatie, die ongeveer een uur duurde, werd bijgewoond door journalisten, professoren van de Vakgroep Neerlandistiek, evenals door studenten, familieleden, vrienden. Aanwezig waren ook vertegenwoordigers van de Nederlandse en Belgische ambassades en de ambassadeur van België, Koenrad Adam, heeft zelfs een bekend gedicht van Đura Jakšić in het Servisch voordragen.

Het boek zorgde voor grote belangstelling en leidde het publiek tot nadenken over vele vragen die een van de auteurs van het boek, Sven Peeters, zeer interessant beantwoordde.

III Evenementen

Događanja

Zijn er overeenkomsten tussen de Servische en Belgische identiteit?

Ik geloof het wel, hoewel ik die graag vooral 'literair' bekijk en dus niet helemaal naar waarheid misschien. Wat ik bijvoorbeeld een mooie overeenkomst vind, is dat de Turken de Serviërs het woord 'inat' hebben gegeven, een karaktereigenschap, een mix van trots en koppigheid, die de Serviërs met fierheid dragen. Wel, daarin zie ik een parallel met Julius Caesar, die in zijn dagboek over de Gallische oorlogen die hij voerde in onze regio 'de Belgen (*Belgae*) de dapperste van alle Galliërs' noemde. Dus zowel Serviërs als Belgen werden door hun bezetters onverzettelijk genoemd!

Wat we ook gemeenschappelijk hebben is onze Latijnse, d.w.z. zuiderse mentaliteit. Vlamingen zijn toch wat Latijns, chaotischer, minder georganiseerd, wat meer levensgenieter, dan de Nederlanders. Net zoals de Zuid-Slavische Serviërs duidelijk de mediterrane mentaliteit delen (tegenover bijvoorbeeld de ijverige Slovenen, die eerder Zuid-Oostenrijkers zijn!).

En uiteraard delen we een rijke en gulzige kroegencultuur...

Zijn er plaatsen in België als kafana in Servië? Hoe noemt u deze plaatsen en wat voor soort plaatsen zijn ze?

De kafana zou je kunnen vergelijken met de bruine kroeg. Het is niet hetzelfde want in dat soort kroeg ga je niet om te eten, maar zoals de Servische kafana is de Belgische bruine kroeg een monument, een stuk erfgoed met een lange geschiedenis. Je gaat naar de bruine kroeg voor de sfeer en de mensen die er komen. Dat is, net zoals bij de kafana, een erg divers publiek: studenten, kunstenaars, politici, zakenlui, bohémiërs en jong en oud dat in de buurt woont. Alle leeftijden én alle overtuigingen zijn welkom in de kroeg. Voor veel klanten is die plek een vaste plek waar ze frequent komen. Ze drinken er dan koffie (met een jenevertje, de Belgische rakija, erbij) of uiteraard een typisch Belgisch biertje. En de goede bruine kroegen hebben een mooi aanbod van diverse bieren, het liefst nog 'van het vat'. Sommige van die bruine kroegen hebben een heel oude geschiedenis, zoals bijvoorbeeld café *Den Engel*, een

van mijn favorieten want centraal gelegen op de Antwerpse Grote Markt, in de schaduw van het Stadhuis, dat al sinds de 16de eeuw bestaat (zegt men).

Verdwijnen dergelijke plaatsen in België en waarom?

Helaas verdwijnen ze, zoals de kafana. Omdat hun eigenaars vaak een hoge leeftijd hebben bereikt en niemand de kroeg overneemt (gelukkig gebeurt dat hier en daar wel). Omdat de wetgeving is verstrengd. Niet alleen het rookverbod heeft een deel van het cliënteel weggejaagd maar tegenwoordig is men ook heel streng inzake overlast (straatlawaaï) waardoor een terras voor de deur moeilijker wordt (ook omdat je daar belastingen op moet betalen). Omdat de manier van uitgaan is veranderd. De jongste generatie drinkt liever eerst thuis, alvorens ze op stap gaan in de stad. Ze drinken ook vaak liever sterke drank op een pleintje uit flessen die ze in de nachtwinkel hebben gekocht. De paradox is dat er de laatste jaren opnieuw een zeer grote interesse is voor artisaan gemaakt bieren en dat er veel nieuwe of herontdekte bieren worden gelanceerd via allerlei startup-projecten. Het speciaalbier is opnieuw hip. Maar ondertussen verdwijnen de oude cafés aan een snel tempo.

Bestaat er een vereniging die met behoud van dergelijke plaatsen zich bezighoudt?

Ja, overheidsinstanties zoals het Agentschap Onroerend Erfgoed en Monumentenzorg onderzoeken of deze oude plekken in aanmerking komen voor behoud en bescherming. Dat betekent dan vaak dat er niets meer aan (delen van) het gebouw mag veranderd worden. Maar er zijn natuurlijk specifieke criteria om in aanmerking te komen voor bescherming. En die gelden niet voor alle kroegen...

Volgens u, wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen plaatsen in België en kafana in Servië?

Zie daarvoor mijn antwoord bij vraag 2.

Ik kan er misschien nog aan toevoegen dat ik als Belg die erg veel houdt van in gezelschap op café te gaan in Antwerpen, het liefst in die oude kroegen, op centrale of strategische plekken, zoals café De Klok vlakbij het Centraal Station of café De Kat vlakbij mijn favoriete boekhandel De Groene Waterman of café Den Engel op de Grote Markt, dat ik dus heel snel mijn plek heb gevonden in de kafana's van Belgrado. Ik voelde me er onmiddellijk thuis, *kao kod kuće*...

Opening van de tentoonstelling Nederlandse grafiek in het Nationaal Museum

Prenten uit de Lage Landen nu een deel van de vaste tentoonstelling van het Nationaal Museum in Belgrado

Na jarenlange renovaties, 15 jaar om precies te zijn, heeft het Nationale Museum in Belgrado zijn deuren weer geopend voor bezoekers. De plechtige opening vond eind juni plaats in 2018 en trok veel bezoekers, wat aantoonde dat er nog steeds een immense belangstelling is voor kunst in Servië. Het onlangs gerenoveerde gebouw heeft een showroom van 5000m² die gevuld is met chronologisch tentoongestelde kunstwerken uit zowel Servië als uit het buitenland. Het leek erop dat het niet beter kon worden, maar toen geruchten de kop opstaken dat een collectie Lagelandse prenten aan de vaste tentoonstelling zou toegevoegd worden, waren we extatisch. De collectie werd namelijk voor het eerst getoond op dinsdag 19 maart op de eerste verdieping van het museum. De werken werden verkregen van de prentencollectie van het museum, waarin 200 prenten bewaard worden. Deze zijn ontstaan tussen het begin van de 16e eeuw en het eerste decennium van de 18e eeuw. Deze keer werden 96 werken getoond, allemaal gekozen door dr. Dragana Kovačić, beheerder van de collectie buitenlandse tekeningen en prenten in het Nationaal Museum. Studenten van de vakgroep neerlandistiek maakten gebruik van de gelegenheid om met eigen ogen de kunst te zien waarover ze te horen kregen tijdens de lessen Cultuurgeschiedenis van Nederland en Vlaanderen.

Prentkunst werd populair aan het begin van de 16e eeuw in de Lage Landen en bereikte zijn volle potentieel in de eeuwen erna. Velen noemen prentkunst zelfs de steunpilaar van de Nederlandse cultuur. Het is een zeer complexe vorm van kunst die verschillende onderwerpen met elkaar verbindt, evenals aspecten van de cultuur waaruit het voortkomt. Alle bezoekers hebben een kans om kunstwerken te zien die de historische evolutie van prentkunst aantonen vanaf het begin van de 16e tot de 18e eeuw. Enkele van de grote namen van scheppers van deze kunstwerken zijn Lucas van Leyden, Jan Sadeler, Rembrandt van Rijn, Adriaen van Ostade en anderen. De tentoonstelling is naar onze mening fantastisch, dus we raden je aan om een kijkje te gaan nemen, als je dat nog niet gedaan hebt.

Naast de tentoonstelling zelf, organiseren het Nationaal Museum en de Vakgroep Neerlandistiek van de Filologische Faculteit in Belgrado, met steun van het Ministerie van Cultuur, ook een internationale conferentie. Tijdens de conferentie zal het belang van prentkunst diepgaand besproken worden.

Tijana Veskiadiaga

Otvaranje izložbe Nizozemske grafike u Narodnom muzeju

Nizozemska grafika postaje deo stalne postavke Narodnog muzeja u Beogradu

Nakon dugogodišnjih renovacija, 15 godina da budemo precizni, Narodni Muzej u Beogradu napokon je svoja vrata ponovo otvorio za posetioce. Svečano otvaranje održano je krajem juna 2018. godine i privuklo je pažnju velikog broja ljudi, pokazujući da u Srbiji i dalje postoji veliko interesovanje za umetnost. Novouređena zgrada raspolaže sa 5000m² izložbenog porostora koji ispunjavaju hronološki predstavljenih dela kako sa prostora Srbije tako i iz inostranstva. Činilo nam se da od toga bolje ne može, međutim, kada je počelo da se šuška o dopuni stalne postavke radovima iz oblasti nizozemske grafike bili smo ushićeni. Zbirka je, naime, prvi put predstavljena u utorak 19. marta na prvom spratu muzeja. Radovi su preuzeti iz kabineta grafike muzeja u kojem se čuva oko 200 radova nizozemskih umetnika nastalih u periodu od početka XVI, završno sa prvim decenijama XVIII veka. Ovaj put izloženo je 96 radova odabranih od strane dr Dragane Kovačić, kustoskinje Zbirke crteža i grafika stranih autora u Narodnom muzeju. Studenti katedre za nederlandistiku iskoristili su ovu priliku da svojim očima vide ono o čemu su na časovima kulturne istorije Holandije i Flandrije slušali.

Grafika je u Nizozemlju postala popularna početkom XVI veka, a u vekovima koji su sledili je doživela svoj pun potencijal. Mnogi je čak nazivaju i glavnim uporištem nizozemske kulture. Ona predstavlja veoma složenu formu umetnosti koja sjedinjuje različite sadržaje i aspekte kulture u kojoj nastaje. Svi posetioci imaju priliku da vide dela koja su od početka XVI do XVIII veka obeležili istorijski razvoj umetnosti grafike. Neka od poznatih imena čiji su radovi nalaze u muzeju su Lukas Van Lajden, Jan Sadeler, Rembrandt van Rajn, Adrijen van Ostade i drugi. Izložba je, po našem mišljenju, fantastična, pa bismo vas posavetovali da odete i postavku sami pogledate, ako to već niste uradili.

Pored same izložbe, Narodni muzej i Katedra za nederlandistiku Filološkog fakulteta u Beogradu, uz podršku Ministarstva kulture Republike Srbije, organizuju i Međunarodnu konferenciju. Tokom konferencije će biti više reči o značaju grafike.

Proslava Kraljevog dana u Beogradu 2019. godine

Povodom obeležavanja Kraljevog dana, Ambasada Kraljevine Holandije u Beogradu organizovala je svečani prijem u hotelu *Crowne Plaza*. Na ovoj proslavi ujedno je i obeležen završetak mandata Ambasadora Kraljevine Holandije Nj.E. Henka van den Dola. Imale smo tu čast da prisustvujemo ovom događaju i upoznamo i novog Ambasadora Kraljevine Belgije Nj.E. Kunrada Adama.

U Beogradu je Kraljev dan obeležen nekoliko dana ranije, pa smo stoga imali mogućnost da čujemo i bend *The King Swings* koji će svirati za holandskog kralja Vilema Aleksandra povodom njegovog rođendana, 27. aprila u Amersfortu. Tokom večeri služeni su tipični holandski specijaliteti, poput haringe i holandskih kuglica. Veče je upotpunjeno poklonima za svakog gosta, a to su bili holandski sapuni od narandžine kore. Proizvođač ovih sapuna promovise reciklažu i cirkularnu ekonomiju, što je i tipično za holandski mentalitet. Jedan od glavnih sponzora bio je, između ostalog, *Heineken*.

Koningsdag 2019 in Belgrado

Ter gelegenheid van Koningsdag heeft de ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden in Belgrado een feestelijke receptie georganiseerd in het hotel *Crowne Plaza*. Op de receptie is het mandaat van de ambassadeur van het Koninkrijk der Nederlanden Z.E. Henk van den Dool in Belgrado afgerond. We hadden de eer om ook de ambassadeur van het Koninkrijk België Z.E. Koenraad Adam te leren kennen.

In Belgrado werd Koningsdag een paar dagen eerder gevierd, dus we hadden de mogelijkheid om de band *The King Swings* die voor koning Willem Alexander ter gelegenheid van zijn verjaardag op 27 april in Amersfoort zal spelen. Tijdens de avond werden typische Nederlandse specialiteiten geserveerd, bitterballen en haring bijvoorbeeld. De avond werd afgerond met cadeautjes voor alle gasten en dat was Nederlandse zeep van sinaasappelschillen. De fabrikant van deze zeep promoot recyclage en circulaire economie wat ook typisch is voor de Nederlandse mentaliteit. Één van de hoofdsponsors van deze avond was *Heineken*.

Ana Cenić i Marijana Ristić

IV Gastdocenten

Gostujući predavači

Intervju:

Hido Snel

Studenti Filološkog fakulteta imali su čast da u martu 2019. godine prisustvuju predavanjima gostujućeg profesora, Hida Snela. Gospodin Snel je holandski pisac, prevodilac, slavista i docent na katedri za Evropske studije pri Univerzitetu u Amsterdamu. Tokom svog boravka u Beogradu održao je dva predavanja. Prvo predavanje bilo je ujedno i prevodilačka radionica, namenjena isključivo studentima grupe za Nederlandistiku. Narednog jutra održao je i predavanje na srpskom jeziku o univerzalnošću metafora kojem su mogli prisustvovati svi studenti Filološkog fakulteta. Imajući u vidu to da je već dosta godina u kontaktu s kulturom ovih prostora želeli smo da čujemo nešto više o njegovom poimanju identiteta, kako onih na Balkanu tako i onog u Holandiji.

S obzirom na to da ste upoznati sa kulturama i ljudima na području Balkana, konkretno Srbije, šta su po vama glavne odlike srpskog identiteta?

I dalje sam skeptičan kada je u pitanju nacionalni karakter. Sve što kažem, na kraju krajeva možda više govori o meni nego o Srbiji. Mogu na primer reći da su ljudi u Srbiji uglavnom velikodušni i gostoprimljivi (jer je to ono što sam ja često imao prilike iskusiti), a istovremeno su ljudi takvi svuda – isto kao što se svuda možete susresti sa negostoljubivošću i grubošću. Ukratko rečeno, sve što ja kažem ukazuje na moje lično (ograničeno) iskustvo

Pošto ste već neko vreme u kontaktu sa Balkanom, mislite li da je balkanski identitet na neki način uticao i na Vas?

Bez tih prijateljstava i bez te divne literature koju sam imao priliku da prevodim, bio bih potpuno drugi čovek, potpuno drugi pisac. Tako da je moj odgovor, bez razmišljanja, da. Prevodioci (i pisci, ukoliko je sve kako treba) nalaze se na granici različitih jezičkih područja i svetskih iskustava. Razmišljati o identitetu, o tome zašto se ljudi ponašaju tako kako se ponašaju je za nas karakteristično.

Na predavanju ste govorili o univerzalnom značenju metafora u jeziku, da li mislite da univerzalnost postoji i kada govorimo o identitetu? Ili pak vidite nešto u našem

identitetu što je karakteristično samo za ovo područje?

Ta dva, po mom mišljenju, uvek idu zajedno. Tako je samo zato što svaka nacija traži svoje jedinstvene karakteristike – što je luda univerzalna tendencija. Metafore nam, uzgred, mogu mnogo toga reći o tačnom, lokalnom karakteru nekih događaja ili njihove upotrebe.

Spomenuli ste da ste prilikom prevođenja Kišovih dela imali poteškoća sa prevodom kulturno specifičnih elemenata. Može li pojedinac u potpunosti prodreti u identitet naroda i jezika koji je naučio ili je to Sizifov posao?

Kao prevodiocu mi je primamljivo da se prepustim prevodilačkom beznađu. Istovremeno, nijedan jezik nije zatvoren sistem. Reči nisu etikete, već putevi koji nas vode kroz iskustva i doživljaje drugih, na drugim jezicima. Vaše pitanje insinuira da su jezik i nacija bastion. Hajde zajedno da nastavimo da razmišljamo o alternativnim metaforama! (lavirint u kome moramo naći put, arhipelag u kojem plovimo od ostrva do ostrva, planinski pejzaž kroz koji se vozimo).

Možete li navesti nekoliko naših pisaca za koje smatrate da najvernije predstavljaju naš (književni) identitet?

Danilo Kiš, Aleksandar Tišma, Miloš Crnjanski. Naveo bih na primer i Miroslava Krležu i Dašu Drndić ako je to moguće?

Interview: Guido Snel

Studenten van de Filologische faculteit hadden de eer om in maart 2019 de gastcolleges van professor Guido Snel bij te wonen. Snel is een Nederlandse schrijver, vertaler, slavist en docent aan de vakgroep Europese Studies van de Universiteit van Amsterdam. Tijdens zijn verblijf in Belgrado hield hij twee gastcolleges. De eerste lezing was ook een vertaalworkshop, bedoeld alleen voor studenten van de vakgroep Neerlandistiek. De volgende ochtend gaf hij nog een lezing over de universaliteit van metaforen, die open stond voor alle studenten van de Filologische faculteit. Omdat hij veel contact had met de culturen van de Balkan, wilden we meer weten over zijn perceptie van identiteit, zowel de Balkanidentiteiten als de Nederlandse identiteit.

Aangezien u heel wat weet over de mensen en de culturen van de Balkan, meer precies van Servië, wat zijn volgens u de hoofdkenmerken van de Servische identiteit?

Ik ben nogal sceptisch over zaken als volksaard. Alles wat ik zeg, zegt uiteindelijk misschien meer over mij dan over Servië. Ik kan bijvoorbeeld zeggen: mensen in Servië zijn doorgaans genereus en gastvrij (omdat ik dat vaak heb mogen ervaren); tegelijk zijn mensen dat overal – net zoals je overal ongastvrijheid en ruwheid kunt tegenkomen. Kortom, alles wat ik zeg wijst in laatste instantie terug naar mijn eigen (beperkte) ervaring.

U hebt al geruime tijd contact met de Balkan, denkt u dat onze identiteit enigszins de uwe heeft gevormd?

Zonder de vriendschappen, zonder de geweldige literatuur die ik heb mogen vertalen, was ik een ander mens geweest, en een andere schrijver. Dus ja, zonder twijfel. Vertalers (en schrijvers als het goed is ook) bewegen zich op de grens van verschillende taalgebieden en belevingswerelden. Nadenken over identiteit, over het waarom van het handelen van mensen is ons eigen.

Tijdens uw presentatie sprak u over de universaliteit van metaforen, denkt u dan dat identiteiten ook universeel kunnen zijn? Of is er iets dat u

hebt opgemerkt dat alleen karakteristiek is voor onze identiteit?

Ze zijn altijd, denk ik, beide tezamen. Al was het maar omdat elke natie zoekt naar zijn eigen unieke eigenschappen – wat een gekke universele neiging is. Metaforen kunnen je trouwens ongelooflijk veel leren over het precieze, lokale karakter van een gebeurtenis of gebruik.

Toen u het had over het vertalen van de werken van Kiš, zei u dat het moeilijk was om de cultuurspecifieke elementen te vertalen. Gelooft u dat een vertaler dan ooit de identiteit van een ander land kan binnendringen of is dat slechts sisyfusarbeid?

Het is verleidelijk om als vertaler toe te geven aan de wanhoop van de vertaalarbeid. Tegelijk is geen enkele taal een gesloten systeem. Woorden zijn geen labels, maar passages naar de ervaring en belevenissen van anderen, in andere talen. Jullie vraag veronderstelt dat taal en natie een bastion zijn. Laten we met zijn allen blijven nadenken over alternatieve metaforen! (een labyrint waarin men zij weg moet zoeken, een archipel waarin men van eiland naar eiland zeilt, een berglandschap waar men doorheen trekt).

Kunt u een paar van onze schrijvers noemen die volgens u perfect de servische (literaire) identiteit vertegenwoordigen?

Danilo Kiš, Aleksandar Tišma, Miloš Crnjanski. Mag ik ook, bijvoorbeeld, Miroslav Krleža en Daša Drndić noemen?

Tijana Veskiadiaga

Gostujuća predavanja Žana Frinsa

Žan Frins, lektor nizozemskog jezika na univerzitetu u Sorboni, održao je 22. i 23. aprila 2019. godine gostujuća predavanja na Filološkom fakultetu u Beogradu. Ova predavanja bila su vezana za jednu od najznačajnijih generacija pesnika u nizozemskoj književnosti – generaciju Osamdesetih. Govorilo je o istorijskim i književnim okolnostima koje su prehodile nastanku generacije Osamdesetih, a potom je sa studentima treće i četvrte godine analizirao pesme najpoznatijih predstavnika ove generacije. Nakon održanog predavanja studenti četvrte godine vodili su kratak razgovor sa predavačem u kojem je on izneo svoje stavove o jeziku kao jednom od bitnih i definišućih kulturoloških elemenata, a koji su značajni za stvaranje ličnog identiteta. Pored toga govorio je i o uticaju koji je njegov rodni grad, Limburg, imao na stvaranje njegovog ličnog identiteta ali i o razlikama koje postoje između stanovnika Limburga i ostatka Holandije.

Gastcolleges van Drs. Jean Frins

Jean Frins, lector Nederlandse taal aan de Parijse Sorbonne, heeft op 22 en 23 april 2019 gastcolleges gehouden aan de Filologische Faculteit in Belgrado. Het thema van deze colleges was de bespreking van de belangrijkste generatie dichters in de Nederlandstalige literatuur — de Tachtigers. Hij sprak over de historische en literaire omstandigheden die tot de opkomst van de generatie van de jaren tachtig leidden en vervolgens analyseerde hij samen met de derde- en de vierdejaars studenten de gedichten van de bekendste vertegenwoordigers van deze generatie. Daarna voerden de vierdejaars studenten een kort gesprek met Jean Frins waarin hij zijn visie op de culturele en distinctieve aspecten van de taal naar voren bracht. Volgens hem spelen deze aspecten een cruciale rol bij de vorming van de persoonlijke identiteit van mensen. Daarnaast sprak hij over de invloed die zijn geboorteplaats, Limburg, had op het creëren van zijn persoonlijke identiteit, evenals over de verschillen die tussen de inwoners van Limburg en de rest van Nederland bestaan.

Gastcolleges van Prof. Wannie Carstens

Wannie Carstens, Zuid-Afrikaanse taalkundige en professor aan de Noordwest-Universiteit in Zuid Afrika, heeft op 17 mei gastcolleges gehouden aan de Filologische Faculteit in Belgrado. Hij besprak verschillen en overeenkomsten tussen het Afrikaans en het Nederlands. Door zijn colleges zijn we erachter gekomen waarom het Afrikaans en het Nederlands onafhankelijke talen zijn hoewel ze veel overeenkomsten hebben. Wannie Carstens stelde voor hoe het Afrikaans tot stand kwam na de aankomst van Nederlanders in het jaar 1652. Hij liet ons ook een paar liedjes op YouTube horen opdat we het Afrikaans kunnen horen en het met het Nederlands vergelijken. Aan het einde van de lezing hebben we hem een paar vragen over identiteit gesteld. Hij wees op taal en historische gebeurtenissen als de belangrijkste factoren in het creëren van nationale identiteit en daarna vertelde hij hoe groot de invloed van het Afrikaans op zijn eigen identiteitsvorming was.

Gostujuća predavanja prof. Vanija Karstensa

Vani Karstens, južnoafrički lingvista i profesor na Severzapadnom Univerzitetu u Južnoafričkoj republici, održao je 17. maja gostujuća predavanja na Filološkom fakultetu u Beogradu. On je ukazao na razlike i sličnosti između afrikansa i nizozemskog. Zahvaljujući

njegovim predavanjima saznali smo zašto su afrikans i nizozemski nezavisni jezici iako imaju dosta sličnosti. Vani Karstens je prikazao kako je nastao afrikans nakon dolaska Holandžana 1652. godine. Takođe nam je pustio par pesama na jutjubu kako bismo čuli afrikans i uporedili ga s nizozemskim. Na kraju predavanja postavili smo mu par pitanja o identitetu. On je istakao jezik i istorijske događaje kao najbitnije faktore u stvaranju nacionalnog identiteta i nakon toga je ispričao koliki je uticaj afrikans imao u formiranju njegovog sopstvenog identiteta.

Gastcollege van Sven Peeters

Onze oud-lector Sven Peeters, die naar Belgrado is gekomen n.a.v. de presentatie van de Servische vertaling van Het kafanatribunaal (waarvan hij co-auteur is), heeft voor de derde- en vierdejaars een lezing gehouden over migranten in de literatuur. Hij is zelf bezig aan een roman over illegale migranten in Antwerpen.

Gostujuće predavanje Svena Petersa

Naš bivši strani lektor, koji je došao u Beograd na promociju prevoda knjige Kafanski tribunal čiji je ko-autor, održao je studentima treće i četvrte godine predavanje o migrantima u kniževnosti. On i sam trenutno radi na romanu o ilegalnim migrantima u Antverpenu.

Bogdan Popović

IMPRESUM

Redakcija:

Ana Cenić, Marijana Ristić, Tijana Veskadiaga

Saradnici:

Aleksandra Virijević, Bogdan Popović, Bojana Stefanović,
Emilija Obradović, Kristina Petković, Milica Dobrojević,
Monika Musa, Nina Stanković, Tijana Vukajlović

Adresa redakcije:

Filološki fakultet
Studentski trg 3
11000 Beograd

Lektura i korektura:

Jelica Novaković-Lopušina,
Renske Feenstra, Mila Vojinović

Prelom:

Mila Vojinović

Naslovna strana:

Milica Dobrojević, *Reflection*

Izdavač:

Centar za naučnu i kulturnu saradnju Srbije i zemalja nizozemskog govornog područja Arius

Džona Kenedija 6

11000 Beograd

Matični broj 17646150

PIB: 104433590

ISSN: 1820-614x

CIP: COBISS.SR – ID 145128972

Milica Dobrojević, *Reflection*